

**Oud archief van het Waterschap
Heer Jansland gezegd Nieuw Gastel, 1550-1941**

door Albert Delahaye

INLEIDING

KORT GESCHIEDKUNDIG OVERZICHT

Op 26 oktober 1550 verkregen de markiezin van Bergen op Zoom en haar zoon Jan van Glymes van keizer Karel V het octrooi, om de lage landen van Gastel opnieuw te bedijken; de uitvoering der dijkage begon in het jaar 1551.

Misschien werd het laag van Gastel bij deze gelegenheid niet voor de eerste maal ingepolderd; waarschijnlijk is de dijkage van het jaar 1551 in tijdsorde de tweede geweest. Het is niet geheel duidelijk, of de lage landen van Gastel al vóór de St. Elisabeths-invoed van 1421 bedijkt en in cultuur zijn geweest, en zij bij deze invloed zijn overstroomd. In het jaar 1529 besloot Jan III van Glymes de gorzer van Gastel in te dijken. De aannemers staakten de werken, daar zij slecht betaald werden ¹⁾. Jacqueline de Croy, vrouwe van Bergen op Zoom, gaf in het jaar 1546 aan twee deskundigen opdracht, de gorzen van Gastel opnieuw te onderzoeken met het oog op de bedijking ²⁾.

Na lange voorbereidingen en tegen de heftige tegenstand in van vele geërfden in de lage landen ³⁾, die voor de dijkage om dikwijls vreemde redenen niet veel voelden, werd de inpoldering aangevat. Het is vooral Jan van Glymes geweest, die zich vóór zijn gevangenschap persoonlijk sterk voor de inpoldering interesseerde en haar met kracht voorstond. Naar hem werd de polder Heer Jans Land genoemd.

Vierlingh verhaalt in zijn "Tractaat van dijkage", dat door de St. Pontiaansvloed van 1552 Nieuw Gastel werd weer overstroomd ⁴⁾. Waarschijnlijk was de inpoldering nog niet geheel voltooid, zodat deze calamiteit waarschijnlijk niet meer dan een stagnatie in de voorgenomen werkzaamheden heeft betekend.

In het nieuwe land stichtte de heer een dorp en een kerk, aanvankelijk het Nieuwe Dorp geheten. De polder bleef voorlopig de naam van Heer Jans Land behouden. Enkele tientallen jaren later, toen de polder een eigen administratief en rechterlijk bestuur verkregen had, maar als afzonderlijke heerlijkheid naast Gastel onder het oostkwartier van het markiezaat van Bergen op Zoom werd gesteld, kwam van lieverlede het gebruik in zwang, tussen de beide heerlijkheden het onderscheid te maken van Oud en Nieuw Gastel. De hogere gronden, achter de Oude Dijk gelegen, vormden de heerlijkheden Oud Gastel; de nieuw ingedijkte polder werd van toen af genoemd "Heer Jans Land gezegd Nieuw Gastel". Deze benaming is tot op de dag van heden voor het waterschap gehandhaafd.

In het jaar 1583 ging de polder tengevolge van de oorlogshandelingen geheel verloren ⁵⁾. Dijken en sluizen werden vernield, zodat de lage landen weer geheel door het water werden ingenomen. Het herstel geschiedde in de jaren 1595 en 1596. Sindsdien is de inpoldering in stand gebleven. Het Nieuwe Dorp, gesticht in het nood-oostelijk deel van de polder, aan het einde van de Barlaakse weg, was bij de dijkdoorbraken geheel verdwenen. Na de herinpoldering werd het meer naar het westen opnieuw gesticht, waar het naar een oudere, aldaar bestaande toponiem Stampersgat werd genoemd.

Het dijkbestuur bestond uit een dijkgraaf, twee gezworenen en de penningmeester. Een sekretaris vinden wij aanvankelijk niet genoemd. Wel treedt af en toe de gezworen klerk van Gastel of de sekretaris van Gastel als sekretaris van de polder op. Kort na de inpoldering van 1551 werd de functie van "contraboekhouder" gecreëerd, die meestal werd uitgeoefend door de sekretaris of de gezworen klerk van Gastel. Deze functionaris moest een boekhouding naast die van de penningmeester houden, waarin alle werken, alle besluiten, de inkomsten en uitgaven genoteerd moesten worden voor de controle.

Besluiten werden genomen door het dijkbestuur en de ingelanden; het dijkbestuur trad op als dagelijks bestuur. De penningmeester heeft, zeker in de eerste tijden, grotere bestuursbevoegdheid gehad dan later. De handhaving van het dijkrecht en de uitvoering van de door het bestuur en de ingelanden genomen besluiten lag in handen van de gezworenen.

Het polderbestuur van Heer Jans Land was geenszins identiek met het administratief bestuur of de schepenbank van Nieuw Gastel, al bleef het uiteraard niet uit, dat dikwijls dezelfde personen in de onderscheiden colleges zitting hadden. In het archief van de polder ziet men vrijwel geen vermenigving van bevoegdheden. De jurisdictie en de zaken zijn over het algemeen nauwkeurig van elkander gescheiden gehouden.

In het jaar 1941 werd de polder formeel opgeheven. Er werd besloten tot een gedeeltelijke herziening van het onder het waterschap ressorterend gebied. Tevens werden nieuwe reglementen opgesteld en trad een nieuw bestuur op. Voor de ordening van het oud archief was de nieuwe organisatie een voor de hand liggende termijn van scheiding tussen oud en nieuw archief.

---

1) SLOOTMANS, C. Jan met de Lippen, blz. 36.

2) ibidem, blz. 390.

3) Zie bijv. de zaak van Michiel van der Hulst, inv. nr. HJ2, en de daar aangeduide regesten.

4) Vierlingh, Tractaat van dijkage, blz. 54, 55, 112 en 196. Uitg. J. De hullu en Ir. ?????

5) Zie de rekeningen en regesten van 1583 en 1600.

HET ARCHIEF

Het archief van Heer Jans Land heeft de voor waterschapsarchieven (helaas !) normale gebeurlijkheden en omstandigheden beleefd. Talloze malen verhuisde het van de éne sekretaris naar de andere. Het is zeker, dat het bij elke verhuizing veren heeft gelaten. Volgens een mondelinge mededeling moet het archief jaren in een open schuur hebben gelegen, waar het vee vrije toegang had, en de menselijke belangstelling toch wel zover ging, dat af en toe iets van de stukken werd meegenomen. Nog bevat het archief rijke en waardevolle bestanddelen; doch deze duiden juist nog sterker aan, dat er veel verdwenen, is.

Het oorspronkelijk octrooi der dijkage, door Karel V in het jaar 1550 gegeven, dat vóór enkele jaren nog in het archief aanwezig moet zijn geweest, is inmiddels verdwenen.

Met ingang van mei 1960 sloot de gemeente Oud en Nieuw Gastel zich voor de verzorging en de inventarisatie van haar archieven aan bij het archivariaat "Nassau-Brabant". In de nieuwe kluis der gemeente kon nog een plaats ingeruimd worden voor het polderarchief, dat tevoren tijdelijk onderdak had gevonden bij het heemraadschap van Mark en Dintel, eveneens te Oud en Nieuw Gastel. Het mag als de beste oplossing worden beschouwd, dat het archief nu blijvend onder de zorg en het beheer van een archivaris is gesteld. Niet alleen, omdat het archief in het vervolg een redelijke materiële verzorging zal krijgen, maar voornamelijk, omdat dit archief van veel belang is voor het historisch onderzoek der gemeente, waarin de polder van Heer Jans Land een belangrijk onderdeel vormt. Daarenboven is het oud archief der gemeente zelf slechts zeer fragmentarisch bewaard gebleven; in het archief van het waterschap ligt een groot aantal historische gegevens vast.

Toen de inventarisatie van het polderarchief werd aangevat, was er geen interne orde in te bespeuren. Tegen het einde der 19e eeuw heeft een sekretaris-penningmeester het archief enigszins geordend. Deze ordening heeft voornamelijk bestaan in de bundeling van gelijksoortige stukken, en in de vorming van zakendossiers. Ook nadien is aan dit systeem van dossiervorming min of meer de hand gehouden.

Grotere series van resoluties of correspondentie komen in het archief niet voor. Wij hebben daarom gemeend de dossiervorming, waaraan de administratie blijkbaar de voorkeur gaf, door te moeten voeren, en het gehele archief (behoudens de serie der rekeningen en bijlagen) in zakendossiers te verwerken. Ook om andere redenen, die nog nader besproken worden, leek deze methode ons in de gegeven omstandigheden de beste.

De stukken hebben wij ingedeeld naar een eenvoudig en overzichtelijk schema, dat geen toelichting behoeft.

De serie der rekeningen met de bijlagen moet beschouwd worden als het belangrijkste bestanddeel van het archief. Deze serie is vrij goed bewaard gebleven. Aanvankelijk werden bij de afhoring der rekeningen de besluiten van het dijkbestuur en de ingelanden genomen, die bovendien na de rekeningen zijn ingeschreven. Vanaf het einde van de 17e eeuw verliezen de rekeningen hun oorspronkelijk karakter en worden zij zuiver financiële stukken.

De rekeningen hebben wij gespecificeerd beschreven volgens elk rekeningjaar. De bijlagen zijn geplaatst ná het jaar, waarop zij betrekking hebben. Gemaks- en korthedshalve hebben wij overal "bijlagen" geschreven, hetgeen begrepen moet worden als "bijlagen tot de voorafgaande rekening".

Bij de inventarisatie viel het op, dat er van de stukken uit de 19e en 20e eeuw zeer weinig bewaard is gebleven. Ook hier blijkt weer, dat de archiefverzorging in jongere tijden minder effectief is geweest dan die van vroeger. Men zou het tegendeel mogen en moeten verwachten !. Van de correspondentie is zo weinig overgebleven, dat het geen zin had, een serie van ingekomen stukken te reconstrueren, die er ongetwijfeld moet zijn geweest. Hier lag ook een motief, om het fragment, dat aanwezig was, maar op te lossen in de zakendossiers.

Van alle stukken vóór 1600 zijn regesten vervaardigd. Deze regestenlijst is breder opgezet dan gewoonlijk pleegt te geschieden. Wij hebben hiertoe besloten, om althans de oudste periode (zover de stukken althans bewaard zijn gebleven) beter toegankelijk te maken. Daar in veel bijlagen tot de rekeningen een grote wanorde bestond, en bovendien een oudere hand veel stukken van een (soms onjuist) jaartal heeft voorzien, bestaat het gevaar, dat de stukken niet altijd met volle zekerheid op het juiste jaar zijn gesteld.

In het Rijksarchief in Noord-Brabant bevinden zich enkele stukken, die naar onze mening deel uitmaken van het archief. Het zijn twee delen van de dingrol, bevattende genechten voor de gezworenen van Heer Jans Land, met een bundel bijlagen, uit de jaren 1610 - 1723. Vermoedelijk zijn deze stukken eertijds met de rechterlijke archieven van Oud en Nieuw Gastel van de gemeente overgenomen. Aanvankelijk, bij de voorlopige inventarisatie van de rechterlijke archieven, waren zij bij deze opgenomen, maar sinds kort zijn zij daaruit verwijderd en in het fonds der "dijkcolleges" geplaatst. Het is niet duidelijk, of deze stukken een uitvloeisel zijn van de normale functie der gezworenen in het dijkbestuur (welke opvatting wij huldigen, in welk geval de stukken tot het archief van Heer Jans Land behoren) dan wel of de gezworenen naast hun functie in het dijkbestuur een daarvan afgescheiden rechterlijke functie in dijkzaken uitoefenden (in welk geval de stukken rechtens tot de rijksarchieven zouden kunnen behoren). Het laatste achten wij eveneens onwaarschijnlijk, wijl deze stukken de enigste zijn, die als een afzonderlijk protocol van de gezworenen in de rechtspraak der dijkzaken bewaard zijn gebleven. Vormden de gezworenen in dit opzicht een eigen en van het dijkbestuur onafhankelijk college, dan zouden meerdere sporen te verwachten zijn van zijn werkzaamheid in deze. Bovendien kan uit stukken van het archief zelf een wel zeer sterke presumptie worden geput, dat de rechterlijke werkzaamheid van de gezworenen in dijkzaken een normaal uitvloeisel van hun functie is. Doch omdat het gemakkelijker is een ster van de

hemel te plukken dan iets van het Rijk terug te krijgen, hebben wij de bovenbedoelde stukken pro memorie in de inventaris opgenomen; zij berusten nog in het Rijksarchief in Noord-Brabant.

In de collectie Cuypers van Velthoven (eveneens aanwezig in het Rijksarchief in Noord-Brabant) bevindt zich een bundel stukken van en over Heer Jans Land. Daar deze stukken meest uit afschriften bestaan, Cuypers in meerdere gevallen rechtskundig adviseur is geweest van het polderbestuur en hij tevens ingeland was in Heer Jans Land, liggen al drie redelijke motieven voorhanden om te doen besluiten, dat de stukken geen organische bestanddelen van het polderarchief zijn, maar dat zij bij Cuypers in bezit en in zijn collectie gekomen zijn wegens zijn persoonlijke banden met de polder. Vermoedelijk bevat diens collectie wel zuivere archiefstukken van de polder, doch het is wegens de gecompliceerbaarheid van de relatie niet meer uit te maken, welke deze zouden zijn. De stukken hebben wij daarom ook niet pro memorie in de inventaris opgenomen. Wie dieper op de geschiedenis en de administratie van de polder wil ingaan, behoort er wel kennis van te nemen.

Na de inventarisatie beslaat het archief ruim 8 strekkende meter.

Oud en Nieuw Gastel, 1961.

OVERZICHT VAN DE INVENTARIS

N.B. De cijfers verwijzen naar de nummers van de inventaris.

1. Dijkage en reglementen	HJ1 - HJ9
2. Bestuurlijke zaken	HJ10 - HJ25
3. Functionarissen en personeel	HJ26 - HJ33
4. Administratie	HJ34 - HJ35
5. Financiën:	
<i>a. Rekeningen en bijlagen</i>	HJ36 - HJ351
<i>b. Andere stukken</i>	HJ352 - HJ369
6. Dijkshot en lasten	HJ370 - HJ393
7. Eigendommen	HJ394 - HJ416
8. Waterstaat	HJ417 - HJ426
9. Kunstwerken:	
<i>a. Algemeen</i>	HJ427 - HJ439
<i>b. Waterleidingen</i>	HJ440 - HJ452
<i>c. Dijken en wegen</i>	HJ453 - HJ460
<i>d. Sluizen</i>	HJ461 - HJ468
<i>e. Havens</i>	HJ469 - HJ471
<i>f. Bemaling</i>	HJ472 - HJ476
10. Diverse zaken	HJ477 - HJ482
11. Kaarten en tekeningen	HJ483 - HJ493

INVENTARIS

1. DIJKAGE EN REGLEMENTEN

- HJ1.** Verbalen en andere stukken betreffende de dijkage van de polder, 1550
N.B. Reg. nrs. R9, R12. 1 omslag
- HJ2.** Stukken betreffende het proces, voor de Raad van Brabant te Brussel gevoerd tussen jonker Michiel van der Hulst en de dijkgraaf en de geerfden van de polder wegens geschillen over het dijkschot, de toepassing van het eerste octrooi en andere bijkomende zaken, 1558 - 1601
N.B. Reg. nrs. R1-R8, R10, R11, R13-R17, R18, R23, R24, R28-R35, R53, R56, R59, R75-R78, R86, R126, R127, R142-R144, R146-R149, R151-R153, R155, R284, R285, R293, R301, R319, R321. 1 bundel
- HJ3.** Afschriften der ordonnantie op de polder, gegeven door de raad en rekenkamer van de markies van Bergen op Zoom, 1569, november 19
*N.B. Zie ook inv. nr. HJ11.
Reg. nr. R102.* 1 omslag
- HJ4.** Octrooi, waarbij de Staten Generaal aan de geërfdn van de polder sauvegarde en andere gunsten verlenen tot het herstel van de geïnuniceerde landen, 1594
N.B. Reg. nr. R160. 1 charter
- HJ5.** Afschrift van een rekest der ingelanden van Nieuw Gastel aan de Staten Generaal inzake de subsidie tot de dijkage; met apostille van de Staten Generaal, 1595
N.B. Reg. nr. R199. 1 stuk
- HJ6** Stukken betreffende de vaststelling van een keur voor de polder, een politiereglement en bijzondere reglementen, 1863 - 1932 1 omslag
- HJ7.** Stukken betreffende de vaststelling en wijziging van het politiereglement voor de polder, 1872 - 1897
N.B. Zie eveneens inv. nr. HJ6. 1 omslag
- HJ8.** Kaarten van het grondgebied van de polder, 1938 2 kaarten in omslag
*N.B. De polder is ingetekend op bedrukte topografische kaarten
Eén kaart toont de polder na de uitbreiding en de wijziging van de polder. (zie het volgend inv. nr.).*
- HJ9.** Stukken betreffende de plannen tot de opheffing van de polder, en de oprichting van het waterschap, genaamd "Gewijzigd Heer Jans Land", 1940 en 1941 1 omslag

2. BESTUURLIJKE ZAKEN

Toelichting:

De besluiten van het polderbestuur en van de ingelanden werden oorspronkelijk geregistreerd in de rekeningen, na het relaas der afhoring. Voor de oudere periode zie men derhalve in de serie der rekeningen. De besluiten van vóór 1600 zijn in de regestenlijst opgenomen.

- HJ10.** Rekesten, ingekomen bij de raad en rekenkamer van de markies van Bergen op Zoom, of bij de dijkgraaf, penningmeester, in-gelanden en gezworenen, op de auditie der rekeningen, of bij een van beide lichamen; met de apostillen, 1595 - 1618 1 omslag
N.B. Reg. nrs. R215, R216, R221, R222, R246-R248, R255, R257, R258, R278, R279, R280, R302, R303.

- p.m. Dingrol, bevattende de gerechten voor de gezworenen in dijkzaken, 1610 - 1723, 1610 - 1674, 1674 - 1723 2 delen
- Processtukken (bijlagen tot de dingrol), 1683 - 1687 1 omslag
- N.B. De dingrol met bijlagen bevinden zich in het Rijksarchief in Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch. Oorspronkelijk waren zij beschreven bij de rechterlijke archieven van Oud- en Nieuw Gastel; nu zijn zij afzonderlijk geplaatst bij de Dijkcolleges.*
- HJ11 - HJ17.** Registers der notulen en besluiten van het polderbestuur van de ingelanden. 1674 - 1941 7 delen
- Van het bestuur**
- HJ11.** 1674 - 1725
N.B. Het deel heeft de volgende inhoud :
- a. afschrift van de ordonnantie op de polder, door de raad en rekenkamer van de markies van Bergen op Zoom opgesteld dd. 19 november 1569. (Zie ook inv. nr. **HJ3**, reg. nr. **R102**).
  - b. notulen der vergaderingen van het bestuur en van de ingelanden, 1674-1725, juli 3.
  - c. minuten van verzonden brieven, en afschriften van enige ingekomen brieven, 1829, mei 13-1834, juni 11.
- HJ12.** 1728, juni 12 - 1778, januari 24
N.B. Het deel bevat tevens de notulen der vergaderingen van de ingelanden.
- HJ13.** 1778, februari 9 - 1807, (1871, november 22)
N.B. Het deel bevat tevens de notulen der vergaderingen van de ingelanden. Vanaf 1807-1843 zijn de notulen en besluiten van het bestuur in een afzonderlijk deel geregistreerd; zie het volgend inv. nr.
- HJ14.** 1807, juli 2-(1843, oktober 14)
N.B. Het deel bevat alleen de notulen der bestuursvergaderingen. De laatste vergadering is niet gedagtekend, doch de notulen bevatten de minuut van een gedagtekende brief.
- HJ15.** 1871, december 11 - 1937, september 29
N.B. Het deel bevat alleen de notulen der bestuursvergaderingen.
- HJ16.** 1937, oktober 8 - 1941, juni 24
N.B. Het deel bevat alleen de notulen der bestuursvergaderingen. De laatste datum is die der laatste vergadering van het bestuur van de polder vóór de nieuwe organisatie.
- Van het bestuur en de ingelanden**
- N.B. De notulen der vergaderingen van de ingelanden vóór 1674 treft men aan in de rekeningen. Voor de vergaderingen vanaf 1674 - 1871 raadpleeg men de inv. nrs. **HJ11**, **HJ12** en **HJ13**.*
- HJ17.** 1872, mei 8 - 1941, juni 25.
N.B. De laatste datum is die der laatste vergadering van de ingelanden vóór de nieuwe organisatie.
- HJ18 en HJ19.** Registers, bevattende de minuten van de door het bestuur verzonden brieven, (1829), 1848 - 1937 1 stuk, 1 deel
- N.B. Voor de minuten van 13 mei 1829 - 11 juni 1834 zie inv. nr. **HJ11**.*
- HJ18.** 1848 en 1849 1 stuk
N.B. Fragment van een register.
- HJ19.** 1871, november 21 - 1937, mei 18 1 deel
N.B. Voorin een tafel op de inhoud, bijgehouden tot 1882
- HJ20.** Brieven van het bestuur tot uitschrijving der vergaderingen van de ingelanden, en het voorstellen van ingelanden, 1800, 1801, 1808, 1809 en 1859 1 omslag
- HJ21 - HJ24.** Lijsten van de stemgerechtigde ingelanden, opgemaakt voor de berekening der comparitie-gelden bij de afhoring der rekeningen, of voor de verkiezingen van het bestuur, 1724 - 1936/37 4 bundels
- N.B. In deze serie ontbreken de lijsten uit de jaren 1846 - 1879.*
- HJ21.** 1724 - 1800
- HJ22.** 1802 - 1845
- HJ23.** 1880 - 1900
- HJ24.** 1901 - 1936/37
- HJ25.** Processen-verbaal van opening der stembriefjes bij de verkiezing van leden van het bestuur, 1901 - 1910 1 omslag

3. FUNCTIONARISSEN EN PERSONEEL.

- HJ26.** Stukken, betreffende de benoeming van jonker Jan Suermont als penningmeester, en betreffende het rekest van diens erfgenamen inzake de emolumenten bij de opvolging door Johan van Vlimmeren in het ambt, 1685 - 1725 1 omslag
N.B. Jonker Henderick Tieleman Suermont had akte van survivance verkregen voor zijn zoon Jan Suermont.
- HJ27.** Stukken betreffende de vorderingen, door het dijkbestuur ingesteld tegen de erfgenamen van de voormalige penningmeesters Hendrik van der Lee, Johan Adriaan Surmont, jonker Hendrik Tieleman Suermont, Harmanus Godefridus de Pottere, Johan Baptist de Pottere en jonker Antony Proost, wegens verrekende dijkschotten in hun rekeningen, en het proces voor de raad van Brabant gevoerd tegen de erfgenamen van der Lee in dezelfde zaak, 1728 - 1733 1 pak
- HJ28.** Stukken betreffende de dijkgraaf en de gezworenen, (1728) - 1927 1 omslag
- HJ29.** Stukken betreffende de benoeming en de borgtocht van Johan Baptist de Bie als penningmeester, en het proces, tegen hem gevoerd door het dijkbestuur, naar aanleiding van zijn weigering om de proceskosten te betalen, door het dijkbestuur gemaakt om enige personen (R.K.) uit het dijkbestuur te weren, 1750 - 1755 1 omslag
- HJ30.** Stukken betreffende de secretaris-penningmeester, 1807 - 1939 1 omslag
N.B. Met extracten d.a.c. 1701 betreffende de emolumenten van de secretaris.
- HJ31.** Stukken betreffende de boswachters, de veldwachters en de arbeiders, 1834 - 1941 1 omslag
- HJ32.** Stukken betreffende personeelszaken in het algemeen, o.a. pensioen, 1881 - 1941 1 omslag
- HJ33.** Stukken betreffende de bezoldiging der functionarissen, 1917 - 1927 1 omslag

4. ADMINISTRATIE

- HJ34.** Repertoria der akten, opgemaakt door de secretaris-penningmeester, 1816 - 1861 1 bundel
- HJ35.** Stukken betreffende de administratie in het algemeen, o.a. het archief 1816 - 1940 1 omslag

5. FINANCIËN

a. Rekeningen en bijlagen

- HJ36 - HJ351.** Rekeningen (met bijlagen) van de penningmeester van de polder, 1553/54 - 1936/37
N.B. Niet alle rekeningen en bijlagen zijn bewaard gebleven. Daar de rekeningen gespecificeerd zijn opgenomen, blijkt vanzelf, welke rekeningen ontbreken. De bijlagen zijn direct na de rekeningen van het jaar geplaatst. De tweede datum der rekeningen is tevens de datum der afhoring. In de rekeningen vindt men bij of na de afhoring tot plm. 1674 de door het dijkbestuur en de ingelanden genomen besluiten. De besluiten, de minuten uit de rekeningen en bijlagen zijn tot en met het jaar 1599 in de regestenlijst opgenomen. De rekeningen zijn meestal per 5 of per 10 jaren samengebonden in een oude of moderne band. Bij de inventarisatie heeft een band één nummer gekregen, terwijl de bijlagen na het betreffende jaar geplaatst zijn, welke rekening pro memorie is vermeld.

Van Jeronimus van der Heijden, 1553 - 1562

- HJ36.** 1553, april 24 - 1554, april 5 1 band
*N.B. Met de rekeningen tot en met 1556/67 samengebonden in een band.
Met extract uit de rekening der tweede (?) dijkage van Heer Jans Land, 1552.
Reg. nrs. R18 - R22, R25 - R27.*
- 1554, april 4 - 1555, april 24
1555, april 24 - 1556, april 15
1556, april 15 - 1557, april 28

HJ37.	1559, april 5 - 1560, april 24 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1561/62 samengebonden in een band. Reg. nrs. R37, R38.</i>	1 band
HJ38.	Bijlagen <i>N.B. Reg. nr. R36.</i>	1 omslag
HJ39.	1561, april 16 - 1562, april 8 Bijlagen <i>N.B. Reg. nrs. R42 - R44</i>	1 omslag
HJ40.	Bijlagen tot een niet bewaard gebleven rekening 1563 <i>N.B. Reg. nrs. R45, R50, R51, R52, R54, R55, R57, R58.</i>	1 omslag
<i>Van Jacob van Zeverdonck, 1565/66 - 1599/1600</i>		
HJ41.	Bijlagen tot een niet bewaard gebleven rekening, 1564 <i>N.B. Reg. nrs. R60, R61.</i>	1 omslag
HJ42.	1565, maart 10 - 1566, maart 1 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1568/69 samengebonden in een band. Reg. nrs. R39 - R41, R46 - R49, R66 - R73, R80 - R85, R89 - R93, R96 - R99.</i>	1 band
HJ43.	Bijlagen <i>N.B. Reg. nrs. R62 - R65</i> 1566, maart 1 - 1567, maart 20 <i>N.B. In duplo: van het tweede ex. is het titelblad verloren.</i>	1 omslag
HJ44.	Bijlagen <i>N.B. Reg. nrs. R74, R79.</i> 1567, maart 20 - 1568, maart 12	1 omslag
HJ45.	Bijlagen <i>N.B. Reg. nrs. R78, R88.</i> 1568, maart 12 - 1569, februari 15	1 omslag
HJ46.	Bijlagen <i>N.B. Reg. nrs. R94, R95 .</i>	1 omslag
HJ47-HJ60.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekeningen, 1569 - 1594	
HJ47.	1569 <i>N.B. Reg. nrs. R100, R101.</i>	1 omslag
HJ48.	1570 <i>N.B. Reg. nrs. R103 -R111.</i>	1 omslag
HJ49.	1571 <i>N.B. Reg. nrs. R112 - R118.</i>	1 omslag
HJ50.	1572 <i>N.B. Reg. nrs. R119 - R122.</i>	1 omslag
HJ51.	1573 <i>N.B. Reg. nrs. R123 - R125.</i>	1 omslag
HJ52.	1574	1 omslag
HJ53.	1576 <i>N.B. Reg. nrs. R128 - R134.</i>	1 omslag
HJ54.	1577 <i>N.B. Reg. nrs. R135 - R141, R150.</i>	1 omslag
HJ55.	1580 <i>N.B. Reg. nr. R145.</i>	1 omslag
HJ56.	1581 <i>N.B. Reg. nr. R154.</i>	1 omslag
HJ57.	1582 <i>N.B. Reg. nrs. R156, R157.</i>	1 omslag
HJ58.	1586	1 omslag
HJ59.	1587 <i>N.B. Reg. nrs. R158, R159.</i>	1 omslag
HJ60.	1594 <i>N.B. Reg. nrs. R161 - R176.</i>	1 omslag
HJ61.	1595, oktober - 1597, september 29 <i>N.B. Achterin een rekening van dezelfde penningmeester over de hoeven van het huis van Bergen op Zoom te Gastel, wier profijten aan de ingelanden waren toegestaan voor de herdijkage van de polder. Reg. nrs. R241, R242, R264 - R277, R281, R292.</i>	1 deel

- HJ62. Bijlagen, 1595 en 1596 2 bundels
N.B. Reg. nrs. R177 - R198, R200 - R214, R217 - R220, R223 - R230, R232 - R240, R243 - R245, R250, R259, R286, R297.
- HJ63. 1597, oktober - 1599, april 23 1 deel
*N.B. Een contraboek dd. 7 mei 1598 en enige bestekken zijn mede ingebonden.
 Reg. nrs. R252, R289 - R291, R295, R304 - R315, R322.*
- HJ64. Bijlagen, 1597 en 1598 2 omslagen
N.B. Reg. nrs. R262, R287.
- HJ65. 1599, april - 1600, april 12 1 deel
N.B. Reg. nrs. R251, R253, R256, R260, R261, R263, R282, R300, R317, R320, R323.
- HJ66. Bijlagen 1 omslag
N.B. Reg. nr. R298.

Van Johan van Zeverdonck, 1600/01 - 1605/06

- HJ67. 1600, april 12 - 1601, mei 2 1 band
*N.B. Met de rekeningen tot en met 1609/10 samengebonden in een band.
 Bij de rekening bevinden zich:
 a. verpachting van de dijkettingen (voorin).
 b. rekening der goederen van het huis van Bergen op Zoom.
 c. aanbesteding van zinkrijs.
 d. bijlage bij de rekening van 1610 (!).
 e. contraboek van het jaar 1600.*
- HJ68. Bijlagen 1 omslag
 1601, mei 2 - 1602, april 17
*N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. verpachting der dijkettingen.
 b. visitaties van 12 april 1602.
 c. contraboek van het jaar 1601.*
- HJ69. Bijlagen, 1 omslag
 1602, april 17 - 1603, april 9
*N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. rekening der goederen van het huis van Bergen op Zoom.
 b. visitatie van 4 april 1603.
 c. bestekboek van 2 mei 1602.*
- HJ70. Bijlagen 1 omslag
 1603, april 9 - 1604, april 29
*N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. rekening der goederen van het huis van Bergen op Zoom.
 b. contraboek van 21 mei 1603.*
 1604, april 29 - 1605, april 20
*N.B. Gepresenteerd door Jan Anraet in naam van de rendant.
 Bij de rekening bevinden zich:
 a. rekening der goederen van het huis van Bergen op Zoom.
 b. bestekboek van het jaar 1604.*
- HJ71. Bijlagen 1 omslag
 1605, april 20 - 1606, april 5
*N.B. Afschrift; rendantsexemplaar.
 Bij de rekening bevinden zich:
 a. rekening der goederen van het huis van Bergen op Zoom.
 b. contraboek van 16 mei 1605.*
- HJ72. Bijlagen 1 omslag

Van Frans de Pottere, 1606/07 - 1638/39

- 1606, april 5 - 1607, april 25
*N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. lijst der comparanten (voorin).
 b. benoeming en borgtocht van Frans de Pottere als penningmeester, 1606.
 c. rekening der goederen van het huis van Bergen op Zoom.
 d. contraboek van 11 april 1606.
 e. verpachting van dijkettingen.
 f. accoord tussen de erven van Johan van Zeverdonck en het huis van Bergen op Zoom, 1607.*

- HJ73. Bijlagen 1 omslag
 1607, april 25 - 1608, april 16
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. rekening der goederen van het huis van Bergen op Zoom.
 b. contraboek van het jaar 1607.
- HJ74. Bijlagen 1 omslag
 1608, april 16 - 1609, april 29
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. akte van verhuur van het gors van Guillam Maes.
 b. contraboek van het jaar 1608.
- HJ75. Bijlagen 1 omslag
 1609, april 29 - 1610, april 21
N.B. Met contraboek.
- HJ76. Bijlagen 1 omslag
 HJ77. 1610, april 13 - 1611 april 13 1 band
N.B. Met de rekeningen tot en met 1619/20 samengebonden in een band.
Met contraboek.
- HJ78. Bijlagen 1 omslag
 1611, april 13 - 1612, mei 2
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. lijst der comparanten.
 b. contraboek van 1611.
- HJ79. Bijlagen 1 omslag
 1612, mei 2 - 1613, april 17
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. visitatie van 2 april 1613.
 b. contraboek van het jaar 1612.
 1613, april 17 - 1614, april 9
N.B. Met de lijst der comparanten.
 1614, april 9 - 1615, april 29
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. lijst der comparanten.
 b. contraboek.
 c. twee bijlagen.
 d. bestekboek van het jaar 1614.
- HJ80. Bijlagen 1 omslag
 1615, april 29 - 1616, april 13
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. lijst der comparanten (voorin).
 b. visitatie van 31 maart 1616.
 c. contraboek van Pieter Proost, secretaris van Oud- en Nieuw Gastel, van het jaar 1615.
- HJ81. Bijlagen 1 omslag
 1616, april 13 - 1617, april 5
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. lijst der comparanten.
 b. contraboek van Pieter Proost.
- HJ82. Bijlagen 1 omslag
 1617, april 5 - 1618, april 25
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. lijst der comparanten (voorin).
 b. contraboek van Pieter Proost.
 c. rekesten van het dorpsbestuur van Nieuw Gastel.
- HJ83. Bijlagen 1 omslag
 1618, april 25 - 1619, april 10
N.B. Bij de rekening bevinden zich;
 a. visitatie van 4 april 1619.
 b. contraboek van het jaar 1618.
- HJ84. Bijlagen 1 omslag
 1619, april 10 - 1620, april 29
N.B. Bij de rekening bevinden zich:
 a. lijst der comparanten (voorin).
 b. visitatie van 13 april 1620.
 c. contraboek van het jaar 1619.

- HJ85. Bijlagen 1 omslag
HJ86. 1620, april 29 - 1621, april 21
1 band
N.B. *Met de rekeningen tot en met 1629/30 samengebonden in een band. bij de rekening bevinden zich:*
a. *visitatie van 8 en 14 april 1621.*
b. *contraboek van het jaar 1620.*
c. *bestekboek.*
d. *lijst der comparanten.*
- HJ87. Bijlagen 1 omslag
1621, april 21 - 1622, april 6
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *visitatie van 2 april 1622.*
b. *contraboek van het jaar 1621.*
1622, april 6 - 1623, april 26
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *lijst der comparanten.*
b. *enige bijlagen.*
c. *visitatie van 13 april 1623.*
d. *contraboek van het jaar 1622.*
1623, april 26 - 1624, april 17
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *lijst der comparanten (voorin).*
b. *contraboek van het jaar 1623.*
c. *visitatie van 16 april 1624.*
d. *aanbesteding van 3 nieuwe vondens, 31 maart 1624.*
1624, april 17 - 1625, april 9
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *contraboek van het jaar 1624.*
b. *een bijlage.*
1625, april 9 - 1626, mei 31
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *lijst der comparanten (voorin).*
b. *enige bijlagen.*
c. *rekesten met bijlagen.*
d. *contraboek van Pieter Proost.*
1626, mei 31 - 1627, april 14
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *lijst der comparanten.*
b. *contraboek.*
c. *enige bijlagen.*
d. *visitatie van 8 april 1627.*
1627, april 14 - 1628, mei 3
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *lijst der comparanten (voorin).*
b. *visitatie van 28 april 1628.*
c. *attestatie der schepenen van Nieuw Gastel over het vervoer van goederen voor de polder, 1627.*
(met zegels van Jan Adriaenssen Sgrauwen en Adriaan Symonssen).
d. *contraboek.*
e. *enige bijlagen.*
1628, mei 3 - 1629, april 25
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *lijst der comparanten (voorin).*
b. *een bijlage.*
c. *contraboek.*
1629, april 25 - 1630, april 10
N.B. *Bij de rekening bevinden zich:*
a. *lijst der comparanten (voorin).*
b. *een bijlage.*
c. *contraboek.*
d. *een bijlage.*
e. *visitatie van 5 april 1630.*

1630, april 10 - 1631, april 30

N.B. Met de rekeningen tot en met 1639/40 samengebonden in een band.

Bij de rekeningen bevinden zich:

- a. lijst der comparanten (voorin).*
- b. contraboek van Pieter Proost.*
- c. enige bijlagen.*

1631, april 30 - 1632, april 21

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. rekest van het bestuur van Oudenbosch inzake de Coppenbergse Sluis (voorin).*
- b. lijst der comparanten.*
- c. contraboek van Pieter Proost.*
- d. een bijlage.*
- e. visitaties van 16 april 1632.*

1632, april 21 - 1633, maart 18

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. lijst der comparanten.*
- b. contraboek van Pieter Proost.*
- c. brief van Steven Janssen uit Antwerpen, 1633.*
- d. visitatie van 3 april 1633.*
- e. een bijlage.*

1633, april 6 - 1634, april 26

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek van Pieter Proost.*
- b. een bijlage.*
- c. visitatie van 25 april 1631.*
- d. lijst van comparanten.*

1634, april 26 - 1635, april 18

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek van Pieter Proost.*
- b. een bijlage.*
- c. visitatie van 14 april 1635.*
- d. een bijlage.*
- e. lijst der comparanten.*

1635, april 18 - 1636, april 2

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek.*
- b. verpachting der dijkettingen.*
- c. attestatie van burgemeesters en schepenen van Oud- en Nieuw over het vervoer van hout voor de kerk en voor een sluis, met zegel van Gastel, 1635.*
- d. enige bijlagen.*
- e. lijst der comparanten.*

1636, april 2 - 1637, april 22

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek van Pieter Proost.*
- b. lijst der comparanten.*

1637, april 22 - 1638, april 14

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek.*
- b. een bijlage.*
- c. visitatie van 10 april 1638.*
- d. enige bijlagen.*
- e. lijst der comparanten.*

1638, april 14 - 1639, mei 4

N.B. Gepresenteerd door de weduwe van de rendant.

Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek van Pieter Proost.*
- b. een bijlage.*
- c. visitatie van 7 april 1639.*
- d. een bijlage.*

Van Anthoni Proost, 1639/40 - 1661/62

1639, mei 4 - 1640, april 18

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek van Pieter Proost, secretaris van Oud- en Nieuw Gastel.*
- b. rekest van de pastoor en de ingezetenen inzake het herstel der kerk, 1639.*
- c. visitatie van 10 april 1640.*
- d. een bijlage.*

HJ89. 1640, april 18 - 1641, april 10

1 band

N.B. Met de rekeningen tot en met 1649/50 samengebonden in een band.

Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek.*
- b. visitatie van 8 april 1641.*
- c. een bijlage.*

1641, april 10 - 1642, april 30

N.B. Met contraboek, enige bijlagen, en lijst der comparanten.

1642, april 10 - 1643, april 15

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. lijst der comparanten (voorin).*
- b. contraboek van Pieter Proost.*
- c. enige bijlagen.*
- d. visitatie van 9 april 1643.*

1643, april 15 - 1644, april 2

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. lijst der comparanten (voorin).*
- b. contraboek van Pieter Proost.*
- c. een bijlage.*

1644, april 2 - 1645, april 26

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. lijst der comparanten (voorin).*
- b. visitatie van 1 en 2 april 1644.*
- c. contraboek van Pieter Proost, secretaris van Nieuw Gastel.*
- d. Bijlagen.*

1645, april 26 - 1646, april 11

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. visitatie van 5 april 1646.*
- b. contraboek van Pieter Proost.*
- c. Bijlagen.*

1646, april 11 - 1647, mei 1

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. visitatie van 24 april 1647.*
- b. contraboek van Pieter Proost.*
- c. lijst der comparanten.*

1647, mei 1 - 1648, april 22

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. contraboek van Pieter Proost.*
- b. verhuring van het gras van Nicolaas Rubbens.*
- c. lijst der comparanten.*

1648, april 22 - 1649, april 14

N.B. Met contraboek en lijst der comparanten.

1649, april 14 - 1650, april 27

N.B. Met contraboek, enige bijlagen en lijst der comparanten.

HJ90. 1650, april 27 - 1651, april 19

1 band

N.B. Met de rekeningen tot en met 1658/59 samengebonden in een band. Met contraboek, enige bijlagen en de lijst der comparanten.

1651, april 19 - 1652, april 10

N.B. Bij de rekening bevinden zich:

- a. enige bijlagen.*
- b. visitatie van 3 april 1652.*
- c. contraboek van Pieter Proost.*
- d. enige bijlagen.*
- e. lijst der comparanten.*

1652, april 10 - 1653, april 23

- N.B. Bij de rekening bevinden zich:*
- a. *contraboek van Pieter Proost.*
  - b. *een bijlage.*
  - c. *visitatie van 16 april 1653.*
  - d. *lijst der comparanten.*

1653, april 23 - 1654, april 15

- N.B. Bij de rekening bevinden zich:*
- a. *contraboek van Pieter Proost.*
  - b. *visitatie van 8 april 1654.*
  - c. *enige bijlagen.*
  - d. *lijst der comparanten.*

1654, april 15 - 1655, april 7

- N.B. Bij de rekening bevinden zich:*
- a. *contraboek van Pieter Proost.*
  - b. *visitatie van 1 april 1655.*
  - c. *enige bijlagen.*
  - d. *lijst der comparanten.*

1655, april 7 - 1656, april 26

- N.B. Bij de rekening bevinden zich:*
- a. *contraboek van Pieter Proost.*
  - b. *visitatie.*
  - c. *enige bijlagen.*
  - d. *lijst der comparanten.*

1656, april 26 - 1657, april 12

- N.B. Bij de rekening bevinden zich:*
- a. *verhuring van het gors van Dirck Jacobss de Clercq.*
  - b. *apostille van de Raad van Brabant op het rekest der weduwe van J. Nicolaes Rubbens, 1657.*
  - c. *contraboek van Pieter Proost.*
  - d. *visitatie.*
  - e. *lijst der comparanten.*

1657, april 12 - 1658, mei 2

- N.B. Met lijst der comparanten.*

1658, mei 2 - 1659, april 24

- N.B. Bij de rekening bevinden zich:*
- a. *contraboek.*
  - b. *enige bijlagen.*
  - c. *visitatie van 24 april 1659.*
- Daarna volgen de rekening van 1659/60*
- a. *contraboek.*
  - b. *lijst der comparanten.*
  - c. *enige bijlagen.*

HJ91. Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1659/60

1 band

- N.B. Met de rekeningen tot en met 1669/70 samengebonden in een band.*
Zie ook inv. nr. HJ90.

1661, april 28 - 1662, april 20

- N.B. Met lijst der comparanten, contraboek en enige bijlagen.*

Van Mr. Hendrick van der Lee, 1663/64 - 1680/81

1663, april 5 - 1664, april 29

- N.B. Met contraboek en bijlagen.*

1664, april 24 - 1665, juli 17

- N.B. Met enige bijlagen.*

1665, april 17 - 1666, mei 6

- N.B. Met contraboek en enige bijlagen.*

1666, mei 6 - 1667, april 21

- N.B. Met contraboek en enige bijlagen.*

1667, april 21 - 1668, april 12

- N.B. Met enige bijlagen.*

1668, april 12 - 1669, mei 2

- N.B. Met contraboek en enige bijlagen.*

- HJ92. Bijlagen 1 omslag
- HJ93. Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1670/71 1 band
N.B. Met de rekeningen tot en met 1679/80 samengebonden in een band.
 1671, april 9 - 1672, april 28
N.B. Met contraboek en bijlagen.
 1672, april 28 - 1673, april 13
N.B. Met contraboek en enige bijlagen.
 1673, april 13 - 1674, april 5.
N.B. Met contraboek en enige bijlagen.
 1674, april 5 - 1675, april 25
N.B. Met enige bijlagen.
 1675, april 25 - 1676, april 16
N.B. Met contraboek en enige bijlagen.
 1676, april 21 - 1677, april 29
N.B. Met enige bijlagen (voarin).
 1677, april 28 - 1678, april 21
N.B. Met een rekening van een buitengewonen omslag.
Met contraboek en enige bijlagen.
 1678, april 16 - 1679, april 13
N.B. Met enige bijlagen.
 1679, april 13 - 1680, mei 2
N.B. Met enige bijlagen.
- HJ94. 1680, mei 2 - 1681, april 17 1 band
N.B. Met de rekening tot en met 1689/90 samengebonden in een band.
Gepresenteerd door Mr. Marsilius van der Lee.
Met enige bijlagen.
- Van jonker Hendrick Thieleman Suermondt, in naam van zijn zoon, 1681/82 - 1683/84***
 1681, april 17 - 1682, april 9
N.B. Met contraboek en enige bijlagen.
 1682, april 9 - 1683, april 29
N.B. Met enige bijlagen.
 1683, april 29, - 1684, april 13
- Van jonker Hendrik Thielman Suermondt, 1684/85 - 1689/90***
 1684, april 13 - 1685, mei 3
N.B. Met enige bijlagen.
 1685, mei 3 - 1686, april 25
N.B. Achterin enige bijlagen.
 1686, april 25 - 1687, april 10
N.B. Met enige bijlagen.
 1687, april 10 - 1688, april 29
N.B. Met enige bijlagen.
 1688, april 29 - 1689, april 21
N.B. Met contraboek en enige bijlagen.
- HJ95. Bijlagen 1 omslag
 1689, april 21 - 1690, april 6
N.B. Met enige bijlagen.
- Van jonker Guilliam Proost, 1690/91 - 1697/98***
- HJ96. 1690, april 6 - 1691, april 26 1 band
N.B. Met de rekeningen tot en met 1699/1700 samengebonden in een band.
Met enige bijlagen.
 1691, april 26 - 1692, april 17
N.B. Met enige bijlagen.
 1692, april 17 - 1693, april 2
N.B. Met enige bijlagen.
- HJ97. Bijlagen 1 omslag
 1693, april 2 - 1694, april 22
N.B. Met enige bijlagen.
Met bijlagen der niet bewaard gebleven rekening van 1694/95.
 1695, april 14 - 1696, mei 3
N.B. Met enige bijlagen.

1696, mei 3 - 1697, april 18
N.B. Met enige bijlagen.
1697, april 18 - 1698, april 10
N.B. Met enige bijlagen.

Van Herman Godefridus de Pottere, 1698/99

1698, april 10 - 1699, april 30
N.B. Met enige bijlagen.

Van Johan Baptista de Pottere, 1699/1700 en 1700/1701

1699, april 30 - 1700, april 22
N.B. Met enige bijlagen.

HJ98. 1700, april 22 - 1701, april 7 1 band
*N.B. Met de rekeningen tot en met 1709/10 samengebonden in een band.
Met contraboek en enige bijlagen.*

Van François Otgens, 1701/02 - 1704/05

1701, april 7 - 1702, april 27
N.B. Met contraboek en enige bijlagen.
1702, april 27 - 1703, april 19
N.B. Met contraboek en enige bijlagen.
1704, april 3 - 1705, april 23
N.B. Met enige bijlagen.

Van jonker Johan Suermondt, 1705/06 - 1709/10

1705, april 23 - 1706, april 15
N.B. Met een bijlage.
1706, april 15 - 1707, mei 6
N.B. Met een bijlage.
1707, mei 6 - 1708, april 19
N.B. Met een bijlage.
1708, april 19 - 1709, april 11
N.B. Met het contraboek.
1709, april 11 - 1710, mei 1

Van jonker Johan Adraen Suermont, 1710/11 - 1723/24

HJ99. 1710, mei 1 - 1711, april 16 1 band
N.B. Met de rekeningen tot en met 1719/20 samengebonden in een band.
1711, april 16 - 1712, april 7
N.B. Met een fragment van het contraboek.

HJ100. Bijlagen 1 omslag
1712, april 7 - 1713, april 27
N.B. Met een fragment van het contraboek.

HJ101. Bijlagen 1 omslag
1713, april 27 - 1714, april 12
N.B. Met een fragment van het contraboek.

HJ102. Bijlagen 1 omslag
1714, april 12 - 1715, mei 2
N.B. Met contraboek en enige bijlagen.

HJ103. Bijlagen 1 omslag
1715, mei 2 - 1716, april 23

HJ104. Bijlagen 1 omslag
1716, april 23 - 1717, mei 4
N.B. Met ingang van deze rekening geschiedde de afhoring geregeld op 4 of 5 mei van het tweede jaar; zodat de data der rekeningen niet meer gegeven behoeven te worden.

HJ106. Bijlagen 1 omslag
1718/19

HJ107. Bijlagen 1 omslag
1719/20

HJ108. Bijlagen 1 omslag

HJ109. 1720/21 1 band
*N.B. Met de rekeningen tot en met 1729/30 samengebonden in een band.
Met een fragment van het contraboek.*

HJ110.	Bijlagen 1721/22	1 omslag
HJ111.	Bijlagen 1722/23	1 omslag
HJ112.	Bijlagen 1723/24	1 omslag
<i>Van Johan van Vlimmeren jr., 1724/25 - 1749/50</i>		
	1724/25	
HJ113.	Bijlagen 1725/26	1 omslag
HJ114.	Bijlagen 1726/27	1 omslag
HJ115.	Bijlagen 1727/28	1 omslag
HJ116.	Bijlagen 1728/29	1 omslag
HJ117.	Bijlagen 1729/30	1 omslag
HJ118.	Bijlagen	1 omslag
HJ119.	1730/31 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1739/40 samengebonden in een band.</i>	1 band
HJ120.	Bijlagen 1731/32	1 omslag
HJ121.	Bijlagen 1732/33	1 omslag
HJ122.	Bijlagen 1733/34	1 omslag
HJ123.	Bijlagen 1734/35	1 omslag
HJ124.	Bijlagen 1735/36	1 omslag
HJ125.	Bijlagen 1736/37	1 omslag
HJ126.	Bijlagen 1737/38	1 omslag
HJ127.	Bijlagen 1738/39	1 omslag
HJ128.	Bijlagen 1739/40	1 omslag
HJ129.	Bijlagen	1 omslag
HJ130.	1740/41 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1749/50 samengebonden in een band.</i>	1 band
HJ131.	Bijlagen 1741/42	1 omslag
HJ132.	Bijlagen 1742/43	1 omslag
HJ133.	Bijlagen 1743/44	1 omslag
HJ134.	Bijlagen 1744/45	1 omslag
HJ135.	Bijlagen 1745/46	1 omslag
HJ136.	Bijlagen 1746/47	1 omslag
HJ137.	Bijlagen 1747/48	1 omslag
HJ138.	Bijlagen 1748/49	1 omslag
HJ139.	Bijlagen 1749/50	1 omslag
HJ140.	Bijlagen	1 omslag

Van Jan Bapstista de Bie, 1750/51 - 1795/96

HJ141.	1750/51 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1759/60 samengebonden in een band.</i>	1 band
HJ142.	Bijlagen 1751/52	1 omslag
HJ143.	Bijlagen 1752/53	1 omslag
HJ144.	Bijlagen 1753/54	1 omslag
HJ145.	Bijlagen 1754/55	1 omslag
HJ146.	Bijlagen 1755/56 <i>N.B. Abusief ingebonden na de volgende rekeningen.</i>	1 omslag
HJ147.	Bijlagen 1756/57 <i>N.B. Abusief ingebonden vóór de voorafgaande rekening</i>	1 omslag
HJ148.	Bijlagen 1757/58	1 omslag
HJ149.	Bijlagen 1758/59	1 omslag
HJ150.	Bijlagen 1759/60	1 omslag
HJ151.	Bijlagen	1 omslag
HJ152.	1760/61 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1769/70 samengebonden in een band.</i>	1 band
HJ153.	Bijlagen 1761/62	1 omslag
HJ154.	Bijlagen 1762/63	1 omslag
HJ155.	Bijlagen 1763/64	1 omslag
HJ156.	Bijlagen 1764/65	1 omslag
HJ157.	Bijlagen 1765/66	1 omslag
HJ158.	Bijlagen 1766/67	1 omslag
HJ159.	Bijlagen 1767/68	1 omslag
HJ160.	Bijlagen 1768/69	1 omslag
HJ161.	Bijlagen 1769/70	1 omslag
HJ162.	Bijlagen	1 omslag
HJ163.	1770/71 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1779/80 samengebonden in een band.</i>	1 band
HJ164.	Bijlagen 1771/72	1 omslag
HJ165.	Bijlagen 1772/73	1 omslag
HJ166.	Bijlagen 1773/74	1 omslag
HJ167.	Bijlagen 1774/75	1 omslag
HJ168.	Bijlagen 1775/76	1 omslag
HJ169.	Bijlagen 1776/77	1 omslag
HJ170.	Bijlagen 1777/78	1 omslag
HJ171.	Bijlagen 1778/79	1 omslag
HJ172.	Bijlagen	1 omslag

	1779/80	
HJ173.	Bijlagen	1 omslag
HJ174.	1780/81	1 band
	<i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1789/90 samengebonden in een band.</i>	
HJ175.	Bijlagen	1 omslag
	1781/82	
HJ176.	Bijlagen	1 omslag
	1782/83	
HJ177.	Bijlagen	1 omslag
	1783/84	
HJ178.	Bijlagen	1 omslag
	1784/85	
HJ179.	Bijlagen	1 omslag
	1785/86	
HJ180.	Bijlagen	1 omslag
	1786/87	
HJ181.	Bijlagen	1 omslag
	1787/88	
HJ182.	Bijlagen	1 omslag
	1788/89	
HJ183.	Bijlagen	1 omslag
	1789/90	
HJ184.	Bijlagen	1 omslag
HJ185.	1790/91	1 band
	<i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1799/1800 samengebonden in een band.</i>	
HJ186.	Bijlagen	1 omslag
	1791/92	
HJ187.	Bijlagen	1 omslag
	1792/93	
HJ188.	Bijlagen	1 omslag
	1793/94	
HJ189.	Bijlagen	1 omslag
	1794/95	
HJ190.	Bijlagen	1 omslag
	1795/96	
	<i>N.B. Gepresenteerd door Thomas Franciscus de Bie, zoon van de rendant.</i>	
HJ191.	Bijlagen	1 omslag
 <i>Van Thomas Franciscus de Bie, 1796/97 - 1846/47</i>		
	1796/97	
HJ192.	Bijlagen	1 omslag
	1797/98	
HJ193.	Bijlagen	1 omslag
	1798/99	
HJ194.	Bijlagen	1 omslag
	1799/1800	
HJ195.	Bijlagen	1 omslag
HJ196.	1800/01	1 band
	<i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1809/10 samengebonden in een band.</i>	
HJ197.	Bijlagen	1 omslag
	1801/02	
HJ198.	Bijlagen	1 omslag
	1802/03	
HJ199.	Bijlagen	1 omslag
	1803/04	
HJ200.	Bijlagen	1 omslag
	1804/05	
HJ201.	Bijlagen	1 omslag
	1805/06	
HJ202.	Bijlagen	1 omslag
	1806/07	
HJ203.	Bijlagen	1 omslag
	1807/08	
HJ204.	Bijlagen	1 omslag

	1808/09	
HJ205.	Bijlagen	1 omslag
	1809/10	
HJ206.	Bijlagen	1 omslag
HJ207.	1810/11	1 band
	<i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1819/20 samengebonden in een band</i>	
HJ208.	Bijlagen	1 omslag
	1811/12	
	<i>N.B. Met enige bijlagen.</i>	
HJ209.	Bijlagen	1 omslag
	1812/13	
HJ210.	Bijlagen	1 omslag
	1813/14	
HJ211.	Bijlagen	1 omslag
	1814/15	
HJ212.	Bijlagen	1 omslag
	1815/16	
HJ213.	Bijlagen	1 omslag
	1816/17	
HJ214.	Bijlagen	1 omslag
	1817/18	
HJ215.	Bijlagen	1 omslag
	1818/19	
HJ216.	Bijlagen	1 omslag
	1819/20	
HJ217.	Bijlagen	1 omslag
HJ218.	1820/21	1 band
	<i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1829/30 samengebonden in een band.</i>	
	<i>De rekening van 1820/21 is gepresenteerd door Jan Christiaan Antonius de Bie, zoon van de rendant.</i>	
HJ219.	Bijlagen	1 omslag
	1821/22	
HJ220.	Bijlagen	1 omslag
	1822/23	
HJ221.	Bijlagen	1 omslag
	1823/24	
HJ222.	Bijlagen	1 omslag
	1824/25	
HJ223.	Bijlagen	1 omslag
	1825/26	
HJ224.	Bijlagen	1 omslag
	1826/27	
HJ225.	Bijlagen	1 omslag
	1827/28	
HJ226.	Bijlagen	1 omslag
	1828/29	
HJ227.	Bijlagen	1 omslag
	1829/30	
HJ228.	Bijlagen	1 omslag
HJ229.	1830/31	1 band
	<i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1830/40 samengebonden in een band.</i>	
HJ230.	Bijlagen	1 omslag
	1831/32	
HJ231.	Bijlagen	1 omslag
	1832/33	
HJ232.	Bijlagen	1 omslag
	1833/34	
HJ233.	Bijlagen	1 omslag
	1834/35	
HJ234.	Bijlagen	1 omslag
	1835/36	
HJ235.	Bijlagen	1 omslag
	1836/37	
HJ236.	Bijlagen	1 omslag
	1837/38	

HJ237.	Bijlagen 1838/39	1 omslag
HJ238.	Bijlagen 1839/40	1 omslag
HJ239.	Bijlagen	1 omslag
HJ240.	1840/41 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1849/50 samengebonden in een band.</i>	1 band
HJ241.	Bijlagen 1841/42	1 omslag
HJ242.	Bijlagen 1842/43	1 omslag
HJ243.	Bijlagen 1843/44	1 omslag
HJ244.	Bijlagen 1844/45	1 omslag
HJ245.	Bijlagen 1845/46	1 omslag
HJ246.	Bijlagen 1846/47	1 omslag
HJ247.	Bijlagen	1 omslag

Van Joannes Christianus Antonius de Bie, 1847/48 - 1853/54

	1847/48	
HJ248.	Bijlagen	1 omslag
HJ249.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1848/49 1849/50	
HJ250.	Bijlagen	1 omslag
HJ251.	1850/51 <i>N.B. Met de rekening tot en met 1859/60 samengebonden in een band.</i>	1 band
HJ252.	Bijlagen 1851/52	1 omslag
HJ253.	Bijlagen 1852/53	1 omslag
HJ254.	Bijlagen 1853/54	1 omslag
HJ255.	Bijlagen	1 omslag

Van Ulbo Yetze Heerma van Voss, 1854/55 - 1870

	1854/55	
HJ256.	Bijlagen 1855/56	1 omslag
HJ257.	Bijlagen 1856/57	1 omslag
HJ258.	Bijlagen 1857/58	1 omslag
HJ259.	Bijlagen 1858/59	1 omslag
HJ260.	Bijlagen 1859/60	1 omslag
HJ261.	Bijlagen	1 omslag
HJ262.	1860/61 <i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1869 samengebonden in een band.</i>	1 band
HJ263.	Bijlagen 1861 <i>N.B. Met ingang van deze rekening valt het rekeningsjaar samen met het kalenderjaar.</i>	1 omslag
HJ264.	Bijlagen 1862	1 omslag
HJ265.	Bijlagen 1863	1 omslag
HJ266.	Bijlagen 1864	1 omslag
HJ267.	Bijlagen 1865	1 omslag

HJ268.	Bijlagen 1866	1 omslag
HJ269.	Bijlagen 1867	1 omslag
HJ270.	Bijlagen 1868	1 omslag
HJ271.	Bijlagen 1869	1 omslag
HJ272.	Bijlagen	1 omslag
HJ273.	1870	1 band
	<i>N.B. Met de rekeningen tot en met 1879 samengebonden in een band.</i>	
HJ274.	Bijlagen	1 omslag
<i>Van C.F.C. de Bie, 1871 - 1879</i>		
	1871	
HJ275.	Bijlagen	1 omslag
	1872	
HJ276.	Bijlagen	1 omslag
	1873	
HJ277.	Bijlagen	1 omslag
	1874	
HJ278.	Bijlagen	1 omslag
	1875	
HJ279.	Bijlagen	1 omslag
	1876	
HJ280.	Bijlagen	1 omslag
	1877	
HJ281.	Bijlagen	1 omslag
	1878	
HJ282.	Bijlagen	1 omslag
	1879	
HJ283.	Bijlagen	1 omslag
	<i>N.B. Bij de in deze serie volgende rekeningen wordt de rendant niet meer genoemd.</i>	
HJ284.	Bijlagen	1 omslag
	1896	
HJ285.	Bijlagen	1 omslag
	1897	
HJ286.	Bijlagen	1 omslag
	1898	
HJ287.	Bijlagen	1 omslag
	1899	
HJ288.	Bijlagen	1 omslag
	1900	
HJ289.	1901	1 deeltje
HJ290.	Bijlagen	1 omslag
HJ291.	1902 (met begroting)	2 deeltjes
HJ292.	Bijlagen	1 omslag
HJ293.	1903 (met begroting)	2 deeltjes
HJ294.	Bijlagen	1 omslag
HJ295.	1904/05 (met begroting)	2 deeltjes
	<i>N.B. Met ingang van het jaar 1905 begint het rekeningjaar op 1 juli.</i>	
HJ296.	Bijlagen	1 omslag
HJ297.	1905/06	1 deeltje
HJ298.	Bijlagen	1 omslag
HJ299.	1906/07 (met begroting)	2 deeltjes
HJ300.	Bijlagen	1 omslag
HJ301.	1907/08 (met begroting)	2 deeltjes
HJ302.	Bijlagen	1 omslag
HJ303.	1908/09 (met begroting)	2 deeltjes
HJ304.	Bijlagen	1 omslag
HJ305.	1909/10 (met begroting)	2 deeltjes
HJ306.	Bijlagen	1 omslag
HJ307.	1910/11 (met begroting)	2 deeltjes
HJ308.	Bijlagen	1 omslag

HJ309.	1911/12 (met begroting)	2 deeltjes
HJ310.	Bijlagen	1 omslag
HJ311.	1912/13 (met begroting)	2 deeltjes
HJ312.	Bijlagen	1 omslag
HJ313.	1913/14 (met begroting)	2 deeltjes
HJ314.	Bijlagen	1 omslag
HJ315.	1914/15 (met begroting)	2 deeltjes
HJ316.	Bijlagen	1 omslag
HJ317.	1915/16 (met begroting)	2 deeltjes
HJ318.	Bijlagen	1 omslag
HJ319.	1916/17 (met begroting)	2 deeltjes
HJ320.	Bijlagen	1 omslag
HJ321.	1917/18 (met begroting)	2 deeltjes
HJ322.	Bijlagen	1 omslag
HJ323.	1918/19 (met begroting)	2 deeltjes
HJ324.	Bijlagen	1 omslag
HJ325.	1919/20 (met begroting)	2 deeltjes
HJ326.	Bijlagen	1 omslag
HJ327.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening 1920/21	1 omslag
HJ328.	1921/22	1 deeltje
HJ329.	Bijlagen	1 omslag
HJ330.	1922/23 (met begroting)	2 deeltjes
HJ331.	Bijlagen	1 omslag
HJ332.	1923/24 (met begroting)	2 deeltjes
HJ333.	Bijlagen	1 omslag
HJ334.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1924/25	1 omslag
HJ335.	1925/26 (met begroting)	2 deeltjes
HJ336.	Bijlagen	1 omslag
HJ337.	1926/27 (alleen begroting)	1 deeltje
HJ338.	Bijlagen	1 omslag
HJ339.	1927/28 (met begroting)	2 deeltjes
HJ340.	Bijlagen	1 omslag
HJ341.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1928/29	1 omslag
HJ342.	1929/30 (alleen begroting)	1 deeltje
HJ343.	Bijlagen	1 omslag
HJ344.	1930/31	1 deeltje
HJ345.	Bijlagen	1 omslag
HJ346.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1931/32	1 omslag
HJ347.	1932/33 (alleen begroting)	1 deeltje
HJ348.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1933/34	1 omslag
HJ349.	.Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1934/35	1 omslag
HJ350.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1935/36	1 omslag
HJ351.	Bijlagen tot de niet bewaard gebleven rekening, 1936/37	1 omslag

b. Andere stukken

HJ352.	Akten, waarbij de penningmeester van de polder de inning van de impost op de bieren en wijnen, de consumptie-middelen, het hoorngeld en het gemetgeld verpacht. 1596 - 1606 <i>N.B. Reg. nrs. R231, R249, R254, R283, R288, R296, R318, R325.</i>	1 bundel
HJ353-HJ360.	Afschriften der rekeningen, 1751 - 1830	8 bundels
HJ353.	1751 - 1759	
HJ354.	1760 - 1769	
HJ355.	1770 - 1779	
HJ356.	1780 - 1789	

HJ357.	1790 - 1799	
HJ358.	1800 - 1808	
	<i>N.B. Het afschrift van 1809 ontbreekt.</i>	
HJ359.	1811 - 1819	
HJ360.	1820 - 1830	
HJ361-HJ362.	Registers der ordonnanties van betaling, 1707 - 1836	2 delen
HJ361.	1707 - 1807	
HJ362.	1807 - 1836	
HJ363.	Stukken betreffende geldleningen ten laste van de polder 1811, 1906, 1907, 1915, 1916 en 1918	1 omslag
HJ364.	Borderellen der rekeningen, begrotingen van inkomsten en uitgaven, rekeningen, enz., opgemaakt ter behandeling der begroting en rekening in de vergadering der ingelanden, en correspondentie betreffende de begroting en de rekening, 1814, 1816, 1858, 1882 - 1940	1 bundel
HJ365-HJ366.	Journalen van ontvangsten en uitgaven, 1872 - 1922	1 deel, 1 bundel
HJ365.	1872 - 1902	1 deel
HJ366.	1896 - 1922	1 bundel
HJ367.	Grootboeken der ontvangsten en uitgaven, 1901 - 1935	1 bundel
HJ368.	Statistische gegevens, voornamelijk betrekking hebben dop de financiële zaken van de polder, 1876 - 1908	1 bundel
HJ369.	Stukken betreffende de inschrijvingen ten name van de polder op het grootboek der Nationale Schuld, 1882 - 1900	1 omslag

6. DIJKSCHOT EN LASTEN

HJ370-HJ375.	Dijkboeken, bevattende de beschrijving der onder de dijkschot vallende landerijen, 1661, 1675, en 1724	4 delen, 2 kanternen
HJ370.	1661, bijgehouden tot plm. 1724 <i>N.B. Alfabetisch ingedeeld op de voorname der eigenaren.</i>	
HJ371.	1675 <i>N.B. Duplicaat van een onder de penningmeester berustend dijkboek Alfabetisch ingedeeld op de voornamen der eigenaren.</i>	1 deel
HJ372.	Alfabetische index op het "oude dijkboek", (c. 1670) <i>N.B. Ingedeeld op de voorname der eigenaren.</i>	1 kantern
HJ373.	1724, bijgehouden tot plm. 1825 <i>N.B. Opgemaakt door J. van Alphen en J. van Vlimmeren. Alfabetisch ingedeeld op de voornamen der eigenaren</i>	1 deel
HJ374.	1724, getiteld "Nieuwen dijkboek", <i>N.B. Niet bijgehouden duplicaat van het voorgaande inv. nr.</i>	
HJ375.	Alfabetische index op het nieuwe dijkboek, (c. 1724) <i>N.B. Ingedeeld op de voornamen der eigenaren.</i>	1 kanterns
HJ376-HJ383.	Kadastrale registers van Nieuw Gastel, (c. 1850) - 1941	9 delen
	<i>Eerste serie:</i>	
HJ376.	Perceelsgewijze legger, (c. 1850), bijgehouden tot c. 1870	
	<i>Tweede serie: (c. 1880), bijgehouden tot c. 1920</i>	
HJ377.	Perceelsgewijze legger	
HJ378.	Artikelsgewijze index	
HJ379.	Alfabetische naamlijst der ingelanden, verwijzend naar de artikel van de legger.	

Derde serie: (c. 1920), bijgehouden tot 1941

- HJ380. Perceelsgewijze legger, art. 1 - 327
- HJ381. Perceelsgewijze legger, art. 327 - 692
- HJ383. Perceelsgewijze legger, art. 693 - 1052
- HJ384. Alphabetische naamlijst
- HJ384a-HJ392. Manualen of kohieren van de dijkschot, 1795 - 1935/36 9 bundels
- HJ384a. 1795 - 1815
N.B. De kohieren der jaren 1797, 1807 en 1808 ontbreken.
- HJ385. 1816- 1833
N.B. Het kohier van het jaar 1822 ontbreekt.
- HJ386. 1834 - 1845
N.B. Het kohier van het jaar 1838 ontbreekt.
- HJ387. 1846 - 1871
- HJ388. 1878 - 1900
- HJ389. 1901 - 1909/10
- HJ390. 1910/11 - 1919/20
- HJ391. 1920/21 - 1929/30
- HJ392. 1930/31 - 1935/36
- HJ393. Stukken betreffende de dijkschot en de omslag, de reglementen op de omslagen, de betaling der lasten, de kadastrale leggers, enz., 1813, 1816, 1820, 1822, 1840, 1847, 1884, 1888, 1897, 1900, 1901, 1905 - 1907, 1909, 1910, 1911, 1920, 1929, 1940, 1941 1 omslag

7. EIGENDOMMEN

- HJ394. Stukken betreffende het verhef van de Visserij-kreek onder Nieuw-Gastel voor het leenhof van het markiezaat van Bergen op Zoom, 1720, 1741 - 1743 1 omslag
- HJ395. Legger van de palen der gorzen onder Nieuw Gastel, van Oudenbosch tot aan de Dintel, 1754 1 stuk
N.B. Opgemaakt ingevolge resolutie van de Raad van State dd. 11 juni 1754 voor de magistraat van Breda.
- HJ396. Stukken betreffende de betwiste eigendom der buitengorzen, 1812 1 omslag
- HJ397-HJ400. Akten van verpachting der gorzen en dijkettingen, 1641 - 1927 1 pak, 3 bundels
- HJ397. 1641 - 1754 1 pak
- HJ398. 1755 - 1814
- HJ399. 1840 - 1861
- HJ400. 1860 - 1940
- HJ401-HJ403. Akten van verpachting der visserij in de vlieten en weteringen, 1681 - 1927 3 bundels
- HJ401. 1681 - 1810
- HJ402. 1811 - 1868
- HJ403. 1897 - 1927
- HJ404-HJ407. Akten van verkoop van schaarhout, wilgenbomen, hakhout en oude materialen, 1687 - 1916 4 bundels
- HJ404. 1687 - 1750
- HJ405. 1701 - 1869
- HJ406. 1830 - 1905
- HJ407. 1905 - 1916
- HJ408. Stukken betreffende de schadevergoeding, aan het bestuur en de ingelanden verleend, voor de inundaties van de polder door het leger, 1747 - 1749 1 omslag

HJ409.	Akten van verpachting der graslanden op de kadijk van de Riet, 1798 - 1810	1 bundel
HJ410.	Stukken betreffende de koop, de verkoop of de ruiling van gronden, 1810, 1812, 1840, 1841, 1873, 1875, 1879, 1882, 1884, 1885, 1892, 1895, 1908, 1909, 1918, 1920, 1923, 1926, 1929, 1936, 1940, en 1941	1 bundel
HJ411.	Stukken betreffende de vergoeding der schade, door het Engelse leger toegebracht aan het veer bij Standdaarbuiten, 1814	1 omslag
HJ412.	Stukken betreffende het geschil tussen het polderbestuur en het gemeentebestuur van Oudenbosch over het storten van grond, afkomstig van het uitdiepen der haven van Oudenbosch, op terreinen van de polder, 1829 en 1830 <i>N.B. Met enige retroacta d.d. 1810 en 1812. Zie eveneens inv. nr. HJ485.</i>	1 omslag
HJ413.	Stukken betreffende de vergoeding der schade, ontstaan door de inundaties van het jaar 1831, voor het gebruik van grond door een veldbatterij, en de aankoop van de grond door het rijk, 1832 - 1846	1 omslag
HJ414.	Voorstel van de ingelanden, om de jacht op hun landerijen aan het polderbestuur te laten, 1873	1 stuk
HJ415.	Stukken betreffende de bouw van een woning te Stampersgat, 1908	1 omslag
HJ416.	Stukken betreffende de afkoop van tienden, rustend op aan de polder toebehorende percelen. 1913	1 omslag

8. WATERSTAAT

HJ417.	Stukken betreffende het toezicht op de waterschappen en polders door of vanwege de landsregering, 1806 - 1831 <i>N.B. In de omslag bevinden zich algemene opgaven omtrent de polder.</i>	1 omslag
HJ418.	Stukken betreffende de inspectie der zee- en rivierdijken, 1818 - 1830	1 omslag
HJ419.	Stukken betreffende de reglementen op het beheer der dijken en polders, de waterleidingen en de waterschappen in de provincie Noord-Brabant, uitgevaardigd door het provinciaal bestuur, 1846 - 1940	1 omslag
HJ420.	Stukken betreffende de herdichting van Mark en Dintel, de hoge waterstanden in de polder, de inundaties voor het leger, de plannen tot verbetering van de waterinlaat, de bouw ener nieuwe sluis te Stampersgat, de aanleg van een paardentrekpad langs de vliet enz. 1808, 1818 - 1840 <i>N.B. Zie eveneens het volgend inv. nr.</i>	1 omslag
HJ421.	Stukken betreffende de samenwerking tussen de polder en het heemraadschap van Mark en Dintel inzake de waterbeheersing, 1912, 1921, 1926 en 1931	4 stukken
HJ422-HJ425.	Stukken betreffende de samenwerking tussen de polder en het heemraadschap van de Roosendaalse en Steenbergse Vliet, 1821 - 1936	
HJ422.	Besluiten in verband met de dichting, het reglement op het heemraadschap de verdeling der kosten, enz. 1821 - 1838	
HJ423.	De vaststelling der kohieren van de omslagen, de goedkeuring der rekeningen, bezwaren tegen aanslagen, enz. 1824 - 1853	1 bundel
HJ424.	Rekeningen (met bijlagen), afgelegd door de penningmeester van de polder wegens ontvangsten en uitgaven in verband met de dichting van de Vliet, 1824 - 1850	1 bundel
HJ425.	Inzake de waterbeheersing van de polder, 1854, 1907, 1923 - 1925, 1929 en 1936	1 omslag
HJ426.	Brief van Ir. Nelemans te Delft aan het bestuur over het plan tot een kanaal tussen de Roosendaalse Vliet en de Markt; 1911	3 stukken

9. KUNSTWERKEN

a. Algemeen

- HJ427.** "Conterboeken" of bestedingen van uit te voeren werken, 1599 - 1715 1 pak
N.B. De "conterboeken" of contraboeken werden gehouden door de secretaris of de gezworen klerk, in elk geval door een andere functionaris dan de penningmeester. Over het algemeen bevinden zij zich bij de bijlagen tot de rekeningen. De in dit nummer bewaarde bestedingen zijn dubbelen, of uit de bijlagen afgedwaalde stukken. Reg. nrs. R316, R324.
- HJ428.** Ramingen of begrotingen van uit te voeren werken. 1650 - 1737 1 bundel
- HJ429-HJ434.** "Beschouwingen" van dijken, wegen en waterleidingen, met aanbestedingen van werken, na de schouw beraamd, 1610 - 1883
- HJ429.** 1610 - 1798 1 bundel
N.B. Met enige schouwen, uitgevoerd door het dorpsbestuur van Oud-Gastel.
- HJ430.** 1679 - 1720 en 1799 1 bundel
N.B. De stukken betreffen voornamelijk het opmaken der weteringen
- HJ431.** 1703 - 1814 1 pak
- HJ432.** 1815 - 1840 1 bundel
- HJ433.** 1839 en 1850 3 stukken
- HJ434.** 1841 - 1833 1 bundel
- HJ435-HJ438.** Akten van aanbesteding van metsel- en timmerwerken, 1677 - 1871
- HJ435.** 1677 - 1755 1 bundel
- HJ436.** 1700 - 1795 1 pak
- HJ437.** 1732 - 1810 1 pak
- HJ438.** 1819 - 1871 1 bundel
- HJ439.** Declaraties van verteringen bij "omgangen" (schouwen) en aanbestedingen, 1736 - 1799 1 bundel

b. Waterleidingen

- HJ440.** Stukken betreffende de waterleidingen in het algemeen, zoals de schouw, de verbetering, de verlegging, de verbetering in werkverruiming, enz., 1767 - 1941 1 omslag
- HJ441.** Rapport van de landmeter P.J. Ketelaer over het plan om de Riet door een waterloop te verbinden met de Zegse Vaart, 1766 1 stuk
- HJ442.** Rapporten inzake de verbetering van de waterbeheersing in de polder 1790 en 1797 2 kanterns
- HJ443-HJ444.** Leggers der waterleidingen,
- HJ443.** Legger A; de waterleidingen in de polder, 1878 1 deel
N.B. Los inlegend latere wijzigingen.
- HJ444.** Legger B; de waterleidingen buiten de polder, 1878 1 deel
N.B. Los inlegend latere wijzigingen.
- HJ445.** Stukken betreffende de vaststelling van de leggers der waterleidingen, 1879 - 1898, 1901 - 1923 1 omslag
- HJ446-HJ448.** Akten van aanbesteding der ruiming van de waterleidingen, 1678 - 1930 3 bundels
N.B. Zie eveneens de inv. nr. HJ428-HJ434.
- HJ446.** 1678 - 1793
- HJ447.** 1796 - 1900
- HJ448.** 1901 - 1930
- HJ449.** Stukken betreffende het onderhoud van de Riet, 1832, 1833 en 1840 1 omslag
- HJ450.** Stukken betreffende de door het polderbestuur verleende vergunningen tot het hebben van voorwerpen (dammen, duikers, bruggen, enz.) in de waterleidingen, 1855 - 1927 1 omslag
N.B. Met een tekening van de brug bij de scholen te Stampersgat.

HJ451. Stukken betreffende de vergunning, door het polderbestuur aan de fa. Daverveldt, Binck en Co. verleend, om de sluisvliet, uitwaterend op de haven van Oudenbosch, te overwelden, 1900
N.B. Met een tekening. 1 omslag

HJ452. Stukken betreffende het verbreden en verdiepen van de Bansloot, 1919 1 omslag

c. Dijken en wegen

HJ453. Stukken betreffende het onderhoud der dijken in het algemeen, 1711 - 1941 1 omslag

HJ454. Stukken betreffende het onderhoud, herstel, enz. der wegen in het algemeen, 1864 - 1940 1 omslag

HJ455. Stukken betreffende de door het polderbestuur verleende vergunningen tot het hebben van voorwerpen in of aan de dijken, 1851 - 1928 1 omslag

HJ456. Stukken betreffende de rijks- en provinciale wegen, 1856 - 1941 1 omslag

HJ457. Stukken betreffende het leggen van kadijken langs de Riet, vanaf de Drossaardsbrug tot aan de Overesselijkse Sluit, ter lengte van omtrent 800 voet, met bijbehorende werken, en het protest der ingelanden van Zegge tegen de nadelen hiervan voor hun polder, 1766 - 1769
N.B. Met een tekening 1 omslag

HJ458. Stukken betreffende de accoorden tussen het polderbestuur en de gemeente Oud- en Nieuw Gastel inzake het onderhoud der openbare wegen van de polder. 1817 - 1921 1 omslag

HJ459. Stukken betreffende de slechting van het Jodendijkje, in het bezit van het St. Elizabeth-gesticht te Oudenbosch, 1908 en 1932 1 omslag

HJ460. Stukken betreffende het verzoek der suikerfabriek "St. Antoine, om ontheffing van het bouwverbod langs de dijken; met een bouwtekening, 1911 en 1912 3 stukken

d. Sluizen

HJ461. Stukken betreffende het herstel van de Overesselijkse Sluis, 1684 en 1685 1 omslag

HJ462. Stukken betreffende de bouw van een nieuwe stenen sluis, genaamd de "Overesselijkse", in de zuid-westelijke hoek van de polder gelegen, en betreffende het herstel van de stenen sluis in de dijk tussen Oudenbosch en Standdaarbuiten, 1699
*N.B. Het bestek in duplo.
Met de tekening ener sluis.* 1 omslag

HJ463. Bestek en voorwaarden voor de bouw van een nieuwe vleugel aan de sluis bij het huis van Jacobus van Steen. 1751 1 katern

HJ464. Stukken betreffende de plannen tot de bouw van een tweede sluis te Stampersgat, de bouw der sluis, "Nieuwe Sluis" genaamd of "Sluis bij Jonkersgat", de bijbehorende werken en herstelwerkzaamheden, 1792, 1793, 1817, 1820, 1821, 1839, 1840, 1841, 1843, 1871, 1875, 1878, 1889, 1893, 1902 en 1908 1 bundel

HJ465. Stukken betreffende de voorgenomen bouw van een sluis bij Stampersgat, en het geschil hierover ontstaan tussen het polderbestuur en ingelanden, 1801 - 1811
*N.B. Met twee tekeningen.
Met enige retroacta d.a. 1793 betreffende de algemene waterstaatkundige toestand van de polder en gedane waterpassingen.
Zie eveneens het volgend inv. nr.* 1 bundel

HJ466. Stukken betreffende de gedingen, gevoerd tussen het polderbestuur en Willem Jansse Burgers te Dinteloord, inzake diens eis tot schadevergoeding in het aannemen der nieuwe sluis bij Stampersgat, en het niet doorgaan van het werk, 1804 - 1810
N.B. Zie eveneens het voorafgaand inv. nr. 1 pak

HJ467. Stukken betreffende de herstellingen van de Oude Sluis te Stampersgat, 1868 en 1914 1 omslag

HJ468. Stukken betreffende de bouw van een nieuwe sluis in de Nieuwe Gastelsedijk en de tijdelijke verlegging van de trambaan, 1906 en 1907 1 omslag

e. Havens

HJ469. Stukken betreffende de haven Stampersgat; het onderzoek naar de eigendom van de polder; de reglementen; de los- en laadgelden; de werken der Gastelse Suikerfabriek aan de haven, 1797, 1853, 1867, 1868, 1870, 1884, 1885, 1906, 1912 en 1918 1 omslag
N.B. Met twee tekeningen.

HJ470. Stukken betreffende de accoorden tussen het polderbestuur en de gemeente Oudenbosch inzake de haven van Oudenbosch, 1809, 1830, 1862, 1892 en 1895 1 omslag

HJ471. Stukken betreffende de (tijdelijke) waterlossing van de haven van Oudenbosch door de weteringen van de polder, 1829 1 omslag

f. Bemaling

HJ472. Stukken betreffende de oprichting van gemalen, de levering van stroom door de P.N.E.M., de plannen voor een nieuw gemaal in verband met de wijziging van de polder, 1882 - 1940 1 omslag

HJ473. Stukken der commissie uit het bestuur voor de stichting van een stoomgemaal. 1882, 1893 en 1898 1 omslag

HJ474. Plan voor het op te richten stoomgemaal, 1892 1 tekening

HJ475. Bouw- en constructie-plannen voor een elektrisch gemaal aan de Scheersluis, (c. 1910) 3 tekeningen

HJ476. Pomplijsten van het elektrisch gemaal, 1928 - 1938 1 bundel

10. DIVERSE ZAKEN

HJ477. Stukken betreffende de door het polderbestuur aan de "Zuid-Nederlandse Tramweg-Mij" verleende concessie tot het leggen van een tramlijn op de Gastelse dijk, en de aanleg van een lijn over Stampersgat naar Willemstad, 1890 - 1905 1 omslag
N.B. Met tekeningen.
De eerste lijn liep van Oudenbosch naar Steenberg; later volgde een verbinding met Willemstad.

HJ478. Stukken betreffende de aanleg van spoor- en tramwegen, en de door het bestuur verleende vergunningen tot het uitvoeren van werken, 1891, 1906 - 1908, 1919 en 1929 1 omslag

HJ479. Stukken betreffende de uitbreiding van de wisselplaats van de tramweg, 1911 1 omslag

HJ480. Stukken betreffende het plaatsen van telefoonlijsten of het leggen van telefoonkabels, en de aansluiting van het huis van de dijkgraaf aan de telefoon, 1912 - 1939 1 omslag

HJ480. Brief van de Waterleiding-Mij. "Noord-West-Brabant", met verzoek om vergunning voor het leggen van buizen, 1921 1 stuk

HJ482. Stukken betreffende de klachten over verontreiniging van het water in de Bansloot door de melkfabriek "Hollandia", 1928 - 1930 1 omslag

11. KAARTEN EN TEKENINGEN

HJ483. Schetskaarten van de peiling ener waterleiding, (c. 1790) 1 kaart in omslag
N.B. Het is niet duidelijk, waarvoor de kaart is opgemaakt.
Op de kaart zijn de volgende oriëntaties te binden: Prinsland, Bernard, Fijndert, Slobbegors.

- HJ484. Extracten uit de schotkaarten van Oud- en Nieuw Gastel, (c. 1790) 2 kaarten in omslag
*N.B. Een kaart geeft percelen uit de 5e en 6e hoek.
 Het doel der kaarten is niet duidelijk.*
- HJ485. Kaarten van de Oudenbossche Haven en de Dintel, (c. 1830) 1 kaart in omslag
*N.B. Vermoedelijk opgemaakt voor de percelen 311 en 312 tussen de Haven en de dijk van
 de Nieuw Gastelse Polder.
 De kaart behoort waarschijnlijk bij de stukken, beschreven in inv. nr. HJ412.*
- HJ486. Kaart van een perceel land, gelegen ten westen van de Nieuwe Stampersgatse Sluis.
 (c. 1860) 1 kaart in omslag
- HJ487. Kaart ener meting van enige percelen onder Nieuw Gastel, 1873 1 kaart in omslag
- HJ488. Tekening van een uitwateringssluis aan de Oudenbossche Haven, 1914 1 kaart
- HJ489. Kaart ener geprojecteerde verbetering van de Riet, (c. 1916) 1 kaart
- HJ490. Kaart der hoge en lage gronden, opgemaakt voor de bemaling en het stichten van een
 nieuw gemaal, (c. 1920) 1 kaart
- HJ491. Kaart van het laag van Gastel en Oudenbosch, opgemaakt in verband met de plannen tot de
 verbetering der waterleidingen of de oprichting van een gemaal, 1932 1 kaart
- HJ492. Kaarten betreffende de plannen tot verbetering, normalisatie en doortrekking der Riet,
 1932 en 1934 8 kaarten
- HJ493. Bladen der Waterstaatskaart van Nederland, (editie c. 1910) 2 kaarten
N.B. De bladen Willemstad en Bergen op Zoom.

REGESTENLIJST

R1. 1460, maart 5

Arent Marcelis zoon en Jan Goortssen, schepenen in Gastele, oorkonden, dat Mr. Jan van Glymes aan jonkvrouw Anne Jacop Claess zijn deel verkoopt in alle goederen, buiten- en binnendijs gelegen onder de vierschaar van Gastele, die hem aangekomen zijn van Ane Moelarts, zijn moeder, welke goederen eertijds toebehoorden aan Wouter Pipenpoij.

Authent. afschrift door notaris G. Boyens. (inv. nr. [HJ2](#)).

R2. 1462, mei 11

Arent Merceliszoon en Willem Sijmsen, schepenen in Gastele, oorkonden, dat Adriaen Diericxss aan Jacop Claess alle goederen verkoopt onder de vierschaar van Gastele gelegen, die Ane Zueten, vrouw van Adriaen Diericxss, aangestorven zijn van Heylzoete Pieter Mertens dochter, vrouw van Wouter Pipenpoij.

Autent. afschrift door notaris G. Boyens. (inv. nr. [HJ2](#)).

R3. 1465, oktober 26

Aernout Mercelis en Jan Goertss, schepen te Gastele, oorkonden dat bij de voorgenomen verkoop door Jan van Couveringen, Mr. Geert van Avoert, Cornelis de Pottere en Herman Haeck, als erfgenamen van wijlen Pieter Laureijs van Berghen, van het goed, de Halfhove genaamd, eertijds bezeten door Wouter Pipenpoij, de verkopers het goed verkocht hebben aan Joes Allaerts. Tegen deze verkoop is evenwel Jacob Claess van Valkenberghe in verzet gekomen, die wegens de grond- en cijns-gemeenschap" te bezitten. Tevens kwam Henrick de Col van Bergen in verzet, die beweerde van bloedswege "aenvoerte en naderschap" te hebben. Na langdurige processen voor schout en schepenen van Gastel, daarna voor schepenen van Bergen op Zoom voor recht gewezen, dat het goed verkocht moet worden aan Jacob Claess van Valkenberghe. De schepenen van Gastel stellen hem in het wettig bezit ervan.

Authent. afschrift door notaris G. Boyens. (inv. nr. [HJ2](#)).

R4. 1498, maart 20

Adriaen Rinck en Cornelis Willems, schepenen van Gastele, oorkonden, dat Cornelie, weduwe van Frans Gheerts, aan Willem Pieter Hoosschen een stuk land verkoopt, geheten "Gobben Hilleken", liggende buitendijs in het goed van Claes van Etten, hetwelk haar van Joos Alaerts aangestorven is; deze koop heeft Willem voornoemd overgedragen aan jonkvrouw Cornelie van Valkenberge, die het land aanvaard heeft onder het volle landrecht van Gastele.

Eenv. afschrift van een authent. afschrift door notaris G. Boyens. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R5. 1520, februari 4

Voor Cornelies Mathijs en Miechiels Janszoon, schepenen van Gastele, verhuurt Claes van Etten aan Willem Pieter Hoofft en Joos Goortsen een hoeve, genaamd Pyperboys Hoeve en de helft van de Borch met de Toppaert en met het Gobben Hilleken, voor de tijd van 12 jaar en op nader omschreven voorwaarden.

Eenv. afschrift van een authent. extract door Wouwere d.d. 1 oktober 1558. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R6. 1525, januari 5 (ten woenhuyse van Claes van Etten)

Cornelis Zeeuwen, priester en notaris, instrumenteert, dat Willem Peeters Hooss en Joes Goertss, ingezetenen van het dorp Gastele, van Claes van Etten een hoeve in huur nemen, geheten "Pipenboys Hoeve", gelegen achter de parochiekerk, voor de tijd van 7 jaren, op nader omschreven voorwaarden, in tegenwoordigheid van heer Antonis Eyck, Jaecop Koevoet en Marcelis Gerijts Ruycenaertsscone als getuigen.

Authent. afschrift door Wouwere d.d. 1 oktober 1558. (Inv. nr. [HJ 2](#)).

R7. 1536, oktober 11

Voor schepenen van Etten wordt de scheiding en erfdeling gemaakt tussen de erfgenamen van wijlen Claes van Etten en jonkvrouw Himboroh van der Daesdonc waarbij aan jonkvrouw Ursula van Etten met haar volgd Launerden Laureijs ten deel is gevallen: de hoeve te Gastele achter de kerk, welke Joos Goortss en Pieter Hoofkens, die men noemt Oude Willem, nu in laatschap drijven, met 9 bunder

zaailand binnendijks en met de weiden buitendijks, op voorwaarde, dat al het leeg land beneden de weide, dat dagelijks onder water komt, van de paal bij het kruis tot aan de paal noordoostwaarts bij de visputten, ongedeeld zal blijven, voorts 4 gemeten beemden, in de "oude Borcht" buitendijks gelegen; een bunder beemd, gelegen te Gastele bij de kerk; een perceel beemd, gelegen te Gastel aan het "Outresselaeck"; het achtste deel in de "Biggengors"; de Toppaert; een perceel weide, geheten "Logijgoet", gelegen te Gastel buiten de zeedijk; drie rsg. per jaar uit de Geerts Heijninge en enige andere renten; 5 bunder boomd, geheten Wasselt en gelegen "ter heide westwaert van de Craen", waarop een huisje staat, met 10 stuivers per jaar aan het Oude Clooster; 50 kg. ineens buitendijks zuidwest van de "Ouderborcht" 2 gemeten land gelegen.

Authent. extract door Wouwere d.d. 1 oktober 1558. (Inv. nr. **HJ2**).

R8. 1543, januari 5 (anno 42 stilo brabantie)

Burgemeester en schepenen der stad Berghen opten Zoom, recht sprekend in de appèlzaak, in eerste instantie voor schout en schepenen van Gastele gediend hebbend tussen de jonkvrouwen Anna en Clara, dochters van wijlen Cornelies Cornelissen van Berghen, aanleggers en nu geintimeerden, ter ener zijde, en het Convent van Sinte Lysbetten alhier, actie voerend voor wijlen Mr. Willem Coelgaens, verweerder en appellant, inzake de verkoop door wijlen Cornelis Cornelissen aan Willem Spronck van Gastele van 60 of 64 gemeten land, vernietigen het vonnis van schout en schepenen van Gastele en wijzen het land toe aan de verweerder.

Authent. afschrift door notaris G. Boyens. (Inv. nr. **HJ2**).

R9. 1550, oktober 11

De commissarissen der dijkage verklaren, dat zij zich van Oudenbossche hebben begeven naar het gors van Gastele, in tegenwoordigheid van heer Jan, markies van Bergen, Mr. Cornelis Andel, Mr. Jacop van der Beken, Cornelis van der Heijden en andere van de raad en het huis van Bergen, en met Cornelis Jans, dijkgraaf van Bijselingen, Willem Symonssse en Lieven Jacobssen, burgemeesters van Zierickzee, Gielisen Sceiff, dijkgraaf van den Fijnaert.

Te sloop zijn zij gevaren door de Stellecreecke naar het gors van Gastele, ter plaatse geheten Boreglin, anders genaamd Den Angel, een jonge aanwas, het laagste deel van het voornoemde gors, waar zij met een ijzeren boor ter lengte van 12 voeten kleiaarde hebben gestoken op 3, 4, 5, 6 en meer voeten; daaronder was hard zand. Voorts westwaarts gaande, waar de wijk ontworpen is, tot aan of omtrent de Visschers Creeke, zijn heer Hieronymus van der Straten en Jannen Berthelsz., zijn pachter, gekomen, die verklaarden daar wel 36 jaren de visserij en de vogelarij gepacht te hebben van de heer van Berghen; zij zeiden dat daar maar een harde zandplaat was, waarop in zijn tijd kleiaarde was gekomen. Hieronymus werd opgedragen aan commissarissen bekend te maken, waar de darink en de uitgedolven moergronden en andere kwade gronden lagen, niet geschikt om er een dijk te leggen, zoals hij in zijn rekesten had voorgegeven. Hij zeide evenwel dit niet te weten, doch veronderstelde, dat men meer westwaarts en noordwestwaarts zou moeten gaan. Tevens verklaarde hij, dat zijn landerijen door de komende dijkage bedorven zouden worden. Dit was, meende hij, ook het geval met de landen van enige ingezetenen van Breda, die beschreven waren om te verschijnen, maar zich niet bij de commissarissen konden voegen, omdat zij geen boot of ander "gereedschap" hadden, en nu op de oude dijk van Gastel stonden.

De commissarissen zonden de gezworenen vorster van Oudenbossche naar hen toe, met de opdracht hen te vragen de 900 roeden darink aan te komen wijzen; dit deden zij echter niet.

De commissarissen zijn toen verder gegaan in de richting van de ontworpen dijk, maar nergens hebben zij darink of moer gestoken, dan in twee kleine kreek, waar hij waarschijnlijk in gedreven was, omdat hij daar hoger lag dan de bodem der kreek. Ongeveer vier uren zijn zij nog verder gegaan, tot Berthels zeide, dat men niet verder behoefde te gaan, omdat men op de slechtste en laagste gronden was geweest en de rest beter en hoger was. Jeronimus van der Straten verlangde evenmin, dat nog verder werd gegaan. Deze en zijn pachter zijn naar Gastol teruggekeerd; de commissarissen zijn per schip naar Oudenbossche teruggekeerd.

Daar hebben de commissarissen de deskundigen onder hen onder ede laten verklaren, dat het gors bedijkbaar was, en in veel betere toestand dan in het jaar 46, toen zij het voor de eerste maal visiteerden.

Tenslotte zijn de bezwaren behandeld, tegen de dijkage ingebracht.

Minuut. (Inv. nr. **HJ1**).

R10. 1550, december 6

Op de zitting, gehouden voor het registreren der onbedijkte landen van Heer Jans Land, geeft Jeronimus van der Straten, in naam der erfgenamen van Clais Etten, de landerijen op met hun grootte, volgens een meting van 31 augustus 1523.

Authent. extract d.d. 7 februari 1560 genomen door P. Asseliers in tegenwoordigheid van Michiel van der Hulst, comparerend met Mr. Willem Switten, advocaat, en Jacop van Brecht, procureur, van Willem de Borchgrave, procureur van Jacop Hermans en consorten. Gecollationeerd door J. Kinschot. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R11. 1551, januari 1 (anno 50 naer Brabant)

Willem Symonss legt aan het leenhof van Brabant een declaratie over der reis van de heer van Hogerheiden, Willem Simonsen, Lieven Jacopssen, Gillis Scheijfs, Reynier de Vos, Cornelis Theunissen, Jan Berthelsen en Jeronimus van der Heijden naar Oudenbossche in het proces van Willem Symonss tegen jonker Michiel van der Hulst.

Authent. extract door Peter Middelborch, griffier van het leenhof van Brabant. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R12. 1551, januari 10 (Vijftich naer Brabant)

Charle Serraerts, Willem Symonss, Lieven Jacopss, Reymert de Vos, Gillis Scheyfs, Cornelis Theuniss en Jan Berthels, gecommiteerden van de markiezin van Berghen en haar oudste zoon in de taxatie van de landen, die moeten contribuieren in de toekomstige dijkage van Gastele en den Oudenbossche, volgens octrooi d.d. 25 oktober 1550 door de markies verkregen, verklaren, dat zij de landen getaxeerd hebben in een afzonderlijk kohier; dat zij de nieuwe dijk met staken hebben afgebakend; elke besteding ter lengte van 25 putse roeden, en ter plaatse bepaald hebben, hoe dik de dijk moet worden; tevens hebben zij de condities der aanbestedingen opgesteld.

Authent. gelijkt. afschrift. (Inv. nr. [HJ1](#)).

R13. 1551, september 19 (in Sint Joris bij de Gastel kerecke)

Voor Symoen Bartholomei, landmeter, en Cornelies Thonissen, erhuurt Jeronimus van der Straten aan Jan Waelen, ingezetene van Gastele, 9 gemeten land, gelegen buitendijks en geheten "Loesegigoet"; een gemet land, gelegen binnendijks en geheten Coeneberek, strekkende aan de Gastelse dijk, op nader omschreven voorwaarden.

Authent. afschrift voor Wouwero dd. 8 oktober 1558. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R14. 1551, oktober 9

Voor Jan Brassart de Jonge, schout te Gastelo, Goort Spronck, stadhouder, Jan Michielszoon, schepen, en Claes Janszoon, verhuurt Jeronim van den Straeten aan Jacop Harmans van den Gouwe twee blokken land, gelegen in Heer Jans Land, buiten de Gastelse Oude dijk; een blok aan de meest zuidelijke kavel, waarin het hagelkruis staat, de andere aan de Toppaert, op nader omschreven voorwaarden, o.a. dat op een perceel woningen moeten worden gebouwd.

Eenv. afschrift naar een authent. afschrift door de Moerkerken, d.a. (1558). (Inv. nr. [HJ2](#)).

R15. 1551, oktober 9 (ten huise van Berbel Stevens)

In tegenwoordigheid van Goort Spronck en Jan Michielszoon, schepenen, verhuur Jeronimus van der Straeten aan Huyghe Geertss Hogecope, burgemeester van den Goude, het achtste deel van (een goed), dat de voornoemde Jeronimus bezit in Biggengors, voorheen toebehorend aan wijlen jonkvrouw Digne van Kerc.

Eenv. gelijkt. afschrift. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R16. 1551, oktober 9

Voor Jan Brassart de Jonge, schout van Gastel, Goort Spronck, stadhouder, Jan Machielss, schepen, en Claes Janszoon Verhuurt Jheronimus van der Straeten aan Jan Berthels, ingezetene van Gastele, een blok land van 15 gemeten en 205 roeden, gelegen tegenover Goben Hilleken, op nader omschreven voorwaarden.

Authent. afschrift door Wouwere d.d. 14 oktober 1558. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R17. 1553, maart 19

Jonker Philips van Waeyenberg, Franchois van Grimhuijse, Jan Bertels en Jasper de Leeu, arbiters in het geschil tussen Jeronimus van den Straeten en Jacop Harmans inzake de huur van de Toppaert, bepalen, dat de huurder de Toppaert niet had mogen bezaaien, doch die als weide had moeten gebruiken. Zij bepalen wat er gedaan moet worden.

Authent. afschrift door de Moerkerken d.d. (1558). (Inv. nr. [HJ2](#)).

R18. 1553, april 18

Aan de heer van Nieuwerve, de stadhouder, Mr. Merten van Cleve e Mr. Jacop van den Beke, als gecommiteerden van de markies van Bergen op Zoom, Gillis Scheyff, dijkgraaf, Cornelis van der Heijden, Jan van der Lecke, Jacop Hermanns en Jan Bertelss, gezworenen, Jeronimus van der Straten, Goort Spronck, Joost Goortss, Jacob Claess, Adriaen Aertss, Jacob Claes van Gastele, Huge Theunisse, Frans Resen als gecommiteerde der erfgenamen van Dierck van der Meeren, Adriaen Gheencelen, ingelanden, presenteert de penningmeester Jeronimus van der Heijden de rekening van de polder over het jaar 1552/53.

Minuut. (Inv. nr. **HJ36**).

Eenv. afschrift naar een authent. extract door Jasper van der Beke, griffier van het leenhof en de rekenkamer van Bergen op Zoom, met extract van een post ten name van Jeronimus van der Straten. (Inv. nr. **HJ2**).

R19. 1554, april 4

Aan de drossaard van Bergen (op Zoom) en Mr. Jacob van den Beke, als gecommiteerden van de markies van Bergen op Zoom, Gillis Scheyff, dijkgraaf, Frans van den Zande, Jan Barthels en Cornelis Pierss, gezworenen, Goort Spronck, Joos Goortss, Jacop Hermanns, Cornelis Meulens, Jacob Schat, Goort Pieterss, Adriaen Bernarts en andere ingelanden presenteert de penningmeester Jeronimus van der Heyden de rekening over het jaar 1553/54.

Minuut. (Inv. nr. **HJ36**).

R20. 1555, april 24

Aan de coadjutor van Ludick, de dijkgraaf Gillis Scheyff, Franchois van den Zande, Cornelis Pierss en Jan Bertelss, gezworenen, de schout van Heer Jans Land, Goort Spronck, Jan Bouwaert, Jacob die Gauwenare, Jan van der Lecke, Cornelis Adriaenss, Claes Jan Geerts, Steven Corneliss en andere ingelanden presenteert de penningmeester Jeronimus van der Heyden zijn rekening over het jaar 1554/55.

Minuut. (Inv. nr. **HJ36**).

R21. 1555, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, tot dekking der kosten van de dijkage 12 stuivers op elk gemet te heffen vóór 1 september a.s.

Minutt. (Inv. nr. **HJ36**).

R22. 1556, april 15

Aan Gillis Scheyff, dijkgraaf, Frans van der Zande, Jan Bertels, Cornelis Pierss. Gezworenen, de schout van Heer Jans Land, de pastoor aldaar, Bernout van Etten, Frans Rezen als gecommiteerden der erfgenamen van Sierckszoon van der Meren, Jacob Geerbrant in naam van Thomas Gramaye, de pater van Vredenbergh, Gielle Ysack, Andries Laurens, Jacob Hermenss en andere ingelanden, Jacob van den Beke, griffier, als gecommiteerde van de markies van Bergen op zoom, presenteert de penningmeester Jeronimus van der Heyden zijn rekening over het jaar 1555/56.

Minuut. (Inv. nr. **HJ36**).

R23. 1556

Wouwere geeft een extract uit de 6e rekening van Jheronimus van der Heyden penningmeester van Heer Jans Land, uit de post uitgaven, voor zeker land, dat bij de laatste meting van minder grootte bevonden was dan bij de eerste meting; en uit de post ontvangsten van landerijen, die groter bevonden waren dan bij de eerste meting.

Eenv. afschrift van een extract door Wouwere, d.d. 14 oktober 1558. (Inv. nr. **HJ2**).

R24. (1556)

J. Kinschot geeft extracten uit de rekening van Cornelis van der Heyden, rentmeester van Heer Jans Land, bevattende de dijkschotten van Michiel van der Hulst, Francois van Grimhuysen en Philips van Wayenborch over het voormalige goed van Claes van Etten.

Eenv. extract. (Inv. nr. **HJ2**).

R25. 1557, april 28

Aan de dijkgraaf, Jacob Hermanss, Frans van den Zande, Jan Berthels, Cornelis Pieterss Bierstekere, gezworenen, de pastoor aldaar, Franchois Reze als gecommiteerde der erfgenamen van Dierck van der Meeren, Thomas Gramaye, Lambrecht de Sallengre als gevolmachtige van Jacob en Gheerardt Gramae, de pater van Vredenberch, Gillis Ysaack, Andries Laureyssen, Cornelies Verheyden, Jan van der Lecke, Jan Mertenss, Joris Christiaenss, Goort Willems Spronck en andere ingelanden, Jacob van den Beke, griffier, als gecommiteerde van de markies van Bergen op Zoom, presenteert Jeronimus van der Heyden zijn rekening over het jaar 1556/57.

Minuut. (Inv. nr. **HJ36**).

R26. 1557, april 28

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat op elk gemet 12 stuivers zullen geheven worden, de helft met St. Jansmisse, de andere helft met Bamisse.

Minuut. (Inv. nr. **HJ36**).

R27. 1557, april 28

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de gezworenen voortaan met de dijkgraaf van alle uit te voeren werken schriftelijk bestekken maken; het opnemen van opgeleverd werk zal eveneens schriftelijk dienen te geschieden. Op zulke stukken zal de penningmeester mogen betalen, en anders niet. Bij leveranties van materialen moeten de gezworenen het afgeleverde controleren of de hoeveelheden overeenstemmen. Van timmerwerk en dergelijke aanbestedingen zullen voortaan gespecificeerde rekeningen worden verlangd.

Minuut. (Inv. nr. **HJ36**).

R28. 1558, (vóór 11 juni)

Michiel van der Hulst, heer van Huerne, richt een suppliek aan de kanselier en de raden van de Raad van Brabant, waarin hij betoogt:

Op 25 oktober 1550 hebben de markies van Bergen op Zoom en zijn moeder van de keizer een octrooi verkregen tot het bedijken van een gors, te Gastele gelegen buiten de oude dijk. Daarin was o.m. bepaald, dat de geërfden niet gemetsgewijs in de dijkschoten zouden aangeslagen worden, maar volgens de waarde van hun goederen en op basis van het profijt, dat hun landerijen bij de dijkage zouden hebben. De geërfde, die meent onrechtmatig of te hoog aangeslagen te zijn, heeft beroep op de koning of op zijn Raad in Brabant.

Vanwege zijn vrouw Ursula van Etten, bezitten de suppliant 114 gemeten en 60 roeden land, in 9 percelen; daarvan worden 101 gemeten en 219 1/2 roede elk jaar in het volle schot getaxeerd, hetgeen hij te hoog vindt om de volgende redenen:

1. Bij het "Haegelcruijs" heeft de suppliant in 4 percelen 64 1/2 gemeten; nog het "Dlotsygoet" en het Rietschot, beide groot 10 gemeten, 114 1/2 roeden; het achtste deel in het "Bighegors", groot 36 gemeten, 251 roeden, nog twee gemeten naast het "Haegeleruijs", genaamd "Den Toppaert"; alles tezamen 81 gemeten of meer, welke gronden van oudsher af hoge gronden zijn geweest, die reeds lang door hem, zijn voorzaten of die zijner vrouw, zoals blijkt uit hierbij overgelegde huurcedulen, verpacht zijn geweest.
2. De suppliant ontvangt in de dijkschot korting voor 6 gemeten, die door het polderbestuur als hoogland worden aangemerkt; van de rest betaalt hij volle schot.
3. De gronden, die van de dijkage profijt hebben, worden 7 of 8 kg. per jaar per gemet waard geacht; het hoge land van de suppliant brengt al slechts 3 of 4 kg.
4. Het hoge land van de suppliant is door de dijkage niet verbeterd; eerder verslechterd. Vroeger had het tenminste af en toe een aanslibbing van kleiaarde door de overstromingen, die nu voorbij zijn.
5. Beneden "Den Toppaers" heeft de suppliant laagland ter grootte van 32 gemeten, dat ten tijde der dijkage nog niet voldoende kleiaarde had; reden waarom zijn voorzaat Jeronimus van der Straeten zich indertijd tegen de voorgenomen dijkage verzet heeft. Dit land is derhalve door de dijkage ook niet verbeterd; toch wordt het in de dijkschot even hoog aangeslagen als de gronden, die aanmerkelijk verbeterd zijn.
6. Dit land brengt 3 tot 4 kg. per gemet op, terwijl andere lage gronden in de polder 7 of 8 kg. opbrengen.
7. Een en ander is in strijd met het octrooi van de dijkage. De suppliant verzoekt open brieven,

waarbij de dijkgraaf en de gezworenen gelast worden, hem te behandelen overeenkomstig het octrooi, of zo zij dit niet willen, voor het hof de redenen hunner weigering te geven.

Grosse, getekend door Gulielmus Custerius. (Inv. nr. **HJ2**).

R29. 1558, juni 11

Van Wouwere, secretaris van de Raad van Brabant te Brussel, zendt aan de dijkgraaf, penningmeester en gezworenen van Heer Jans Land een supplek van Michiel van der Hulst, heer van Huerne, en gebiedt hem de suppliant te laten genieten van het octrooi, in de supplek vermeld, en hem de gelden te restitueren, die onrechtmatig van hem geheven zijn. Menen zij wettige redenen te hebben, om deze last te weigeren, dan dienen zij deze bij de raad in te zenden.

Oorspr., getekend door van Wouwere. (Inv. nr. **HJ2**).

R30. 1558, juni 11

De kanselier en raden van de Raad van Brabant te Brussel beslissen op de supplek van Michiel van der Hulst (zie reg. nr. **R28**), dat de dijkgraaf en de gezworenen zich houden aan de bepalingen, in het octrooi der dijkage verleend.

Minuut. (Inv. nr. **HJ2**).

R31. 1558, juli 6 (Bruessele)

Philips, koning van Spanje, in zijn Raad van Brabant, geeft naar aanleiding van de supplek van Michiel van der Hulst aan de eerste deurwaarder in de Raad van Brabant opdracht, aan de dijkgraaf en de gezworenen van Heer Jans Land te gelasten, de suppliant te laten genieten van de bepalingen van het octrooi, hem de gelden te restitueren, die niet rechtens van hem geheven zijn, of hun zaak te verdedigen voor de kanselier van de Raad van Brabant.

Eenv. afschrift van een authent. afschrift door Wouwere. (Inv. nr. **HJ2**).

R32. 1558, augustus 21

Michiel de Beijs, deurwaarder van de Raad van Brabant, instrumenteert, dat hij de dijkgraaf en de gezworenen van Heer Jans Land overeenkomstig de last van de koning van Spanje voor de laatste dag van augustus ingedaagd heeft te verschijnen voor de Raad van Brabant, om aldaar de redenen hunner oppositie te verklaren.

Eenv. afschrift. (Inv. nr. **HJ2**).

R33. 1558, september 26 (Mechelen)

Jacob van der Beke schrijft aan Mr. Thomas Spierinck, advocaat, en Mr. Borchgreve, procureur, beide te Brussel, optredend voor de Raad van Brabant dat, aangezien de zaak van de dijkgraaf en de gezworenen van Heer Jans Land woensdag a.s. dient, zijn advies als volgt is:

de dagvaardiging is ten onrechte geschied aan de huidige dijkgraaf en gezworenen. zoals blijkt uit het memoriaal. dat brenger dezes medebrengh. de deurwaarder heeft niet de geërfden gedagvaard, hoewel dit nodig en bevolen was; deze immers kunnen slechts restitutie verlenen, zo die zou doorgaan; de tijd van de oppositie, in het octrooi der dijkage vermeld, was met vele jaren verstreken, toen jonker van der Hulst zich verzette; Jeronimus van der Straten, de voorvader van diens vrouw, heeft de taxaties altijd als juist aanvaard. Hij vraagt hen, ervoor te zorgen, dat de fungerende officieren niet in het proces betrokken worden.

Oorspronkelijk (Inv. nr. **HJ2**).

R34. 1558, oktober 18

Wouwere geeft extracten en afschriften van oudere stukken en extracten over de metingen van het land van jonker Michiel van der Hulst.

Eenv. afschriften. (Inv. nr. **HJ2**).

R35. (1558)

Middelborch geeft afschrift van extracten uit de eerste en tweede rekeningen van Jheronimus van der Heyden, penningmeester van de dijkage van Heer Jans Land der jaren 1551 en 1552, genomen door Jacob van Beke, griffier van het leenhof en de rekenkamer van Bergen op Zoom, bevattende de maten en de dijkschotten der landerijen van Jheronimus van der Straten, welke afschriften dienen moeten in

het proces tussen jonker Michiel van der Hulst tegen Willem Symoenss, dijkgraaf, dat onbeslist hangt voor de Raad van Brabant.

Eenv. afschriften. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R36. (1559), mei 6

Voor schepenen van Oudgastel heeft Michiel van der Hulst, heer van Huerne, executie bedongen op Jan Bartelss wegens landpacht voor een som van 309 kg.

Eenv. gelijkt. extract. (Inv. nr. [HJ38](#)).

R37. 1560, april 24

Aan de markies van Bergen op Zoom, Mr. Jacop van der Beke, raad, Jasper van der Meen, griffier van de markies, Jacob Hermanszoon, dijkgraaf, Frans van den Zande, Cornelies Pieterse Biersteker, Goort Goortss Spronck, Jan Mauss en Jan Dirrickss, gezworenen, Lambrecht de Salangre als gecommiteerde der erfgenamen van Dirrick van der Meren, Jan van der Leck, Jans de Coninck, Jacop Ram, Jacop Marchelissen, Bastiaen Nouten en andere ingelanden presenteert de penningmeester Jeronimus van der Heyden zijn rekening over het jaar 1559/60.

Minuut. (Inv. nr. [HJ37](#)).

R38. 1560, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, om ter dekking van het restant op elk gemet 20 stuivers terstond te heffen; tevens is deze omslag nodig, om de gronden aan te kopen voor het aanleggen van een "menweg" van Oudenbossche over de Vaert naar Heer Jans Land. Voor het uitvoeren van de menweg worden de dijkgraaf en de gezworenen aangewezen. Gronden, staande op het volle schot, zullen gekocht worden voor 30 kg. per gemet.

Adviseurs voor de aanleg van de weg zullen zijn: Lambrecht de Salangre, Jacop van Zeverdonck en Jan van der Lecke. Die van Oudenbossche zullen de brug over de Vaart moeten maken.

Minuut. (Inv. nr. [HJ37](#)).

R39. 1560, april 24

Na het afhoren der rekening stelt de markies van Bergen op Zoom Francois van den Zande, Goort Goortss, Jan Mauss en Jan Dirricxss als gezworenen aan. Minuut. (Inv. nr. [HJ37](#)).

R40. 1560, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de dijkgraaf en de gezworenen op kosten van het land voor één keer de sloten zullen laten maken langs het land van Thomas Gramay voor de "Spierinx Aanwas", daar die nimmer opgemaakt zijn.

Minuut. (Inv. nr. [HJ37](#)).

R41. 1560, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, om van Claes Jan Zegers het land, buitendijks liggend, aan te kopen tegen 30 kg. het gemet; deze gronden zullen voortaan het land toebehoren. In huur zullen zij gelijk staan met andere verhuurde gronden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ37](#)).

R42. 1561, juni 7

Jacop Hermans, dijkgraaf, Goort Goortss en Herman Gerittss, gezworenen, houden de visitatie der wegen en dijksloten.

Minuut. (Inv. nr. [HJ39](#)).

R43. 1561, juni 13

Jacop Hermans, dijkgraaf, Frans van de Zande, Goort Goortss, Herman Gerittss, gezworenen, met de knecht Jan Diericxss, houden de visitatie der dijk- en wegsloten.

Minuut. (Inv. nr. [HJ39](#)).

- R44. 1561, oktober 1**
Jacop Hermans, dijkgraaf, vraagt de gezworenen, of hij de ondergenoemde percelen mag verkopen. De gezworenen wijzen voor vonnis, aangezien de personen niet betaald hebben, dat de dijkgraaf de gelden voorgeschoten heeft, er drie zondagse geboden zijn gedaan, en de dijkgraaf de landerijen mag verkopen.
Minuut. (Inv. nr. [HJ39](#)).
- R45. 1562, februari**
Cornelis Jacops, timmerman van Rosendael, geeft aan Jeronimus van der Heyden, penningmeester, kwitantie wegens het door hem verdiende loon aan dijkwerken.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ40](#)).
- R46. 1562, april 8**
Aan Gillis Cools en Jasper van der Meyden, als gecommiteerden van de markies van Bergen op Zoom, Jacop Gramay, rentmeester-generaal van de koning, Claes van der Meren en Franchois Resen in naam van de erfgenamen van Dierix van der Meeren, Cornelis Willems Simonss, Cornelis Bouwenss, Jan de Coninck, Pieter Cornelis en andere ingelanden, Jacop Hermann, Dijkgraaf, Frans van den Zande, Herman Geertss en Jan Diericxzoon, gezworenen, presenteert de penningmeester Jeronimus van der Heyden zijn rekening over het jaar 1561/62.
- R47. 1562, april 8**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, op de maning van de dijkgraaf en het vonnis van de gezworenen, om 14 stuivers op het gemet te heffen tot betaling der uit te voeren werken; 8 stuivers op 1 mei en 6 stuiver sop St. Jacobs-mis 1562.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R48. 1562, april 8**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op een rekest van Henrick Pieterss, die betaling verzoekt der zoden, gestoken op het gors van Cakeloo, dat Jan Bartelss en Jacop Ram met de landmeter het gestoken gors zullen opmeten en daarvan rapport doen aan de gecommiteerden in de zaak van Michiel van der Hulst (zie reg. nr. [R49](#)). Daarna kan de penningmeester de suppliant uitbetalen.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R49. 1562, april 8**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op een reeds vroeger ingediend rekest van jonker Michiel van der Hulst, die schadeloosstelling verzoek van de gronden, die voor sloten en wegen in gebruik zijn genomen, dat Franchois Resen met Michiel van der Hulst deze kwestie zullen voorleggen aan de raad en rekenkamer van de markies van Bergen op Zoom. Hun beslissing zullen de ingelanden aanvaarden.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R50. 1562, april 25**
Jacob Hermanns, dijkgraaf, Frans van de Zande en Jan Diericxen, gezworenen, houden visitatie over de dijk, en calangieren de personen, die in het onderhoud in gebreke zijn gebleven.
Minuut. (Inv. nr. [HJ40](#)).
- R51. 1562, juni 16**
De penningmeester, de dijkgraaf en de gezworenen besteden het het herstel van de dijk aan.
Minuut. (Inv. nr. [HJ40](#)).
- R52. 1562, september 9**
De dijkgraaf, de penningmeester en de gezworenen besteden het leggen van een kramdijk aan.
Minuut. (Inv. nr. [HJ40](#)).

- R53. **1562, oktober 17**
Jan van der Lecke zendt jonker Michiel van der Hulst een taxatie van zijn goederen onder Gastel gelegen, en verzoekt hem te betalen; met een opsomming der goederen.
Eenv. gelijk. afschrift. (Inv. nr. HJ2).
- R54. **(1562)**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het herstel aan van het grote hoofd, tegenover het veer van Kruisland.
Minuut. (Inv. nr. HJ40).
- R55. **1563, januari 19**
Cornelis Jacopss, timmerman van Rosendael, geeft aan de penningmeester Jeronimus van der Heyden kwitantie voor het door hem verdiende loon aan timmerwerken.
Oorspr. (Inv. nr. HJ40).
- R56. **1563, februari 26 (62 nae brabant)**
Voor schepenen van Heer Jans Land huren Jan Dirxsen, geheten Knecht, en Marijcken Stoffelen, zijn vrouw, van Michiel van der Hulst, heer van Huerne en van diens vrouw Ursula van Etten, een hoeve met landerijen en weiden, gelegen te Gastele buiten de Oude Dijk, voor de tijd van 14 jaar, op nader omschreven voorwaarden.
Eenv. gelijk. afschrift. (Inv. nr. HJ2).
- R57. **1563, april 30**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het leggen van een lapdijk aan.
Minuut. (Inv. nr. HJ40).
- R58. **1563, mei 18**
Jeronimus van der Heyde, penningmeester, Jacop Hermanss, dijkgraaf, Frans van de Sande, Jan Diericxen, Marinus Ghijsbrechts en Herman Gerritss, gezworenen, besteden het leggen van een weg aan, lopend van de laatste besteding tot aan de brug, die de gemeente van Baerlebosch zal leggen over de Draaiboom.
Minuut, getekend door de Moerkerken. (Inv. nr. HJ40).
- R59. **1564, maart 29 (in de stadt van Bruessele)**
In de zaak, voor de Raad van Brabant onbeslist hangend tussen Michiel van der Hulst, heer van Hoerne, impetrant, en Jacop Hermanss, dijkgraaf, c.s. gedaagden, is door Jannen Scheyffve, ridder, kanselier en de raden, gelet op de akte van de raad dd. 8 juni 1562, beslist, dat door de gedaagde niet is voldaan, en dat zij de feiten, waarover het geschil gaat, uitvoeriger zullen moeten toelichten.
Eenv. afschrift. (Inv. nr. HJ2).
- R60. **1564, mei 20**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het leggen van een lapdijk aan.
Minuut. (Inv. nr. HJ41).
- R61. **1564, augustus 10**
Herman Geritss en Jan Diericxss, gezworenen van Heer Jans Land, oorkonden, dat Jan de Coninck verklaart, dat hij de dijkschot van de jaren 1564 en 1563 aan Jacop Hermann, dijkgraaf, wilde betalen, maar dat deze geweigerd heeft die in ontvangst te nemen. Hij legt nu deze sommen in gerechtelijke depositie bij de gezworenen.
Minuut. (Inv. nr. HJ41).
- R62. **1565, mei 22**
Frans van den Sande, dijkgraaf, Jan Diercxss, Marinus Ghijsbrechts en Cornelis Corneliss Rouwen, gezworenen, in aanwezigheid van Jacop Severdonck, penningmeester, jonker Philips van Weyborch,

schout van Heer Jans Land, en de dijkgraaf van Stantdaerbuijten, besteden het verdiepen en verleggen aan der sluis, gelegen tegenover de Oudenbossche Haven, waarin zij uitwatert.

Minuut. (Inv. nr. [HJ43](#)).

R63. 1565, mei 22

De dijkgraaf en de gezworenen, de penningmeester en de schout met de gecommiteerden visiteren, op bevel van Mr. Jasper van der Meye, griffier en commissaris van de markies van Bergen op Zoom, de eerste en tweede sluis, en besluiten, omwille der klachten van hen, die bij de sluis wonen en veel overlast van het water hebben, een nieuwe sluis te leggen, en deze te plaatsen, waar zij het meeste nut zal doen.

Minuut. (Inv. nr. [HJ43](#)).

R64. 1565, december 4

Franchois van de Zande, dijkgraaf, Cornelis Corneliss Rouwen, Jan Dirricxs, Marnus Ghijsbrechtss, gezworenen, jonker Philips van Wayenborch, schout, Jacop van Zeverdonck, penningmeester, en andere ingelanden, besteden een nieuwe sluis aan, te leggen waar dijkgraaf en gezworenen dit zullen bevelen.

Minuut, getekend door de klerk J. Haeswinckel. (Inv. nr. [HJ43](#)).

R65. 1566, maart 1

Aan Jasper van der Meyen, raad, Jacob Mahieu, gecommiteerde van de markies van Bergen op Zoom, jonker Aernolt van Steenbor, drossaard, Cornelies en Niclais Willem Symonss, Corneliss Corneliss Oudecooper, Mag. Cornelis Spierinck, doctor, Jeronimus van der Heyden, Herman Verstege, Jan Symonss, Bastiaen Nouten, Raphael Symonns, rentmeester van het St. Lijsbertten gasthuis te Bergen op Zoom, Franchois van den Zande, als ingelände en als dijkgraaf, Marinus Ghijsbrechts, Jan Diericx, Cornelis Cornelissen Rouwen, gezworenen, Jacop Ram, Jan van Thielt voor de prelaat van Sint Bernaerts, Cornelis Pieterss Biersteker, Huyck Thijss, Willem Jasper Wetlens, Anthonis Vos, gemachtigde van Pieternelle Jansdr. van Ypelaer, Henrick van de Corput, Steven Cornelissen, ingelanden, terwijl de absenten behoorlijk door de vorster ter vergadering geroepen zijn, presenteert de penningmeester Jacob van Zeverdonck zijn rekening over het jaar 1565/66.

Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).

R66. 1566, maart 1

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat een schot van 30 stuivers per gemet geheven zal worden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).

R67. 1566, maart 1

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op het verzoek van de penningmeester, die om het tekort aan geld gelden heeft moeten opnemen en nu restitutie der renten verlangt, voor deze keer toe te staan dat hij de renten in rekening brengt. Voor de toekomst echter zal gelden, dat de dijkgraaf hiervoor aansprakelijk zal zijn; hij moet erop toezien, dat de penningmeester de schoten int, zodat er geen geld opgenomen behoeft te worden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).

R68. 1566, maart 1

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op een klacht van enige ingelanden, dat zij niet tot een accoord kunnen komen met de laatste penningmeester Jeronimus van der Heyden, zonder dat zij inzage bekomen van het boek van de dijkgraaf wijlen Jacop Hermanss, dat met toestemming van jonker Herman Verstege en zijn huisvrouw de vorige penningmeester Jeronimus van der Heyden in de maand mei a.s. ten huize van Herman Verstege aan elke ingelände, die zulks wenst, opening zal doen der boeken.

Van de zitting zal zondags kerkgebod worden gedaan te Rosendael, Oudenbosch, Etten, Houven, Gastele, Heer Jans Land en elders.

Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).

- R69. 1566, maart 1**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op het voorstel der gecommiteerden van de markies van Bergen op Zoom, die voor de markies "dijkvellinge" verzoeken voor de komende dijkage der gorzen van "Kackeloo" en "De Tobe", welke geprojecteerd is voor het jaar 1568, dat op voorwaarde dat de bedijking inderdaad in het jaar 1568 voortgang vindt, zij genoegen zijn de som van 2000 kg. te betalen in drie termijnen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ42**).
- R70. 1566, maart 1**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat, aangezien enige ingelanden en pachters aanbestedingen hebben aangenomen en in gebreke zijn gebleven, zij naar dijkrecht aangesproken zullen worden voor de schade, die ten voordele van het land in de volgende rekening verantwoord zal worden.
Minuut. (Inv. nr. **HJ42**).
- R71. 1566, maart 1**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op het verzoek van Mr. Cornelis Noris, die vergoeding verlangt voor het afsteken van een gors, hetwelk naar zijn zeggen minder in huur opbrengt, dat het gors door de polder in huur zal worden aangeboden en dat, indien deze huur minder is dan de gebruikelijke, de polder het tekort zal bijbetalen. De brief van Noris wordt aan de dijkgraaf teruggegeven; later wordt besloten, die aan de lias der rekening te voegen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ42**).
- R72. 1566, maart 1**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat voortaan de rekening afgehoord zal worden op de zaterdag in de tweede hele vastenweek, en dat daags tevoren de visitatie der dijken zal geschieden. De insinuatie der vergadering zal niet meer gedaan worden.
Minuut. (Inv. nr. **HJ42**).
- R73. 1566, maart 1**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat voortaan bij het afleveren van rijs een gezworene aanwezig moet zijn om daarvan boek te houden. Bij ontstentenis kan iemand anders, onder ede staande, de taak waarnemen tegen een daggeld van 8 stuivers.
Minuut. (Inv. nr. **HJ42**).
- R74. 1566, juli 17**
Voor Marinus Ghijsbrechtss en Jan van Haeswinckel, schepenen in Heer Jans Land, verpachten Jan Diricxs en Cornelis Corneliss Rouwen, gezworenen, het gras op het gors "Cackelo".
Minuut. (Inv. nr. **HJ44**).
- R75. 1566, november 27**
Philips, koning van Spanje, hertog van Brabant, in zijn Raad van Brabant, vonnist in de zaak der erfgenamen van wijlen Willem Simonns, ter eenre, tegen Michiel van der Hulst, ter nadere, overeenkomstig het akkoord, dat beide partijen bereikt hebben door tussenkomst van Dr. Hermes van Wingene, geheime raad en tesorier der charters van Vlaanderen, naar wie als commissaris de zaak door de Raad van Brabant dd. 27 oktober 1566 verwezen was. In deze overeenkomst is bepaald, dat de erfgenamen van Willem Simonss van Michiel van der Hulst 101 gemeten en 19 1/2 roeden land, met hoeve en huis, zullen kopen, eertijds bedijkt door Willem Simonns, op nader omschreven voorwaarden en met beschrijving der percelen. Hierdoor zullen de geschillen en einde nemen, ontstaan uit het contract, d.d. 17 maart 1550 tussen Willem Simonns en Jeronimus van der Straten inzake de dijkage van het land gesloten.
Eenv. gelijk. afschrift. (Inv. nr. **HJ2**).

- R76. 1566, december 9**
Voor die van Heer Jans Land wordt de vest gepasseerd van de koop van het land van Michiel van der Hulst door de erfgenamen van wijlen Willem Simonss, geregeld in het vonnis van de Raad van Brabant d.d. 27 november 1566.
Memorie. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R77. 1566, december 19**
Jan Adriaenss en Sebastiaen Jacopss, schepenen in Heer Jans Land, oorkonden dat jonker Michiel van der Hulst, als man en voogd van jonkvrouw Ursula van Etten, aan Ocker Corneliss en Cornelis Willem Symonns, mede optredend voor de erfgenamen van wijlen Symonns, een huis en schuur verkoopt, met de percelen land, nader omschreven:
  1. de Toppaert, groot 18 gemeten, 78 roeden.
  2. een perceel, waarin het hagelkruis staat, met het huis daarop, groot 16 gemeten en 4 roeden.
  3. een perceel, groot 15 gemeten, 2 roden.
  4. een perceel, genaamd de "Hoichmae", groot 14 gemeten, 55 roeden.
  5. een perceel, genaamd de "Grote Mae", groot 20 gemeten, 24 roeden.
  6. een perceel, gelegen in de laagte, groot 15 gemeten, 262 roeden.
  7. de weg over de oude dijk langs het land met het hagelkruis, groot 1 gemet, 38 roeden en nog eens 119 roden.
  8. de weg langs de "Doicmae", groot 135 roeden.
  9. een perceel erf, gelegen ten oosten van de oude dijk.De verkoop geschiedt op nader omschreven voorwaarden en ingevolge akkoord voor de Raad van Brabant d.d. 27 november 1566.
Eenv. afschrift, naar een authent. afschrift door J. Haeswinckel. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R78. 1566, december 30**
Ocker Corneliss bericht aan Jasper Vermeyden, griffier van de markies van Bergen op Zoom, dat hij in het geding met Michiel van der Hulst een akkoord bereikt heeft. Onder het land, aan Ocker Corneliss c.s. overgedragen, schijnt echter een stuk te zijn, dat niet van der Hulst, maar van de markies is. Ook op andere percelen schijnt de markies van Bergen op Zoom pretenties te hebben. Hij verzoekt de griffier, hem hieromtrent nader in te lichten, opdat deze zaken geregeld worden.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R79. 1566**
Franchois van de Zande, dijkgraaf, Jan Diericxss, Marinus Ghijsbrechtss, Cornelis Corneliss Rouwen, gezworenen, en Jacop van Zeverdonck, penningmeester, besteden het onderhoud van de dijk aan.
Minuut. (Inv. nr. [HJ44](#)).
- R80. 1567, maart 20**
Na het afhoren der rekening benoemde de gecommiteerden van de markies van Bergen op Zoom Anthonis Laureys en Bastiaen Jacobs de Gouwenaer, die op de hoeve van Grameen woont, tot gezworenen daar 2 gezworenen onlangs overleden zijn. Anthonis Laureys legt de eed af. Bastiaen de Gouwenaer, die afwezig is, zal de eed afleggen in handen van de dijkgraaf.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R81. 1567, maart 20**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden een dijkschot van 7 stuivers per gemet te heffen, te betalen vóór 1 mei a.s.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R82. 1567, maart 20**
Na het afhoren der rekening besluit het polderbestuur en de ingelanden op het rekest van de vorige penningmeester Jeronimus van der Heyden, die beweert in het jaar 1560 enige partijen rijshout van Pieter Wevers en Coppens Heynen gekocht te hebben, waarvan hij nimmer betaling heeft gehad, deze zaak in de rekeningen na te zien en Jasper van der Meyen en Jacop van Zeverdonck hiertoe te committeren.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).

- R83. 1567, maart 20**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de dijkgraaf hen, die in de bedijking nalatig zijn gebleven, overeenkomstig het vroeger genomen besluit moet doen executeren.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R84. 1567, maart 20**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de dijk, komend van "Deurlicht", op zijn oude grootte gebracht zal worden en hem overal te herstellen. Tevens zullen andere noodzakelijke werken worden uitgevoerd ten bedrage van 1600 kg.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R85. 1567, maart 20**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, op kosten van het land de vliet van de Hesselijkse sluis te ruimen en te zien, of de ingelanden van daar het water kwijt kunnen raken. Ingeval de ingelanden daarmee niet geholpen zijn, dient onderzocht te worden, of de sluis verlegd moet worden.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R86. 1567, april 10**
Jeronimus van der Heyden, penningmeester van Heer Jans Land, verklaart van Michiel van der Hulst de som van 144 kg. ontvangen te hebben, zijnde het dijkschot over 101 gemeten en 219 roeden land, gelegen in de polder, en dit voor verschillende jaren.
Authent. afschrift door Boudewijns, gecollationeerd door J. Kinschot.
(Inv. nr. [HJ2](#)).
- R87. 1567, juli 11**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het ruimen van de sluisvliet aan bij de nieuwe sluis.
Minuut. (Inv. nr. [HJ45](#)).
- R88. 1567, oktober 13**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het onderhoud van de dijk aan.
Minuut. (Inv. nr. [HJ45](#)).
- R89. 1568, maart 12**
Aan Jeronimus van Seroeskerke, ridder, superintendent, Mr. Jaspar van der Meynen, als gecommitteerde van de raad en rekenkamer van het huis van Bergen op Zoom, jonker Arnolt van Stembor, Mr. Guillam Spruyte, Ocker Corneliss, Niclaes Willem Zymonns, Jan Claes, als rentmeester van de erven van Geeraerd Gramay, jonker Philips van Weyborch, Francois van den Zande, Jacop van Zeverdonck, ingelanden, Francois van den Zande, dijkgraaf, Jan Dirricx, Anthonis Laureys en Bastiaen Jacopss, gezworenen, en de nagekomen ingelanden Herman van der Stege, Klaes Zegeness, Bastiaen Wouten, Stan Zymoenss en anderen, presenteert de penningmeester Jacob van Zeverdonck zijn rekening over het jaar 1567/68.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R90. 1568, maart 12**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de dijken verzwaard en hersteld zullen worden tot een bedrag van 1600 kg., welke som in de eerstvolgende rekening gevonden zal worden.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R91. 1568, maart 12**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de vliet van de Heeselijkse sluis overeenkomstig het besluit, genomen bij de vorige rekening, geruimd zal worden.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).

- R92. 1568, maart 12**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, op het rekest van Ocker Cornelissen namens de erfgenamen van Willem Zymoenss over het gebruik van de droge dijk tegenover de hoeve, door hen van jonker Michiel van der Hulst verkregen, welke dijk, naar zij zeggen, eveneens hun bezit is, maar door allen wordt gebruikt, voor welk gebruik zij vergoeding wensen, dat op hun verzoek nader beraad gehouden zal worden.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R93. 1568, maart 12**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat een dijkschot van 7 stuivers op elk gemet geheven zal worden, te voldoen vóór 1 mei a.s.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R94. 1568, augustus 19**
Franchois van den Zande, dijkgraaf, Anthonis Laureys en Bastiaen Jacopss, gezworenen, besteden het ruimen aan van de Hesselicxe kreek.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R95. (1568), september 30**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het opmaken aan van de oude banwetering, die eertijds liep van... en westwaarts tot aan het nieuwe dorp.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R96. 1569, februari 25**
Aan Jeronimus van Seroeskerke, ridder, superintendant en gecommiteerde van de raad en rekenkamer van het huis van Bergen op Zoom, Sr. Jan de Kop van Utrecht, Mr. Nicolaes Willem Zymoenss, Jan Dirricxs, dijkgraaf Sebastiaen Jacops, Marinus Corneliss, Anthonis Laureys, gezworenen, Jan Zymonss, Cornelis Marceliss en andere ingelanden, Aernoult van Stembor, drossaard, Michiel van der Hulst, jonker Philips van Weyborch, Jan Claess al rentmeester van Gearaert Gramay, Lodewijk Potter, Aert Willems, Bastiaen Wouten, Cornelis Piers Biersteker, presenteert de penningmeester Jacop van Zeverdonck zijn rekening over het jaar 1568/69.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R97. 1569, februari 25**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden na de maaltijd, dat de penningmeester vergoeding zal ontvangen van de rente derdoor hem voorgeschoten gulden, tegen den penning 16.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R98. 1569, februari 25**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden dat een dijkschot van 18 stuivers per gemet geheven zal worden, waarvan de ene helft vóór 1 mei, de andere helft voor St. Jacob voldaan moet zijn.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R99. 1569, februari 25**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de wijken verzaard en hersteld zullen worden tot een bedrag van 2525 kg., welk bedrag in de volgende rekening gevonden zal worden.
Minuut. (Inv. nr. [HJ42](#)).
- R100. 1569, juli 6**
De dijkgraaf en de gezworenen Bastiaen Jacopss en Anthonis Lauwereysen schouwen de dijksloten, bermen en "stekelen", te beginnen aan Deurlicht.
Minuut. (Inv. nr. [HJ47](#)).

- R101. 1569, oktober 5**
Jan Diericss, dijkgraaf, Bastiaen Jacops en Marijnīs Cornelissen, gezworenen, houden de schouw van de banwetering, te beginnen bij Huijbrecht Broots.
Minuut. (Inv. nr. [HJ47](#)).
- R102. 1569, november 19**
De raad en rekenkamer van de markies van Bergen op Zoom, stelt op verzoek van de dijkgraaf, gezworenen en penningmeester van Heer Jans Land, een ordonnantie vast op het bestuur van de polder. De oorspronkelijke ordonnantie, indertijd door de keizer gegeven, was sedert het overlijden van Jacob Hermanss, voorheen dijkgraaf, omstreeks het jaar 1565 onvindbaar. Daarom heeft de raad de registers der rekenkamer onderzocht, de resoluties en de jaarlijks afgehoorde rekeningen, en daaruit de onderscheiden punten der ordonnantie geput. De nieuwe ordonnantie wordt vastgesteld in 22 punten.
Eenv. afschrift van een authent. afschrift door notaris P. Laets. Met 5 latere afschriften. (Inv. nr. [HJ3](#)).
Minuut. (Inv. nr. [HJ48](#)).
- R103. 1570, februari 23**
Jan Diericxs, dijkgraaf, Bastiaen Jacopss, Anthonis Laureys en Marinus Corneliss, gezworenen, voeren de schouwen over de dijken.
Minuut. (Inv. nr. [HJ48](#)).
- R104. 1570, maart 7**
Mr. Jasper van der Meyen, gecommiteerde van de koning te Bergen op Zoom, Jan Dierricxz, dijkgraaf, Jacob van Zeverdonck, rentmeester en penningmeester, Bastiaen Jacops, Anthonis Laureys en Marinus Corneliss, gezworenen, voerend de schouw over de dijk, om te zien, waar en hoe deze verhoogd en verzwaard moet worden.
Minuut. (Inv. nr. [HJ48](#)).
- R105. 1570, mei 6**
De dijkgraaf en de gezworenen dienen bij de superintendant en andere gecommiteerden van de koning en de markies van Bergen op Zoom een rekest in, waarin zij te kennen geven, dat bij de laatste rekening besloten is een buitengewone dijkschot van 12 stuivers per gemet te heffen voor de uitvoering van reeds beraamde werken. Tevens wijzen zij erop, dat op 2 mei een rijshoofd is verzonken, gelegen ten oosten van het "Bagijnen Hoofd" dat nodig hersteld moet worden. Hierop verzoeken zij visitatie.
Grosse, getekend door J. van Haeswinckel. (Inv. nr. [HJ48](#)).
- R106. 1570, mei 20**
De dijkgraaf, de penningmeester en de gezworenen sluiten een akkoord met diverse personen, om een zekere Dirick Willems, die aan het werk van de dijk van zijn "vijf" zinnen is beroofd, te verzorgen en naar Thiel te vervoeren.
Minuut. (Inv. nr. [HJ48](#)).
- R107. 1570, mei 23**
Jasper van der Meyen, gecommiteerde van de markies van Bergen op Zoom, Niclaes Pijl, rentmeester te Wouwe, visiteren, op het verzoek van de dijkgraaf, penningmeester en de gezworenen, en in het bijzijn van Mr. Jan Symoenss, landmeter, het hoofd, dat op 2 mei verzonken is, ten westen van het eerste hoofd van de haven van den Ouden Bossche. Zij sporen de vermoedelijke oorzaak van de voormalige slechte toestand op en geven aan, wat naar hun mening het beste tot het herstel kan worden gedaan.
Tevens stemmen zij toe in een buitengewoon dijkschot van 12 stuivers per gemet.
Grosse, getekend door J. van Haeswinckel. (Inv. nr. [HJ48](#)).
- R108. 1570, mei 27**
J. van Serooskerke, superintendant van de koning te Bergen op Zoom, en van der Meyen, gecommiteerde, beslissen op het rekest van de dijkgraaf en de gezworenen, dat zij een buitengewoon dijkschot van 12 stuivers per gemet mogen heffen voor de aanleg van het nieuwe rijshoofd.
Grosse, getekend door Serooskerke en van der Meye. (Inv. nr. [HJ48](#)).

- R109. **1570, september 15**
Jan Diericxss, dijkgraaf, Bastiaen Jacopss en Anthonis Louwereijs voeren de schouw over de banwetering van Schaers Stock naar Oudenbosch toe.
Minuut. (Inv. nr. **HJ48**).
- R110. **1570**
De gezworenen geven een gerechtelijke akte in het proces, door Jan Janss de Coninck aanhangig gemaakt tegen de erfgenamen van wijlen Jacop Hermanss, dijkgraaf, inzake de invordering van de dijkschot.
Minuut. (Inv. nr. **HJ48**).
- R111. **1570**
Jan Diricxss, dijkgraaf, geeft aan de superintendent en de gecommitteerde van de koning, als heer en markies van Bergen op Zoom, te kennen, dat de penningmeester Jacop van Zeverdonck herhaaldelijk klaagt over het niet betalen der dijkschoten door de ingelanden en pachters. Hij, de dijkgraaf, heeft persoonlijk geld moeten opnemen voor de kas van de polder, maar hij kan dit onmogelijk langer doen, daar de rente op hem zelf drukt en niet verhaalbaar is. Hij geeft een uitvoerig relaas over de situatie bij de ingelanden en de geërfden en doet voorstellen, om deze tot betaling te dwingen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ48**).
- R112. **1571, januari 18**
De vorsters gaan rond om geld of pand op te halen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ49**).
- R113. **1571, februari 15**
Jannen Diericxss, dijkgraaf, en de gezworenen besteden het onderhoud aan van de dijk.
Minuut. (Inv. nr. **HJ49**).
- R114. **(1571), april 10**
De dijkgraaf en de gezworenen voeren de schouw over de Hasselicke Sluis in verband met de nodige reparaties.
Minuut. (Inv. nr. **HJ49**).
- R115. **1571, mei 2**
Mr. Jacop van der Beque, Mr. Jasper van der Meye en Nicolaes Pijl, gecommitteerden van de koning te Bergen op Zoom, visiteren in aanwezigheid van de dijkgraaf, de gezworenen, de penningmeester en enige ingelanden, de dijk. Te beginnen aan Deurlicht, vandaar gaande naar Ouden Bossche, om te zien, welke gedeelten dit jaar gemaakt moeten worden, en welke delen men zou kunnen uitstellen wegens de duurte der arbeiders, het gebrek aan geld en de andere lasten der ingelanden.
Na de visitatie is vergaderd te Ouden Bossche; de ingelanden jonker Arnoult van Stemborg, Mr. Goort Roelantss, Jan Clais als rentmeester van Sr. Geeraert Gramay en uit naam van Elisabeth Gramay, Jop Willemss als voogd van de weeskinderen van Cornelis Bouwenss, Mathijs van der Goes uit naam van de bisschop van Antwerpen als prelaat van St. Bernaerts, Herman van der Stege, Huygo Antoniss, Sebastiaen Nouten, Aert Willem Aerts, Mr. Jasper Laet, Clais Jan Zegerss, Jan Symoenss, landmeter, Herman Ockers met een brief van zijn vader Ocker Corneliss, Clais Jan Baten en Erebout Antoniss, stemmen toe in de werken, zoals die door de dijkgraaf en de gezworenen zijn aanbesteed, doch zij protesteren tegen de overschrijding der beramingen, eertijds voor deze werken gemaakt. Tevens verbieden zij, dat in de toekomst zulke werken zullen worden uitgevoerd. Er wordt bepaald welke aanbestedingen doorgang zullen vinden en tot slot wordt in een dijkschot van 2 kg 6 st. per gemet geconsenteerd boven de 2 kg., bij de laatste rekening geheven.
Minuut. (Inv. nr. **HJ49**).
- R116. **1571, mei 2**
De gecommitteerden van de koning te Bergen op Zoom antwoorden op het protest der ingelanden (zie vorig reg. nr.), dat het protest de autoriteit van de koning raakt, zowel als heer van het markiezaat van Bergen op Zoom als anderszins. Zij weigeren dit te accepteren en zullen daarvan rapport doen waar het

behoort, zodat te verwachten is, dat de dijkgraaf en de gezworenen vanwege de koning nader geordonneerd zullen worden.

Grosse, getekend door J. van Haeswinckel, als contraboekhouder en klerk der dijkage. (Inv. nr. **HJ49**).

- R117. 1571, mei 5 (In de caemere tot Berghen)**
J. van Serooskerke, superintendant, en N. Pijl, gecommiteerde vanwege de koning, hebben de stukken gezien inzake de aanbestedingen en keuren de besluiten der vergadering van 2 mei ll. goed, met dien verstande, dat in het vervolg de dijkgraaf en de gezworenen bij het aanbesteden van werken het advies hebben in te winnen van de gecommiteerden.
Grosse. (Inv. nr. **HJ49**).
- R118. 1571, juli 26**
De dijkgraaf en de gezworenen, met Cornelis Jan Michielss, Jan Pierss Verschoor, Cornelis Marcelissen en Cornelis den Ettenaer, taxeren de vruchten die afgestoken zijn voor de wijk.
Minuut. (Inv. nr. **HJ49**).
- R119. 1572, augustus 26**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden de ruiming van de sluisvlieten.
Minuut. (Inv. nr. **HJ50**).
- R120. 1572, september 10**
Jan Dirricxss, dijkgraaf, Cornelis Pierss Biersteker, Allaert Adriaenss en Willem Cornelis Gillys, gezworenen, besteden het ruimen aan van een sluisvliet.
Minuut. (Inv. nr. **HJ50**).
- R121. 1572, september 10**
Jan Dirricxss, dijkgraaf, Cornelis Biersteker, Willem Corneliss en Allaert Adriaenszen visiteren de percelen der banwetering.
Minuut. (Inv. nr. **HJ50**).
- R122. 1572, oktober 26**
Jan Dirricxss, dijkgraaf, Cornelis Pierss en Willem Corneliss, gezworenen, besteden de ruiming aan van de banwetering.
Minuut. (Inv. nr. **HJ50**).
- R123. 1573, april 7**
Jacop van Zeverdonck, rentmeester over de kwartieren van Gastel, Heer Jans Land en Oudenbossche, verpacht vanwege de koning het veer tussen Heer Jans Land en Den Fijnaert aan Anxem Christoffelen voor 18 kg het jaar. Het veer is reeds 6 weken niet meer in gebruik; te vrezen valt, dat het niet meer in gebruik zal worden genomen vanwege de soldaten van de koning als om de vijanden, die men "Guesen" noemt, die tegenwoordig in de omgeving van Gastel en Heer Jans Land liggen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ51**).
- R124. 1573, april 16**
Jan Adriaenss en Bastiaen Jacopse, schepenen, registreren de verhuring van het veer tussen Heer Jans Land en Fijnaert aan Anxem Christoffelen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ51**).
- R125. 1573, augustus**
Jan Dirrickxss, dijkgraaf, Willem Corneliss Giliss en Allaert Adriaenssen, gezworenen, besteden het herstel aan van de dijk.
Minuut. (Inv. nr. **HJ51**).

R126. **1574, mei 17 (uyt Gastel)**

De dijkgraaf en de gezworenen schrijven aan Michiel van der Hulst, heer van Huerne, residerend te Brussel, dat de penningmeester Jacop van Zeverdoncks op de laatste rekening, te Bergen gedaan, erop gewezen heeft, dat hij van ongeveer 7 of 8 gemeten nimmer dijkschot ontvangen heeft en hij niet wet, waar die gemeten schuilen. Daarom hebben zij aan Michiel van der Hulst een sommatie tot betaling gezonden. Deze echter verkreeg van de koning open brieven, waarbij het polderbestuur bevolen werd binnen een bepaalde tijd te antwoorden. Doch door de inkwartiering en andere lasten zijn zij niet in de mogelijkheid geweest om dit te doen. Nu vragen zij of hij genoeg kan nemen met enig uitstel; van hun kant zullen zij zorgen, dat hij om de betaling niet meer lastig gevallen wordt. Tevens wordt gevraagd, dat hij opgeve, hoeveel land hij in Heer Jans Land bezit, en hoeveel die van Sierczee van hem gekocht hebben, en welke percelen afslag genoten hebben.

Minuut, getekend door Jan van Haeswinckel, met het postscriptum, dat hij van mening is, dat de ontbrekende gemeten bij van der Hulst schuilen, want zij, die het land gekocht hebben, betalen het volle schot; over de afslag wordt gaarne bericht verkregen. (Inv. nr. **HJ2**).

R127. **(na 1575)**

Jonker Michiel van der Hulst verzoekt de kanselier van de raad en het leenhof van Brabant te Brussel, om de processen, die hij aanhangig heeft gemaakt tegen de dijkgraaf en de gezworenen van Heer Jans Land, en tegen de erfgenamen van de voormalige dijkgraaf, wegens de dijkschotten van de jaren 1551 tot en met 1561, die hem verplicht heeft te betalen over de goederen van zijn vrouw en die buiten de oude dijk van Gastel gelegen zijn, op korte termijn te willen vervolgen, en de dijkgraaf en de gezworenen binnen kort op te roepen.

R128. **1576, januari 6**

Jan Symonts, (dijkgraaf), Cornelis Pierss Biersteker en Marinus Cornelissen, gezworenen, besteden het onderhoud aan van de dijk.

Minuut. (Inv. nr. **HJ53**).

R129. **1576, maart 27**

Jonker Arnoult van Stemborg, dijkgraaf, Cornelis Pierss Biersteker, Jan Symonts, en Marinus Corneliss, gezworenen, besteden het ruimen van de "veeck" of drift aan de dijk aan.

Minuut. (Inv. nr. **HJ53**).

R130. **(1576), april 1**

Merten Jans van Hallen, vorster te Gastel, publiceert, dat het "Dweers veer" van Heer Jans Land naar Den Fijnaert ten huize van de rentmeester te Oudenbossche verhuurd zal worden.

Grosse. (Inv. nr. **HJ53**).

R131. **1576, april 3**

Michiel Anthonisse, vorster of dienaar van het dorp en de heerlijkheid Baerlebossche, verklaart, dat hij op verzoek van Jacop van Zeverdonck, rentmeester van de koning in Heer Jans Land, op twee zondagen afkondiging heeft gedaan dat de rentmeester het "Dweers veer" van Heer Jans Land op Den Fijnaert te zijnen huize zal verpachten.

Grosse. (Inv. nr. **HJ53**).

R132. **1576, mei 2**

Jacop van Severdonck, rentmeester van Oudenbossche, Heer Jans Land, enz. heeft getracht het "Dweers veer" van Heer Jans Land naar Den Fijnaert op een zetting te Oudenbossche te verhuren, doch daar is niemand dan de oude pachters verschenen. De verpachting is door de rentmeester opgehouden. Op een nieuwe zitting te Ghastele is het veer op de voorwaarden, vastgesteld d.d. 13 maart 1571 (n. st.) door de superintendant en de gecommiteerden van de koning in het markiezaat van Bergen op Zoom verhuurd.

Minuut. (Inv. nr. **HJ53**).

- R133. **1576, mei 2**
In tegenwoordigheid van Jan Van Haeswinckel, schepen van Heer Jans Land, verpacht Jacop van Zeverdonck, rentmeester van Heer Jans Land, het "Dweers veer" naar Den Fijnaert.
Minuut. (Inv. nr. **HJ53**).
- R134. **1576, mei 11**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Cornelis Pierss, Jan Symontss en Marinus Cornelissen, gezworenen, besteden het herstel aan van de dijk.
Minuut. (Inv. nr. **HJ53**).
- R135. **1577, (vóór 18 mei)**
De dijkgraaf en de gezworenen dienen bij de superintendent en de gecommiteerden ter raad en rekenkamer van Bergen op Zoom een rekest is, waarin zij te kennen geven, dat zij naar oude gewoonte de werken hebben gevisiteerd en beraamd, die deze zomer gemaakt moeten worden, en een plan daartoe hebben ingediend om advies. De werken moeten nodig aanbesteed worden, vooral die van de dijk, daar het al laat in het jaar is. Daarom verzoeken zij, dat een dag bepaald worden voor de auditie der rekening, en dat daar een "tamelijke" maaltijd wordt bereid, zodat zij zich daarnaar kunnen reguleren. Te overwegen ware, om de uit te voeren werken in de rekening van het jaar 1577 te beramen.
Oorspr. (Inv. nr. **HJ54**).
- R136. **1577, mei 18 (inder camer vanden rade ende rekeninge tot Berghen)**
De gecommiteerden in de raad en de rekenkamer van het markiezaat beschikke op het rekest van de dijkgraaf, gezworenen, met bijgevoegde visitatie en raming, om tijd te winnen voor de rekening, dat de dijkgraaf en de gezworenen de aanbestedingen reeds terstond mogen doen.
De auditie der rekening van 1576 wordt bepaald op 4 juni e.k.; de ingelanden moeten compareren te Gastele. De officieren of de vorsters moeten de buiteningelanden aanschrijven, te Antwerpen, Breda, Hoogstraten, Zierikzee en elders. De maaltijd moet bereid wordeh "ter min ster koste" van het land.
Oorspr. getekend door J. Balmaker. (Inv. nr. **HJ54**).
- R137. **1577, juni 17**
De dijkgraaf, Franchois van den Zande en Marinus Gijsbrechts, gezworenen, besteden het herstel aan van de dijk vanaf Nieuwenbossche.
Minuut. (Inv. nr. **HJ54**).
- R138. **1577, juni 17**
De dijkgraaf, de gezworenen en de penningmeester besteden het rijswerk van een dam.
Minuut. (Inv. nr. **HJ54**).
- R139. **1577, juli 11**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het ruimen aan der sluisvliet aan de nieuwe sluis bij Pier den Attenaer.
Minuut. (Inv. nr. **HJ54**).
- R140. **1566, september 30**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het ruimen aan van de oude banwetering die voorheen bestond van Amer westwaarts tot het nieuwe dorp.
Minuut. (Inv. nr. **HJ54**).
- R141. **1577, oktober 13**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het leggen aan van een kramdijk aan de dijk.
Minuut. (Inv. nr. **HJ54**).

- R142. **1579, oktober 26 (Antwerpen)**
De Raad van Brabant gelast de dijkgraaf en de gezworenen, op de supplicie van jonker Michiel van der Hulst binnen 14 dagen na ontvangst dezer schriftelijk antwoord te geven.
Authent. afschrift, gecollationeerd door J. Kinschot. (Inv. nr. HJ2).
- R143. **1579, november 5**
Niclaes Hutoel, deurwaarder van de Raad van Brabant, relateert dat hij een besloten brief van de Raad aan de persoon van Jan Symonss, gezworene van de dijkage, in het dorp van Gastele, heeft gepresenteerd, die hem terstond heeft overgegeven aan de dijkgraaf, welke hierop ten antwoord gaf, dat zij zich hierop zullen beraden.
Authent. afschrift, gecollationeerd door J. Kinschot. (Inv. nr. HJ2).
- R144. **1580, februari 17**
Boudewijns zendt een repliek van de dijkgraaf, penningmeester en gezworenen aan Michiel van der Hulst, om hierop te reageren.
Oorspr. (Inv. nr. HJ55).
- R145. **1580, maart 2**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Jan Symonss en Jan Mertenss, gezworenen, verhuren de dijkettingen.
Minuut. (Inv. nr. HJ55).
- R146. **1580, mei 13**
De Raad van Brabant ordonneert op de rekestes van jonker Michiel van der Hulst en van de dijkgraaf en de gezworenen, (welke beide rekestes aanwezig zijn), dat de partijen hun verzoeken zullen doen voor commissarissen).
Eenv. afschrift, gecollationeerd door J. Kinschot. (Inv. nr. HJ2).
- R147. **1580, mei 28 (Antwerpen)**
De Perre, griffier van de Raad van Brabant, zendt aan de dijkgraaf en de gezworenen de supplicie, door jonker Michiel van der Hulst aan de kanselier van de Raad gericht, en gelast hem, hun gemachtigde op 6 juni a.s. naar Antwerpen te zenden, om te compareren voor Mrs. Steven van Craesbeke, ordinaris raad, en Jeronimus Boudewijns, secretaris en controleur van het zegel van de Raad van Brabant, als aangewezen commissarissen, en op dezelfde dag aan de suppliant al zijn stukken te restitueren, die hij eertijds in dit proces heeft aangevoerd.
Oorspr. en afschrift. (Inv. nr. HJ2).
- R148. **1580, juli 12**
(J. Kinschot) schrijft aan Mr. Jan Symonss, landmeter te Roozendael over het verschil tussen zijn meting en die van Mr. Sijmon Betholomeuss, en vraagt hoe het verschil te verklaren is.
Minuut. (Inv. nr. HJ2).
- R149. **1580, juli 13 (Rosendael)**
Jan Symonss, landmeter, schrijft aan de griffier Kinschot te Bergen op Zoom, dat hij in de zaak van jonker Michiel van der Hulst tegen de ingelanden niet weet, hoe het verschil is ontstaan tussen zijn meting en die van Mr. Symon Bertelmeuss. In het begin van het proces heeft hij ook de zaak niet behandeld. Het zou pas opgehelderd kunnen worden, als het boek der taxatie gevonden wordt. Andere goede raad kan niet geven. De brief van Kinschot zendt hij door aan de secretaris Haeswinckel, die langer gediend heeft; misschien weet die raad. Het dunkt hem, dat in deze zaak in het begin niet goed gehandeld is. Van het land, door de erfgenamen van Willem Symonss van jonker van der Hulst gekocht, heeft hij geen weet; secretaris Haeswinckel moet hier meer van weten.
Oorspr. (Inv. nr. HJ2).

- R150. **1580, juli 20**
Jacop van Zeverdonck geeft aan Franchois van den Zande, dijkgraaf, de personen op, op wie "uitlegging" moet worden gedaan van anderhalf schot volgens dijkrecht en het uitwijzen door de gezworenen.
Minuut. (Inv. nr. [HJ55](#)).
N.B. Het stuk is aangetroffen bij 1580; waarschijnlijk met het op 1568 geplaatst worden.
- R151. **1580, augustus 18**
Michiel van der Hulst geeft repliek op het antwoord van de dijkgraaf en de gezworenen.
Authent. afschrift door J. Kinschot. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R152. **1581, januari 29 (Brussele)**
Wiele zendt aan Jasper Kinschot, griffier van de raad en rekenkamer van de markies van Bergen op Zoom, afschriften van enige vonnissen, waaronder ook inzage het proces van der Hulst.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R153. **1581, maart 20 (Brussele)**
Michiel van der Hulst vraagt aan jonker Arnoult van Stembor, schout in Oudenbosch en Gastel en dijkgraaf, (die hij "mon cousin" noemt), hem mede te delen, hoeveel de erfgenamen van Willem Simonssen aan dijkschot betalen, sedert hij hun het land verkocht heeft. Aangaande het proces merkt hij op wel goed te weten, dat het geen "ondank" is, maar dat Arnoult van Stembor hiertoe gedreven wordt door de raad van Bergen op Zoom.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R154. **1581, april 18**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Jan Symonss, Jan Mertenss en Jan Nouten, gezworenen, besteden het herstel aan van de dijk.
Minuut. (Inv. nr. [HJ56](#)).
- R155. **1581, april 28**
Arnoult van Stembor schrijft aan Kinschot, griffier van de raad en rekenkamer van de markies van Bergen op Zoom, dat van der Hulst hem copie heeft verzocht van hoeveel die van Sirickzee in het dijkschot betalen, maar dat hij hem deze copie niet heeft willen geven zonder toestemming van de griffier. Deze copie kan hem eventueel gegeven worden zonder prejudice in het hangend proces tussen van der Hulst en de ingelanden.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R156. **1582, juli 4; oktober 15**
De gezworenen wijzen de hierin genoemde percelen land toe aan jonker Arnout van Steenboor, dijkgraaf, na evictie van de dijkgraaf.
Minuut. (Inv. nr. [HJ57](#)).
- R157. **(1582)**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het herstel aan van de dijk vanaf Deurlicht tegen de haven tegen de Capelle.
Minuut. (Inv. nr. [HJ57](#)).
- R158. **1587, mei 3 (op de rekenkamer in Willemstad)**
De commissarissen en de ingelanden, op de auditie der rekeningen van de eilanden vergaderd, keuren de declaratie goed van de dijkgraaf Arnoult van Stenbor wegens zijn vacatie in het verzoek aan de Staten van Brabant te Antwerpen, om de polder te mogen "herversen" en om vrijdom van belastingen te verkrijgen. De penningmeester zal de declaratie betalen, of zij zal gekort worden aan de schotgelden van Arnoult van Stenbor.
Grosse, getekend door J. Kinschot. (Inv. nr. [HJ59](#)).

- R159. **1587, mei 3 (Willemstad)**
J. Kinschot verleent goedkeuring aan Jacop van Zeverdonck, penningmeester, om aan jonker Arnt van Stembor een som van 100 kg. te betalen. De ingelanden van Heer Jans Land zijn op de auditie der rekening van de Ruygenhil verschenen, en hebben de dijkgraaf afgevaardigd, om bij de graaf van Leycester het octrooi te verzoeken tot de herversing van de polder; voor de kosten hebben zij de genoemde som beschikbaar gesteld.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ59](#)).
- R160. **1594, februari 10 ('s-Gravenhage)**
De Staten Generaal beschikken op het rekest van de geërfdn van Nieuw-Gastel. Deze hebben te kennen gegeven, dat in het jaar 1583 op bevel van de graaf van Hoenlo de dijken van het land op twee verschillende plaatsen zijn doorgestoken, terwijl een nieuwe sluis aan de Visschers Creecke, opzettelijk werd weggebroken. Hierdoor hebben zij grote schade geleden. De Staten verlenen hen octrooi, om de polder weer te bedijken, brieven van sauvegarde tot juni 1596; het vruchtgebruik der goederen van het huis van Bergen op Zoom in de polder gedurende 6 jaren; vrijdom van lasten gedurende 10 jaren; tevens de laatsten van Oud-Gastel, ook gedurende 10 jaren. Andere bepalingen betreffende de uitvoering worden nog gegeven.
Oorspr. op perkament. Met opgedrukt zegel onder papieren ruit. (Inv. nr. [HJ4](#)).
- R161. **1594, maart 1 ('s-Gravenhage)**
Arnoult van Stembor, G. Numan en Nicolaas Willem Symonns stellen een memorie op der vacatien, die jonker Arnoult Symonns stellen een memorie op der vacatien, die jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf van Nieuw Gastel, heeft gedaan in het visiteren van de doorgestoken gaten in de dijken en de vernielde sluisen sedert 1 mei 1587.
Grosse. (Inv. nr. [HJ60](#)).
- R162. **1594, maart 19**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Gerard Numan, ingeland, Jacob van Severdonck, penningmeester, Jan Hazewinckel, secretaris en contraboekhouder, hebben vanaf Standtdaerbuijten het grote gat in de dijk van Nieuw Gastel bij de Vissers kreek gevisiteerd; tevens de sluis tegenover de Steenbergse Vliet en het gat in de Oudenbossche haven. Dicht bij deze konden zij niet komen, daar een groot getal krijgsvolk "van de andere zijde" in Oudenbosch lag; van huislieden aldaar hebben zij vernomen, dat de sluis geheel is uitgespoeld en het houtwerk ervan het land is ingedreven. De penningmeester krijgt opdracht dit hout te verkopen, daar het anders toch maar gestolen wordt.
Minuut. (Inv. nr. [HJ60](#)).
- R163. **1594, juli 4 (uigten Haege)**
Gerard Numan schrijft aan Mr. Jan van Hazewinckel te Willemstadt, dat hij Anthonis Josephs zal houden aan zijn woord en hem desnoods in rechte zal aanspreken. Komt hij (A.J.) in Willemstadt, dan mag dit hem zo gezegd worden. Zijn oom Stembor heeft hij lang niet gezien; hieruit leidt hij af, dat er ten aanzien van de herversing van de polder geen nieuws is, wat door de ingelanden zeer wordt betreurd.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ60](#)).
- R164. **1594, oktober 3 (Antwerpen)**
Arnoult van Stembor schrijft aan Jacques van Severdonck, schout van Stanterbuyten, dat hij na veel moeite het octrooi van de koning verkregen heeft, om de polder opnieuw te mogen bedijken, conform het octrooi, door de Generale Staten verleend. Het punt der liconten is echter nog niet geregeld; een adres aan de markies zal nodig zijn. De ingelanden, die hun eigen land willen bedijken, moeten zich melden; daartoe moeten bekendmakingen worden gedaan. Er wordt gevraagd hiervoor "aan die zijde" te willen zorgen. Een vergadering der ingelanden moet worden uitgeschreven op 20 november a.s.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ60](#)).
- R165. **1594, november 6 (uyten Haege)**
Gerard Numan antwoordt op een brief van Jan Hazewinckel, secretaris van Oud-Gastel, wonende te Willemstad. Hij bedankt hem voor de waarschuwing, niet naar Gastel te komen, wegens de "rouwigheid", die aldaar door de gemutineerden van Sichem wordt bedreven. Hij zal naar zijn oom, de drossaard, op de 18e of 19e van deze maand in Willemstad treffen, waar de vergadering der ingelanden

zal plaats hebben. Hij bedankt hem verder voor het "wakker maken" van Anthonis Josephs in het betalen van zijn huur. Tevens heeft hij biljetten laten drukken, om die te Amsterdam en andere plaatsen aan te doen plakken, opdat niemand ignoratie voor mag wenden.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ60](#)).

R166. 1594, november 6

N. Schepens, klerk van de advocaat van der Haghen, geeft aan jonker Arnout Steijnborre kwitantie wegens ontvangen gelden voor het copiëren van 8 grote rekesten voor de aanvraag van het octrooi van de koning, om de overstroomde landen en polders van Nieuw Gastel te mogen bedijken, en voor 8 copieën van het octrooi.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ60](#)).

R167. 1594, november 13 (Dordrecht)

Thomas van den Hoevenert Rochussen schrijft aan Cornelis Adrianss, burgemeester van Nieuwervaert, en vraagt om iemand van de Clundert met de ingesloten brief naar de dijkgraaf en gezworenen van de polder van Oud-Gastel te zenden, welke brief inhoudt, dat de gasthuis- en H. Geest-meesters van Dordrecht toestemmen in de herversing van de polder. De bode gelieve een ontvangstbewijs te vragen.

De gestuurde tarwe was goed; indien het schikt, wil hij gaarne nog "ettelijke" veertelen hebben.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ60](#)).

R168. 1594, november 16 (Nijervaert)

Cornelis Adriaenss zendt aan Mr. Jan Haeswinckel, secretaris van Oud-Gastel een brief van Thomas Rochus aan de dijkgraaf en de gezworenen, welke vóór zondag a.s. ter bestemder plaats moet zijn.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ60](#)).

R169. 1594, (vóór 20 november)

De dijkgraaf en de gezworenen van Heer Jans Land maken aan de ingeërfden van Nieuw Gastel bekend, dat zij van beide zijden brieven van octrooi en sauvegarde verkregen hebben tot het herstel van de doorgestoken dijken en de vernielde sluizen. Er wordt op 20 november a.s. vergadering gehouden te Oud-Gastel, waar de raming zal geschieden van de uit te voeren werken. Alle ingeërfden moeten binnen een maand verklaren, of zij bereid zijn mede te werken aan de herversing; wie hierin nalatig is, verliest volgens de verleende octrooien de eigendom van zijn landerijen. Met een minuut der bekendmaking van gelijke inhoud, die bestemd was voor aanplakking.

Minuut. (Inv. nr. [HJ60](#)).

R170. 1594, (november)

Jonker Aernout van Stembor, dijkgraaf, Ocker Corneliss, opperdijkgraaf van het land van Schouwen, Mr. Nicolaes Willem Symonss, burgemeester van Zierczee, jonker Geeraert Numan, Alexander Willemss, rentmeester van Wouw, Mr. Jan Symoenss, landmeter, en Jan van Haeswinckel visiteren de doorgestoken dijken en de vervallen sluizen.

Minuut. (Inv. nr. [HJ60](#)).

R171. 1594, december 4

Marcus Duijvoet verklaart van jonker Arnout van Steenbor een som van 340 gulden ontvangen te hebben wegens de levering van zilveren schalen aan Steenberch, burgemeester van Sircksee, en Sr. Johan Seeverdonck.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ60](#)).

R172. 1594, december 15

Arnoult van Stembor, Gerard Numan en J. van Severdoncq antwoorden Jan Symonss, gezworene, en Mr. Jan Hazewinckel, secretaris en contraboekhouder der dijkage van Nieuw Gastel, beide wonende te Willemstad, op hun brief, waarbij gevoegd was een brief van de burgemeester Nicolaes Willem Simonss. Zij betreuren, dat zij vanwege de vorst niet kunnen komen, om de bestekken der sluizen gereed te maken. Er zal een nieuwe oproep van timmerlieden geschieden; de dag zal nader worden bepaald.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ60](#)).

- R173. **1594, december 18 (Standtdaerbuyten)**
Arnoult van Stembor, Gerard Numan en J. van Severdoncq schrijven aan Jan Symonss, gezworene, en Mr. van Hazewinckel, contraboekhouder, beide wonende te Willemstadt, dat in de laatste vergadering der ingelanden van Nieuw Gastel voor de hervorsing van de polder een schot is gezet van 9 kg. per gemet, en de heren van Ziericxzee van mening zijn, dat dit schot zo spoedig mogelijk moet geïnd worden, welke mening zij delen. Daarom zenden zij, om tijd te winnen, een akte van insinuatie, met het verzoek deze te tekenen. Dan kan de dienaar van de dijkage de geërfdn in de diverse plaatsen aanschrijven. Tevens verzoeken zij, daar de wachten moeilijk zijn in het laten passeren van lieden op de eilanden, dat de bode met deze brief voorspraak zal ontvangen bij de gouverneur.
Oorspr. (Inv. nr. HJ60).
- R174. **1594, december 18 (Willemstad)**
De dijkgraaf en de gezworenen besluiten, tot financiering der kosten van de hervorsing van de polder, een schot te hebben van 9 kg. per gemet, te betalen in drie termijnen.
Minuut. (Inv. nr. HJ60).
- R175. **1594**
Jan van Haeswinckel dient een declaratie in wegens vacatien voor de polder in de visitatie der doorgestoken gaten, de geramponeerde dijken en de gebroken sluizen.
Oorspr. (Inv. nr. HJ60).
- R176. **(1594)**
N.N. schrijft aan N.N. over de aanbesteding der sluizen; door de vorst zijn geen timmerlieden gekomen, dan enige uit Breda. De aanbesteding zal opnieuw moeten geschieden, waarbij timmerlieden uit Holland en Zeeland moeten uitgenodigd worden. Ondertussen zal worden beslist, of de sluizen uit Brabants of Wezels hout gemaakt zullen worden. Gouverneur Lier is inmiddels aangekomen en heeft brieven gebracht van die van Zierczee.
Minuut. (Inv. nr. HJ60).
- R177. **1595, januari 31**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe keet, te zetten bij de Visserskreek.
Minuut. (Inv. nr. HJ62).
- R178. **1595, januari 1, februari 7, 10, april 4**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, jonker Geeraert Numan, en Jan Symoenss, gezworenen, en anderen nemen besluiten in verband met uit te voeren werken voor de hervorsing van de polder.
Minuten. (Inv. nr. HJ62).
- R179. **1595, februari 4**
J. van Haeswinckel geeft een extract uit het resolutieboek van de dijkgraaf en de gezworenen, waarbij Ocker Corneliss en Niclaes Willem Symoense gemachtigd worden te Zierczee nog 12 rijswerkers aan te nemen.
Eenv. gelijkt. extract. (Inv. nr. HJ62).
- R180. **1595, februari 6**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe sluis aan bij Coppenberch in de Bosse haven.
Minuut. (Inv. nr. HJ62).
- R181. **1595, februari 6**
De nieuwe dijkgraaf en gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe sluis op het Nyen Dorp.
Minuut. (Inv. nr. HJ62).

- R182. **1595, februari 6**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe sluis aan de "Vischers Creecke".
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R183. **1595, februari 8**
J. Haeswinckel, contraboekhouder, geeft extract uit het resolutieboek van de dijkgraaf en de gezworenen, waarbij jonker Geeraert Numan opgedragen wordt, bij de Staten Generaal de sauvegarde te verlenen, die op St. Jansmissie a.s. zal verlopen zijn. Deze sauvegarde zou moeten gelden voor de zoetelaars, de schippers, de schuitenaars, de rijswerkers en alle andere arbeiders.
Eenv. gelijkj. extract. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R184. **1595, februari 8**
De dijkgraaf en de gezworenen besluiten dat, aangezien Ocker Cornelissen, om zijn ouderdom, zijn indispositie en zijn functie als opperdijkgraaf van Schouwen, niet regelmatig zal kunnen vaceren in het toezicht op de dijkage, diens zoon Willem Ockers de plaats van zijn vader zal innemen. Hierop zal de goedkeuring worden aangevraagd van de prins van Oranje en de voogden der juffrouwen van Bergen.
Extract door J. van Haeswinckel. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R185. **1595, februari 17**
Jan Symoenss, gezworene, en Jan van Haeswinckel, contraboekhouder, sluiten met Pieter Goeverden van Hoonne, schipper van Roosendaal, en Adriaen van Dongen, schipper uit Oudenbosche, een accoord over de levering van rijshout.
Grosse. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R186. **1595, april 8 (Breda)**
Marten Peeters, een der aannemers van werken aan de dijkage, schrijft aan Mr. Jan Haeswinckel, secretaris van Oud-Gastel en contraboekhouder van de polder, wonende te Willemstad, over de betaling van reeds verrichte arbeid en de aanmaning, door hem ontvangen, om het werk voort te zetten.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R187. **1595, april 23 - september 13**
Jonker Arnoult van Stenbor, dijkgraaf, Niclaes Willem Symoenss, jonker Geraert Numan en Jan Symoenss, gezworenen, besteden het herstel aan van de dijk, met bijbehorende werken.
Minuten. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R188. **1595, juni 3**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het herstel aan van de sluis in de dijk bij Overesselijk.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R189. **1595, juni 8**
Jan Harmanss en Pieter Cornelissen, timmerlieden, geven rapport van de visitatie der sluis, die liggen zal bij Coppenbarch, gedaan op last van de dijkgraaf en de gezworenen.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R190. **1595, juni 9**
Jan Harmanss en Pieter Cornelissen, timmerlieden, geven rapport der visitatie van de nieuwe sluis, die liggen zal in de dijk bij het 'Nieuwe Dorp', gedaan op last van de dijkgraaf en de gezworenen.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R191. **1595, juni 10**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester de declaratie te betalen van de waard 'In den grooten Hert', hem verschuldigd wegens logieskosten van het dijkbestuur.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).

- R192. **1595, juni 25**
De dijkgraaf en de gezworenen schrijven aan N.N., dat het laatste derde deel van het dijkschot met St. Jan vervallen is. Het huis van Bergen op Zoom bezit in de polder 628 gemalen, 173 roeden; het dijkschot hiervan is nog niet betaald. Ook zijn nog diverse kleinere bezitters met hun betaling achter. Het dijkbestuur is van plan een nieuw dijkschot te heffen tegen Bamis e.k. Ondertussen moet enig geld geleend worden voor de betaling der onderhanden zijnde werken; men vraagt waar dit het best te krijgen is. De interest dient door de nalatige betalers gedragen te worden.
Concept. (Inv. nr. **HJ62**).
- R193. **1595, (juni 25)**
Het dijkbestuur schrijft aan N.N., dat het met de penningmeester Jacop van Zeverdonck een attestatie overbrengt. Het verzoek om te mogen genieten, wat de Staten van Brabant bij apostille aan de ingelanden hebben vergund, namelijk om de beden, ordinaris en extra ordinaris van Oud Gastel te mogen innen.
Concept. (Inv. nr. **HJ62**).
- R194. **1595, juli 20**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester om aan Jan van Haeswinckel, contraboekhouder, zijn declaratie van vacatien en verschotten te betalen.
Gross. (Inv. nr. **HJ62**).
- R195. **1595, juli 21**
De dijkgraaf, de gezworenen en de penningmeester verklaren, dat zij Sr. Thomassen Anraet last gegeven hebben, om ter beurs van Antwerpen de gelden te lichten, die als dijkschot der goederen van het huis van Bergen op Zoom betaald hadden moeten worden; tevens machtigen zij hem, om de leningen te prolongeren en eventueel elders te plaatsen. Zij stellen zekerheid op de hoeven van het huis van Bergen op Zoom, die door de penningmeester worden beheerd. Met kwitantie door Anraet, d.d. 18 maart 1600.
Grosse. (Inv. nr. **HJ62**).
- R196. **1595, augustus 7 (Breda)**
J. Huesschaerts, notaris te Breda, instrumenteert, dat de dijkgraaf de gezworenen en de contraboekhouder van Heer Jans Land, die het maken van een nieuwe sluis hebben aanbesteed aan Marten Pieterse Berckhaen, Gijsbrecht Gerytss en Aert Henrickx van Hougen, timmerlieden van Breda, welke sluis uiterlijk met St. Jan opgeleverd had moeten zijn, protesteren omdat de sluis nog niet klaar is. De schade, die mogelijk hieruit zal voortkomen, zullen zij op de timmerlieden verhalen.
Grosse. (Inv. nr. **HJ62**).
- R197. **1595, augustus 9**
Joost Proosting, gezworen roeidrager der stad Breda, verklaart dat hij het protest van de dijkgraaf, de gezworenen en de contraboekhouder van Heer Jans Land aan Aert Heynrick van Hougen, Merten Berckhaen en Gijsbrecht Geryts geïnsinueerd heeft, die antwoorden, dat hun werk klaar is.
Oorspr. (Inv. nr. **HJ62**).
- R198. **1595, augustus 21**
De dijkgraaf, de gezworenen en de penningmeester verklaren aan Jan Roo van Utrecht, heer van den Tempel, een som van 2000 kg, schuldig te zijn tegen de penning 16, en verbinden zich de som binnen 6 maanden terug te betalen.
Grosse. (Inv. nr. **HJ62**).
- R199. **1595, augustus 22 ('s-Gravenhage)**
Op het rekest van de geërfden van het land van Nieuw Gastel, waarin deze aan de Staten Generaal te kennen geven, dat zij van het octrooi tot herversion van de polder gebruik hebben gemaakt, zodat op 21 mei de dijken hersteld waren en drie nieuwe sluisen zijn gebouwd, terwijl andere werken binnenkort volgen, hetgeen blijkt uit een overgelegde certificatie van het gerecht van Oud-Gastel, en waarin zij verzoeken, dat de ontvanger Jan de Bargaigne wordt gelast, de contributies van Oud-Gastel, betaald

sedert de herversing, aan de penningmeester over te dragen, beschikken de Staten Generaal goedgunstig.

Authent. afschrift door J. Haeswinckel, secretaris der dijkage (Inv. nr. [HJ5](#)).

R200. 1595, augustus 27

Eevert Thomassen en Frans Cornelissen, timmerlieden, geven rapport der visitatie van de nieuwe sluis, die men leggen zal aan de "Vissers Kreeke" gedaan op last van de dijkgraaf en de gezworenen.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R201. 1595, september 11

Niclaes Willems Numan en Jan Symoenss, gezworenen, maken een staat op der uitgaven van de dijkage.

Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R202. 1595, september 15

De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester aan Gerard Numan zijn declaratie te betalen wegens de visitatie der grote sluis, die gelegd zal worden in het gat bij de "Visschers Creeke".

Grosse. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R203. 1595, oktober 6

De dijkgraaf en de gezworenen verkopen diverse percelen van ingelanden, die nalatig zijn gebleven in de betaling van het dijkschot.

Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R204. 1595, oktober 15 (Nieuwervaert)

Adriaen Jans Spruijt schrijft aan van Steenbor, drossaard en dijkgraaf van Oud- en Nieuw Gastel, dat hij voor de nieuwe dijkage van Nieuw Gastel meerdere onkosten heeft gemaakt, o.a. twee reizen naar Rotterdam en het schrijven der paspoorten. Hij vertrouwt erop, dat hij in de rekening niet vergeten zal worden.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R205. 1595, oktober 15

De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester de declaratie te betalen van Jacop Pierssen en Marselijns Pierssen, wegens hun diensten met wagens voor de dijkage.

Grosse. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R206. 1595, oktober 16

Ocker Corneliss Ockers dient een declaratie in wegens het visiteren der dijkage.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R207. 1595, oktober 18

De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe schuur op de tiende hoeve van het huis van Bergen op Zoom.

Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R208. 1595, oktober 18

De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe schuur op de achtste hoeve van het huis van Bergen op Zoom aan het Kruislandse Veer.

Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).

R209. 1595, oktober 18

De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe schuur op de zevende hoeve van het huis van Bergen op Zoom aan het Kruislandse Veer.

Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).

- R210. **1595, oktober 18.**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden een nieuwe schuur aan op de zesde hoeve van het huis van Bergen op Zoom aan het Kruislandse Veer.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R211. **1595, oktober 18**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden een nieuwe schuur aan op de hoeve van het huis van Bergen op Zoom, waar Cornelis Janssen Quijt woonde.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R212. **1595, oktober 18**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden een nieuwe schuur aan op de vierde (erboven gezet: derde) hoeve van het huis van Bergen op Zoom aan het Kruislandse Veer.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R213. **1595, oktober 18**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden een nieuwe schuur aan op de tweede hoeve van het huis van Bergen op Zoom aan het Kruislandse Veer.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R214. **1595, oktober 18**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden een nieuwe schuur aan bij het Kruislandse Veer.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R215. **(vóór 1595, oktober 19)**
Marten van Halle, gezworen dienaar van het dorp van Oud-Gastel, verzoekt de dijkgraaf, de gezworenen en de ingelanden van de polder, aangezien hij vóór en gedurende de tegenwoordige troebels de polder meermalen gediend heeft en nog dient, hem voor zijn diensten aan loon toe te kennen.
Oorspr. (Inv. nr. **R10**)
- R216. **1595, oktober 19 (Willemstad)**
Het polderbestuur en de ingelanden besluiten op het rekest van Marten van Halle (zie vorig reg. nr.), dat de suppliant 6 kg. zal ontvangen.
Minuut. (Inv. nr. **R10**).
- R217. **1595, oktober 30, november 4**
De dijkgraaf en de gezworenen verkopen gerechtelijk enige percelen land, wegens nalatigheid in de betaling van het dijkschot over het jaar 1595 en wegens achterstallen uit het jaar 1581.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R218. **1595, oktober 31**
De dijkgraaf en de gezworenen verkopen, in tegenwoordigheid van J. Aanraet, uit kracht van een apostille van de domeinraad van de prins van Oranje d.d. 31 augustus 1595 en de ordonnantie van dijkrecht d.d. 1583, enige percelen land.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R219. **1595, oktober 31**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het leggen aan van een kramdijk.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).

- R220. **1595, november 9**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het uitgraven aan der zeilen, die gelegd waren in de "Haech haven", het doorsteken van spekdammen en het graven van hulpgraten.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R221. **(vóór 1595, november 12)**
Stoffel Cornelisz. Rollaff, die in het jaar 1595 de sluisput bij Cornelis den Attenaer heeft aangenomen, verzoekt de dijkgraaf en de gezworenen hem behalve het daggeld voor zijn arbeiders, ook de kosten van het bier, bij brouwers en zoetelaars gehaald, gelijk aan anderen te willen betalen.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ10](#)).
- R222. **1595, november 12 (in Gastel)**
Op het rekest van Stoffel Cornelisz. Rollaff (zie vorig reg. nr.) beslissen de dijkgraaf en de gezworenen, dat het inderdaad billijk is, wat de suppliant vraagt, maar dat men hem pas bij de volgende rekening kan tevreden stellen, daar de ingelanden hierover te beslissen hebben.
Minuut, getekend door Haeswinckel. (Inv. nr. [HJ10](#)).
- R223. **1595, november 13**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester de declaratie te betalen van Jacob Henricx, waard in Oud-Gastel, wegens verteringen van het dijkbestuur.
Grosse. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R224. **1595, november 15**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het herstel aan van de dam, liggende tegenover de Blake.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R225. **1595, november 30**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het leggen aan van een dam bij de Visserskreek aan de zuidzijde van de sluisvliet.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R226. **1595**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het herstel aan van de sluis in de dijk bij Cornelis den Attenaer.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R227. **1595**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het herstel aan van de sluis in de dijk bij Pieter den Attenaar.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R228. **(1595)**
Laureys Cornelis Vinck dient een rekest in bij de raad der wezen van de markies van Bergen op Zoom, waarin hij als erfgenaam van Cornelis Joossen opkomt tegen de opnieuwing van twee percelen land, staande op de naam van Joos Willems, vader van voornoemde Cornelis Joossen. Hij verzoekt de landerijen terug te mogen kopen tegen de penning, waarmede zij opgewonnen zijn.
Concept. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R229. **1596, januari 14**
Jacop van Zeverdoncq, penningmeester van de herdijkage, verklaart van Guillaume Maes en Thomas Anraet de som van 1574 gulden ontvangen te hebben voor het dijkschot der goederen van het huis van Bergen op Zoom, welke som hij binnen 12 maanden tegen 8% zal terugbetalen.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).

- R230. **1596, februari 22**
Jacop van Severdoncq, penningmeester van Heer Jans Land, besteedt een nieuwe schuur aan op een hoeve land, gelegen aan het Kruislandse Veer, eertijds in gebruik bij Marcelis Corneliszoon.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R231. **1596, maart 15**
Jacop van Zeverdonck, penningmeester, en de gezworenen van de polder verpachten de collecte van het gemetgeld over een half jaar, eindigend met september 1596.
Minuut. (Inv. nr. **HJ352**).
- R232. **1596, mei 8 - 25**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het uitdiepen aan der vlieten en sloten.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R233. **1596, mei 11**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het herstel en het onderhoud aan van de dijk.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R234. **1596, mei 16**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe bocht.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R235. **1596, mei 18**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester, om aan Jan Corneliss Wolff, een waard, zijn declaratie te betalen voor verteringen van het polderbestuur.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R236. **1596, juni 21**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester, om aan de waard Thomas Artss de declaratie te betalen wegens verteringen van het polderbestuur.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R237. **1596, juli 4 (in den Fijnaert)**
J. van Haeswinckel, secretaris van Nieuw Gastel, geeft een extract uit de pachtcedulen der tienden van het land van het huis van Bergen op Zoom onder Nieuw Gastel, waarvan de helft aan de ingelanden is gegund.
Authent. gelijkt. extract. (Inv. nr. **HJ62**).
- R238. **1596, juli 6**
Jacob van Zeverdonck, penningmeester, besteedt het dekken aan der nieuwe schuren.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R239. **1596, juli 17**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van twee opritten, gelegen aan het land van Guillaume Maes, aan beide zijden van het grote gat.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R240. **1596, juli 25**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester, om aan de waard Thomas Arts de declaratie te betalen wegens verteringen van het dijkbestuur.
Grosse. (Inv. nr. **HJ62**).

- R241. 1596, augustus 17 ('s-Gravenhage)**
De raad en rekenkamer van de prins van Oranje beslist op een provisionele staat van rekening, ingeleverd door jonkheer Arnoult van Stembor en de penningmeester Jacop van Zeverdoncq, na bijeenroeping van de geërfden van de polder, die bereikbaar waren, te weten: Mr. Johan van Oldenbarnevelt, Nicolaes Willem Simonss, Mr. Jacop Manmaker, jonker Geeraert Numan, de volgende punten:
1. de contributie van Gastel, in memorie uitgetrokken, zal ten bedrage van 1056 kg. op de rekening worden gebracht.
  2. boven de gewonen omslag van 20 stuivers zal, om het land eens en voorgoed uit de schuld te helpen, een omslag van 2 kg. 10 stuivers geheven worden op elk gemet, in twee termijnen te betalen.
  3. het polderbestuur mag op redelijke voorwaarden geld opnemen, om daarmede oude interesten af te lossen: voor de tijd van 3 tot 4 maanden, totdat de buitengewone omslag is geïnd.
  4. de andere ingelanden moeten in het bovenstaande toestemmen.
- Grosse. (Inv. nr. **HJ61**).
- R242. 1596, augustus 26**
Op de resolutie van de raad en rekenkamer van de prins van Oranje wijzen de gezworenen voor recht, na maning door de dijkgraaf, dat de ingelanden de buitengewone omslag van 2 kg. 10 stuivers op elk gemet volgens dijkrecht schuldig zijn te voldoen.
Grosse door J. van Haeswinckel, contraboekhouder. (Inv. nr. **HJ61**).
- R243. 1596 (vóór augustus 31)**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van 9 nieuwe bruggen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R244. 1596, augustus 25**
Marten Peeters Berchaen c.s., timmerlieden, geven rapport van de visitatie der nieuwgebouwde schuren, gedaan op last van de dijkgraaf en de gezworenen.
Oorspr. (Inv. nr. **HJ62**).
- R245. 1596, september 8**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester, om aan Thomas Artss zijn declaraties te betalen wegens verteringen van het polderbestuur.
Minuut. (Inv. nr. **HJ62**).
- R246. (vóór 1596, september 18)**
Jan Quirijnss, inwoner en pachter in Heer Jans Land, verzoekt de markies van Havre, voogd van de markgravin van Bergen op Zoom, daar hij van de rentmeester van het kwartier in het jaar 1594 de negende hoeve in pacht had gekregen, die na de ramp geheel verwoest was en die hij zelf weder heeft opgebouwd, hem de kosten daarvan door de rentmeester en penningmeester te doen terugbetalen.
Oorspr. (Inv. nr. **HJ10**).
- R247. 1596, september 18 (Brussele)**
W. van Haghen zendt het rekest van Jan Quirijnss (zie vorig reg. nr.) om advies aan de ontvanger van Standt daer buijten Jacop van Severdonck.
Oorspr. (Inv. nr. **HJ10**).
- R248. 1596, oktober 2**
De raad en rekenkamer van de markies van Bergen op Zoom beschikt op het rekest van Jan Quirijnss, dat hem zijn uitgaven vergoed zullen worden op behoorlijke verificatie, en dat zijn kosten verrekend zullen worden met zijn pachtsommen. De pacht wordt met vier jaren verlengd. De penningmeester (van de polder) zal een en ander verantwoorden in zijn rekening.
Minuut, getekend door Charles Philips de Freij. (Inv. nr. **HJ10**).

- R249. **1596, oktober 17**
Jacob van Zeverdonck, penningmeester, verpacht in tegenwoordigheid van twee schepenen en twee gezworenen van Heer Jans Land de collecte van het gemetgeld over een half jaar, eindigend met maart 1597.
Minuut. (Inv. nr. [HJ352](#)).
- R250. **1596, 2 november**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het maken aan van een nieuwe brug bij de Vissers Kreek.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R251. **1597, januari 24**
Jacques van Zeverdoncq, penningmeester, verkoopt het riet, dat aan de nieuwe schuren is overgebleven.
Minuut. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R252. **1597, maart 8**
Te Stantdaerbuijten, ten overstaan van Symon Wilgers, schout, Laureys Joosten, Stoffel Corneliss en Jacob Pierss, schepenen en gezworenen van Heer Jans Land, verpacht de penningmeester Jacob van Severdonoq de dijkettingen.
Grosse in het contraboek, getekend door Sebastiaan van Bloys. (Inv. nr. [HJ63](#)).
- R253. **1597, maart 10**
Marten Peeters Berckaen, e.a., timmerlieden, geven rapport van de visitatie, gedaan op last van de dijkgraaf en de gezworenen, van de nieuwe schuren.
Grosse. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R254. **1597, maart 18 (Stantdaerbuijten)**
Jacob van Severdoncq, penningmeester, verpacht in tegenwoordigheid van de gezworenen de collecte van het gemetgeld over een half jaar, eindigend met september van dit jaar.
Minuut. (Inv. nr. [HJ352](#)).
- R255. **1597, maart 20**
Laures Joosten, Stoffel Corneliss en Henrick Antonissen van Loon, schepenen in de polder van Heer Jans Land, anders gezegd Nieuw Gastel, certificeren op verzoek van Thomas Janss de Cotere, dat deze de negende herenhoeve in pacht heeft, waarop de heer een nieuwe schuur gebouwd heeft. Op deze hoeve heeft de requirant een nieuw woonhuis gebouwd, waarin hij met zijn familie woont. Verder heeft hij veel landerijen van deze hoeve zodanig bewerkt, dat zij in cultuur gebracht kunnen worden.
Grosse, getekend door Sebastiaan van Bloys, gezworen klerk (Inv. nr. [HJ10](#)).
- R256. **1597, maart 28**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester, om aan Antonis Adriaenssen, stadssmid van Breda, diens declaratie te betalen wegens leveranties aan de dijkage.
Minuut. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R257. **(vóór 1597, mei 24)**
Thomas de Coter, pachter van de negende hoeve van de heer van Bergen op Zoom in Heer Jans Land, verzoekt de markies de Havre, voogd van de markgravin van Bergen op Zoom, om verlenging van de pachtijd. Zijn motieven blijken uit een certificatie van de schepenen van Heer Jans Land, hierbij overgelegd (zie reg. nr. [R255](#)).
Oorspr. (Inv. nr. [HJ10](#)).

- R258. 1597, mei 24 (Brussele)**
De markies van Havre beschikt goedgunstig op het rekest van Thomas de Coter (zie reg. nr. [R257](#)), en besluit tot verlenging van de pachtijd doch bepaalt, dat voortaan de som van 4 rsg. gemet betaald zal moeten worden; de andere voorwaarden van de pacht blijven gehandhaafd.
Grosse. (Inv. nr. [HJ10](#)).
- R259. 1597, juli 8**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het herstel aan van de oprit, liggende aan het einde van Jan Rommens-weg.
Minuut. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R260. 1597, augustus 8**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester, om aan Thomas Artssen diens declaratie te betalen wegens verteringen van het polderbestuur.
Minuut. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R261. 1597, september 17**
Jonker Arnout van Stembor, dijkgraaf, Stoffel Cornelissen, Laureys Joos en Jacob Pieterss, gezworenen, gelasten Laureys Gotss om de onderstaande personen uit Bergen op Zoom, den Bosse en Breda te insinueren het dijkschot te betalen. Met ordonnantie van betaling d.d. 22 september 1597.
Minuut. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R262. 1597, september 22**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester aan Crijn Joos diens declaratie te betalen wegens kosten van de insinuatie, om de dijkschot te betalen, gedaan aan ingelanden te Dordrecht, Haarlem, 's-Gravenhage, Rotterdam, Middelburg, Goes, Zierikzee, de Plaat, Bergen op Zoom, Halsteren en Roosendaal.
Grosse. (Inv. nr. [HJ64](#)).
- R263. 1597, september 29**
De dijkgraaf en de gezworenen gelasten de penningmeester, om aan Adriaen Cornelis Wagenmaecker te Willemstad diens declaratie te betalen wegens de kosten der auditie van de tweede landsrekening.
Grosse. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R264. 1597, september 29**
Aan jonker Aernoult van Stembor, dijkgraaf, Stoffel Corneliss, Laureys Jooss, Jacop Pierss, gezworenen, Mr. Jasper van Kintschot, vanwege de markies van Bergen op Zoom, Sr. Laureys en Thomas Spruyto, Sr. Thomas Anraet, tevens in naam van juffr. Anthonie Rollants, weduwe van Jan Ree van Utrecht, en juffr. Elizabeth van Olmen, weduwe van jonker Adriaen Ruckens, Sr. Guillam Maes, Sr. Anthoni Criecken, in naam van de weduwe van Jacob Schot, Willem Sirricxss Stoop, oud-burgemeester van Dordrecht, Mr. Jacop Manmaker, raad van Brabant, Mr. Niclaes Willem Symonss, tevens jonker Geeraert Numan, tevens in naam van jonker Mertten van der Mere, Willem Ockers, Mr. Jan van Borre, Cornelis Cornelis Willem Symonss, Gillis Franken, burgemeester Zevenbergen, Jan Symonss, landmeter, Jan van Haeswinckel, heer Lieven Smits, landdeken, in naam van die van St. Bernaerts, Guillam van den Manmaker, jonker Arnoult van Stembor, Jacop van Zeverdonck, tevens in naam van Mr. Henrick van Etten, president der rekenkamer in Brabant, Laureys Joos, Stoffel Corneliss, Cornelis Jeroenss, en andere ingelanden, in vergadering bijeen te Willemstadt, overeenkomstig het besluit, presenteert de penningmeester Jacob van Zeverdoncq zijn rekening over het jaar 1595/97.
Minuut. (Inv. nr. [HJ61](#)).
- R265. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de werken uitgevoerd zullen worden overeenkomstig de schouw door de dijkgraaf en de gezworenen tot een bedrag van 1513 kg.
Minuut. (Inv. nr. [HJ61](#)).

- R266. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, aan de nalatige ingelanden nogmaals 6 maanden tijd te geven, om hun dijkschot aan de penningmeester te voldoen en hun landen te redimeren. Na afloop van die termijn zullen de landen op het dijkboek worden gesteld.
Minuut. (Inv. nr. **HJ61**).
- R267. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening dragen het polderbestuur en de ingelanden de penningmeester op, de obligatie van 2000 kg, opgenomen voor de nalatige gemeten, binnen twee maanden af te lossen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ61**).
- R268. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden tot wering van de bovenmatige kanten op het afhoren van deze rekening, dat voortaan de ingelanden per dag een halve stuiver per gemet van hun bezit voor het vaceren zullen genieten, terwijl de penningen, die aan de absenten zouden zijn toegvallen, pondsgewijs verdeeld zullen worden onder de aanwezigen; de dijkgraaf, de gezworenen en de andere officieren zullen de vacatie genieten, die te hunne behoefte op de rekening zal worden gesteld.
Minuut. (Inv. nr. **HJ61**).
- R269. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de rekening voortaan afgehoord zal worden op vrijdag na Beloken Pasen. Op donderdag moeten de ingelanden in de herberg zijn. De eerstvolgende rekening zal afgehoord worden na Pasen 1599.
Minuut. (Inv. nr. **HJ61**).
- R270. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat ten aanzien van het bewaren der stukken, octrooien en papieren de resolutie, in de voorgaande rekening genomen, van kracht blijft.
Minuut. (Inv. nr. **HJ61**).
- R271. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, op het rekest der pachters, dat de vrijdom van lasten, door het land bij octrooi verleend, van toepassing is op de geërfden, doch niet op de pachters. De pachters moeten tevreden zijn met de vrijdom op de maandelijkse ordinaris en extraordinaris contributies, die dor de ene en de andere zijde bij octrooi zijn verleend. De verpachting der gemetgelden zal op de oude voet gehandhaafd blijven; eveneens de verpachting der hoorngelden, zoals die overal in Holland geheven worden.
Minuut. (Inv. nr. **HJ61**).
- R272. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening benoemen het polderbestuur en de ingelanden Sebastiaan van Bloys tot klerk der dijkage tot aan de volgende rekening. Hij moet boekhouden van alle bestekken en werken; tevens van de dagen, dat de officieren vaceren.
Minuut. (Inv. nr. **HJ61**).
- R273. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de dijkgraaf vóór zijn vertrek uit deze kwartieren afrekening zal doen van de restanten; dit wordt door de penningmeester, die hierover geklaagd had, aangenomen.
Minuut. (Inv. nr. **HJ61**).
- R274. 1597, september 29, 30**
Na het afhoren der rekening persisteren het polderbestuur en de ingelanden ten aanzien van de gage van de dijkgraaf bij hun resolutie, bij deze post der rekening op fol. 48 genomen. De dijkgraaf wordt

verzocht zijn residentie te nemen in Gastel, of het land niet te bezwaren met kosten, voortkomende uit zijn wonen elders, of iemands anders aan te wijzen om hem te vervangen. Zijn diensten of die van zijn gecommiteerden zullen naar redelijkheid betaald worden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ61](#)).

R275. 1597, september 29, 30

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de penningmeester zijn ambt trouw zal blijven waarnemen, en niet meer rekenen met restanten van contributies, verpachte landerijen, imposten of anderszins. Hij moet behoorlijke kwitanties geven van zijn ontvangen. Op zijn rekening zal men hem een beloning toeleggen, als met redenen goed geoordeeld wordt.

Minuut. (Inv. nr. [HJ61](#)).

R276. 1597, september 29, 30

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de verteringen van de dijkgraaf en de gezworenen betaald zullen worden tot het bedrag, dat daarvoor in de rekeningen pleegt gepasseerd te worden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ61](#)).

R277. 1597, september 29, 30

Na het afhoren der rekening worden Jan Quirijnss, Stoffel Cornelissen en Adriaens Joriss Sgrauwen tot gezworenen aangesteld, die in handen van de dijkgraaf de eed afleggen.

Minuut. (Inv. nr. [HJ61](#)).

R279. (vóór 1597, oktober 1)

Laureys Joosten, wonende te Gastel, verzoekt de ingelanden om enige gemeten land, die hij gezamenlijk met een ander bezat, en die wegens wanbetaling van de dijkschot door de ingelanden zijn opgenomen en verkocht, tegen betaling van alle lasten tot zich te mogen nemen.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ10](#)).

R280. 1597, oktober 1

De ingehouden beslissen op het rekest van Laureys Joosten (zie vorige reg. nr.), dat hij de landerijen tegen betaling van anderhalve schot en de onkosten tot zich mag nemen.

Minuut, getekend door J. Haeswinckel. (Inv. nr. [HJ10](#)).

R281. 1597, oktober 2

J. Haeswinckel tekent namens de ingelanden de rekening van Jacob van Zeverdoncq over zijn beheer der hoeven en landerijen van het huis van Bergen op Zoom in Heer Jans Land, wier opbrengsten bij octrooi aan de ingelanden zijn gegund voor de opgenomen en voorgeschoten gelden, door hen aan de herdijkage van de polder besteed.

Grosse. (Inv. nr. [HJ61](#)).

R282. 1597, oktober 2 (Willemstad)

De ingelanden gelasten Jacob van Zeverdonck, penningmeester, om aan de commissarissen, present geweest op de auditie der rekening, zilveren schalen te schenken; aan de tesorier Kinschot een ter waarde van 10 pond vlaams en aan Hessels een ter waarde van 40 gulden.

Grosse. (Inv. nr. [HJ65](#)).

R283. 1597, oktober 4

Jacop van Zeverdoncq, penningmeester, verpacht in tegenwoordigheid van de dijkgraaf en de gezworenen de collecte van het gemetgeld en het hoorngeld voor een half jaar, eindigend met maart 1598.

Minuten. (Inv. nr. [HJ253](#)).

- R284. 1598, januari 31 (Brussele)**
Philips, koning van Castillien, enz. in zijn Raad van Brabant machtigt de eerste deurwaarder in het Land van Brabant om in de zaak van jonker Michiel van der Hulst, impetrant, en Arnoult van Stembor dijkgraaf en gezworenen van Heer Jans Land, gedaagde, voor de Raad van Brabant ongedecideerd hangend, die nu in zoverre beslist is, dat de impe trant brieven van executie verkregen heeft tot restitutie van 23 gulden, 12 1/2 stuivers, deze som te doen executeren.
Oorspr. Zegel verloren. Geliasseerd met een brief van prins Maurits d.d. 4 februari 1598. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R285. 1598, februari 4 ('s-Gravenhage)**
Maurits, prins van Oraengien, gouverneur en kapitein-generaal van Holland Zeeland, West-Friesland, Zutphen, Utrecht en Overijssel, oorkondt, dat hij op het rekest van de burgemeester, de schepenen en ingezetenen van Heer Jans Land, alias Nieuw Gastel, waarin zij klagen over de zwaarte der lasten voor de binnenlandse oorlog, aangezien de omslagen en accijnzen, die zij heffen, nodig zijn voor de dijkagem, hen octrooi verleent om de oorlogslasten om te slaan op de gemeenttalen, die in de polder liggen, ongeacht of de eigenaars of gebruikers ervan binnen dan wel buiten de polder wonen.
Oorspr. Met handtekening van Maurice de Nassau. Geliasseerd met het vonnis van de Raad van Brabant (zie reg. nr. [R285](#)), en een exploit inzake het proces tegen jonker Michiel van der Hulst. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R286. 1598, maart 13**
Thomas Anraet verklaart van Sr. Jacob van Severdoncq de som van 2302 kg. ontvangen te hebben wegens terugbetaling der lening van Jan Roo van Utrecht 2000 kg. kapitaal, 302 gulden rente voor 2 jaren en 5 maanden.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R287. 1598, maart 27**
De penningmeester Jacob van Zeverdoncq verhuurt de percelen land, aan de polder vervallen wegens achterstand in de dijkschot.
Minuut. (Inv. nr. [HJ64](#)).
- R288. 1598, maart 31**
Jacob van Zeverdoncq, penningmeester, verpacht in tegenwoordigheid van de dijkgraaf en de gezworenen, de collecte van het hoorngeld, het gemetgeld en de impost op de bieren en wijnen.
Minuten. (Inv. nr. [HJ252](#)).
- R289. 1598, mei 7**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Christoffel Corneliss, Jan Quirijnss en Adriaen Janssen Sgrauwen, gezworenen, besteden het opmaken aan van enige sloten, die in de aanbesteding van 8 mei 1597 niet begrepen zijn geweest.
Grosse in het contraboek. (Inv. nr. [HJ63](#)).
- R290. 1598, mei 8**
De dijkgraaf en de gezworenen besteden het graven van twee nieuwe sloten aan, lopend aan beide zijden van de Nieuwdorpse weg.
Grosse in het contraboek. (Inv. nr. [HJ63](#)).
- R291. 1598, mei 8**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Jan Quirijnss, Adriaen Janssen Sgrauwen en Christoffel Corneliss, gezworenen, besteden het onderhoud van de dijk aan.
Grosse in het contraboek. (Inv. nr. [HJ63](#)).

- R292. **1598, mei 11**
In tegenwoordigheid van Corneliss Jeroensz. en Machiel Janss, schepenen van Gastel, en J. van der Hoffstadt, secretaris van Standtdaerbuijten, verpacht Jacop van Zeverdonck, penningmeester van Heer Jans Land, enige percelen dijkettingen.
Eenv. Gelijkt. afschrift door de secretaris van Standtdaerbuiten (Inv. nr. [HJ61](#)).
- R293. **1598, mei 16 (Brussele)**
Wiele bericht aan jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, of aan Sr. Jacques van Zeverdoncq, penningmeester, te Zevenbergen, dat hij gecompereerd is voor de commissarissen, waar van der Hulst zeer is tekeer gegaan tegen de dijkage. Hij (Wiele) heeft 3 maanden tijd gevraagd, omdat er moeilijkheden zijn met de paspoorten van de dijkgraaf en de penningmeester; er is echter gelast, dat zij binnen 6 weken antwoord geven, of dat anders naar behoren recht zal worden gedaan.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R294. **1598, juni 23**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Jan Quirijnss en Adriaen Janss Sgrauwen, gezworenen, besteden het onderhoud aan van enige dijkvakken, die door de aannemers niet zijn gedaan, tevens de ruiming van enige sluitsvlieten en wegsloten, en andere werken.
Grosse in het contraboek. (Inv. nr. [HJ63](#)).
- R295. **1598, september 7**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Jan Quirijnss en Adriaen Janss Sgrauwen, gezworenen, besteden het aanvullen aan met aarde van het nieuwe hoofd, in de zomer van 1598 gelegd, ten oosten van het "Bagijnen hoofd", tegenover Stantdaerbuijten.
Grosse in het contraboek. (Inv. nr. [HJ63](#)).
- R296. **1598, oktober 5**
Jacop van Zeverdoncq, penningmeester, verpacht in tegenwoordigheid van de gezworenen de collecte van het hoorngeld, het gemetgeld en de impost op de bieren en wijnen voor een half jaar, eindigend met maart 1599.
Minuten. (Inv. nr. [HJ352](#)).
- R297. **1599, januari 12**
Thomas Anraet verklaart van Jacop van Severdonck een som van 1951 gulden ontvangen te hebben wegens kapitaal en rente der obligatie d.d. 14 januari 1596.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ62](#)).
- R298. **1599, maart 4**
Jacob van Zeverdonck, penningmeester, verhuurt de percelen land, aan de polder vervallen wegens achterstand van de dijkschot.
Minuut. (Inv. nr. [HJ66](#)).
- R299. **1599, maart 4**
Jacob van Zeverdonck, penningmeester, verpacht de collecte van het gemetgeld, het hoorngeld en de impost op de bieren en wijnen voor een half jaar, eindigend met september 1599.
Minuten. (Inv. nr. [HJ352](#)).
- R300. **1599, maart 4**
In aanwezigheid van de gezworenen verpacht de penningmeester de dijkettingen van de polder.
Grosse. (Inv. nr. [HJ65](#)). Ingebonden vóór de rekening van 1599/1600.
- R301. **1599, april 3, (Brussele)**
Isabel Clara Eugenia, infante van Spanje, hertogin van Brabant, vonnist in de Raad van Brabant in de zaak van jonker Michiel van der Hulst contra de dijkgraaf en de gezworenen van Heer Jans Land: De dijkgraaf en de gezworenen worden veroordeeld om van der Hulst te laten genieten van de

bepalingen van het octrooi der dijkage; de onrechtmatig afgevorderde dijkschotte moeten hem gerestitueerd worden; liquidatie zal geschieden door en voor commissarissen van de Raad; gedaagden worden veroordeeld in 1/3 der proceskosten; de 2/3 der proceskosten en andere eisen van de impetrant zullen bij de liquidatie beslist worden.

Eenv. gelijkt. afschrift. (Inv. nr. [HJ2](#)).

R302. (vóór 1599, april 14)

De burgemeester en regeerders van Oud-Gastel geven aan de dijkgraaf, de gezworenen en de ingelanden van Nieuw Gastel, gezegd Heer Jans Land, te kennen, dat bij consent van het hof de heren-impost van hun dorp bestemd is voor de werken der dijkage, maar dat het voor hen te bezwaarlijk wordt deze imposten te innen en er garant voor te staan. Zij verzoeken het polderbestuur, de imposten van hen over te willen nemen en die zelf te verpachten.

Oorspr. (Inv. nr. [HJ10](#)).

R303. 1599, april 14 (Willemstad)

De ingelanden beschikken op het verzoek van de burgemeesters en regeerders van Oud-Gastel, dat de impost, hun bij octrooi van het land verleend, voortaan door en vanwege de polder verpacht zal worden om het half jaar, behoudens afrekening door burgemeesters en regeerders van Oud-Gastel tot 8 mei a.s.

Minuut, getekend door de contraboekhouder S. van Bloys. (Inv. nr. [HJ10](#)).

R304. 1599, april 23, 24

Aan jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Stoffel Corneliss, Jan Quirijnss, Adriaen Janss Scrauwen, gezworenen, Mr. Jasper van Kinschot, namens de markies van Bergen op Zoom, Mr. Mertten Willem Symoenss, tevens in naam van Mr. Niclaes Willem Symonss en Helena Willem Symonsdochter, jonker Geeraert Numan, tevens in naam van jonker Mertten van der Mere, Willem Ockers, Sr. Jacop Schot, Sr. Anthoni Criecke, in naam van de weduwe van Willem Dirricxss Stoop, Sr. Guilliam Maes, Thomas Anraet, Jan Symonss, landmeter, Jan van Haeswinckel, jonker Arnoult van Stembor, Jacop van Zeverdonck, tevens in naam van Mr. Henrick van Etten, president der rekenkamer in Brabant, Stoffel Corneliss, Cornelis Heroenss en andere ingelanden, in vergadering bijeen te Willemstad, presenteert de penningmeester Jacop van Zeverdoncq zijn rekening over het jaar 1597/99.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R305. 1599, april 23, 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de penningmeester vóór Kerstmis a.s. twee obligaties zal aflossen uit deze rekening, voor zover zij uit de inkomsten van het huis van Bergen op Zoom niet afgelost kunnen worden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R306. 1599, april 23 - 25

Arnoult van Stembor en Criecke maken de staat der afrekening op van de halve stuiver per gemet, toegestaan voor de afhoring der rekening. Met opgave der gemeten en der uit te betalen sommen.

Minuut in het contraboek. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R307. 1599, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat het afhoren der rekening voortaan zal geschieden op woensdag na Beloken Pasen, en dat de ingelanden op dinsdag in de herberg moeten zijn; de vergadering wordt tot nader order in Willemstadt gehouden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R308. 1599, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op het rekest van enige ingelanden, wonende te Gastel, die verzoeken dat de ingelanden het hoorn- en gemetgeld over Heer Jans Land zullen betalen, dat niet kan afgeweken worden van de resolutie, bij de voorgaande rekening genomen. Zij verzoeken met klem, dat het in deze kwestie niet tot processen zal komen. Tevens geven zij in overweging, om vriendschap en eenheid tussen de regeerders van Oud- en Nieuw Gastel na te streven, en dat men de haat vermijdt, die zij van oudsher tegen elkander hebben gehad, welke niemand

enig voordeel oplevert, en dat zij als onderdanen van één heer in goede nabuurschap met elkander leven.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R309. 1599, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden in de zaak der procedure tegen van der Hulst, na copie gezien te hebben van het vonnis van de Raad van Brabant te Brussel d.d. 3 maart 1599, dat, om al te grote kosten te vermijden, en het onzeker is, dat met van der Hulst een schikking zal kunnen getroffen worden, de procureur van der Wielen de zaak zover nodig op zich zal nemen ter minister koste; alle nodeloze reizen door de dijkgraaf en anderen dienen achterwege te blijven; de notabele ingelanden, die te Antwerpen of Brussel wonen, zoals Anraet, Maes en anderen, zullen met de raden en de advocaten contact opnemen. Tevens zal de dijkgraaf van der Hulst polse, of er tot een admodiatie der kosten is te komen.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R310. 1599, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op de rekesten van enige ingelanden, wier landerijen zowel door het land als door de dijkgraaf zijn opgenomen, en die hierop handlichting verzoeken. De ingelanden zijn van mening, dat er onder de ingelanden veel arme lieden zijn, en dat in de lossing van het land niet genoeg het voordeel der kleine lieden is gezocht. Daar zij echter te weinig in aantal zijn ter vergadering, wordt de beslissing uitgesteld tot de volgende vergadering.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R311. 1599, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op het rekest der regeerders van Oud-Gastel, die voorgesteld hebben, dat de ingelanden de generale middelen ter consumptie, tot nog toe bij octrooi door hen verdingd, in de verpachting tot zich nemen op voorwaarde, dat de regeerders tot de 8e mei a.s. overeenkomstig het verding zullen betalen. Daarna zullen de middelen per half jaar verpacht worden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R312. 1599, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden op de klachten van jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, over zijn salaris, dat de vorige resolutie gehandhaafd zal blijven, voornamelijk inhoudende, dat de dijkgraaf in het land moet wonen. Arnoult geeft te kennen, dat dit hem niet mogelijk is; hij stelt Leenaert van Putte als zijn stadhouder voor; dit wordt door de ingelanden aangenomen, met dien verstande dat, als de dijkgraaf te Gastel komt, hij geen vacatien ten koste van het land mag rekenen. In zijn afwezigheid zal hij door de stadhouder vervangen worden.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R313. 1599, april 24

Na het afhoren der rekening besluiten het polderbestuur en de ingelanden, dat de contraboekhouder de Bloys belast blijft met het noteren van alle aanbestedingen en werken; tevens moet hij nota houden van de dagen of halve dagen, die de dijkgraaf en de gezworenen vaceren, op straffe van verlies van zijn salaris en met het gevolg, dat de vacatien der gezworenen worden teruggebracht tot het bedrag, dat gold vóór de troebels en volgens de oude rekening.

Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).

R314. 1599, april 24 (Willemstad)

J. Haeswinckel tekent namens de auditeurs en de ingelanden de rekening van Jacop van Zeverdonck wegens zijn beheer der hoeven en landerijen van het huis van Bergen op Zoom, wier opbrengst de ingelanden bij octrooi is gegund voor de kosten der herdijkage.

Grosse. (Inv. nr. [HJ63](#)).

- R315. **1599, april 25**
Na het afhoren der rekening besluiten de ingelanden, dat Jan Quirijnss, Adriaen Janss Sgrauwen en Joost Anthonis tot aan de volgende rekening als gezworenen zullen fungeren.
Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#))
- R316. **1599, april 30**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Jan Quirijnss, Adriaen Janss Sgrauwen en Joost Ambrosius, gezworenen, besteden het herstel aan van de dijk, waarin gaten geslagen zijn door het zeewater.
Minuut in het contraboek. (Inv. nr. [HJ427](#)).
- R317. **1599, april 30**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Jan Quirijnssen, Adriaen Janss Sgrauwen en Joost Ambrosius, gezworenen, besteden enige "zeebraecken" aan in de dijk.
Minuut. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R318. **1599, mei 5**
Jacob van Zeverdonck, penningmeester, verpacht in tegenwoordigheid van Leonardt van Putte, gecommiteerde dijkgraaf, en de gezworenen, de collecte van de impost der consumptie en de impost op het bier en de wijn.
Minuut. (Inv. nr. [HJ352](#)).
- R319. **1599, mei 15 (Brussele)**
Wiele schrijft aan jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, dat hij gisteren zijn brief ontvangen heeft. Heden heeft hij aan de commissarissen uitstel gevraagd, doch het verzoek is afgeslagen. Alle bescheiden dienen opgezonden te worden, daar hem geen verdere tijd meer wordt gegeven.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R320. **1599, mei 27**
Jonker Arnoult van Stembor, dijkgraaf, Joost Ambrosius, Jan Crijnss en Adriaen Sgrauwen, gezworenen, besteden het herstel aan der sluizen van de Visscherskreek en Hesselijk.
Minuut. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R321. **1599, juni 8**
Michiel van der Hulst verklaart van jonker Arnoult van Steenborch, baljuw en dijkgraaf van Heer Jans Land te Gastele, de som van 10 rgs. ontvangen te hebben, hem verschuldigd inzake het rapport d.d. 3 april l.l. in de Raad van Brabant geweest.
Oorspr. (Inv. nr. [HJ2](#)).
- R322. **1599, juni 30**
In handen van de tesorier Kintschot, en in aanwezigheid van Aeriaen Janssen Sgrauwen en Joost Ambrosius, gezworenen, legt Leenaert van Putte de eerd af als stadhouder van de dijkgraaf.
Minuut. (Inv. nr. [HJ63](#)).
- R323. **1599, juli 14**
Leonardt van Putte, in naam van de dijkgraaf, Adriaen Janss Sgrauwen en Joost Ambrosius besteden het ruimen aan der sluisvlieten.
Minuut. (Inv. nr. [HJ65](#)).
- R324. **1599, juli 14**
Sr. Leonardt van Putte, in naam van de dijkgraaf, Adriaen Jansen Sgrauwen en Joost Ambrosius besteden het vernieuwen en verdiepen der sluisvlieten aan.
Minuut in het contraboek. (Inv. nr. [HJ427](#)).

R325.

1599, september 30

Jacob van Zeverdonck, penningmeester, verpacht in tegenwoordigheid van Leonardt van Putte, gecommiteerde dijkgraaf en schout van Gastel, en de gezworenen en schepenen, de collecte der consumptie-middelen van het dorp Gastel, het gemetgeld, het hoorngeld, de impost op de wijnen en bieren over een half jaar, eindigend met maart 1600.

Minuten. (Inv. nr. [HJ352](#)).